

FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS

ÉVKÖNYV 2011

Vállalati felelősségvállalással
a fenntartható fejlődésért

GKI Gazdaságkutató Zrt.

Mi elemzünk és előrejelzünk, Ön dönt.

TISZAI VEGYI KOMBINÁT
A MOL-CSOPORT TAGJA

A kiadvány megjelenését támogatta

TISZAI VEGYI KOMBINÁT

Kiadja

GKI GAZDASÁGKUTATÓ ZRT.

Felelős kiadó

VÉRTES ANDRÁS

Szerkesztette

BIRÓ PÉTER

Lektorálta

MOLNÁR LÁSZLÓ

Az elemzéseket készítette

BIRÓ PÉTER, UDVARDI ATTILA

Szerkesztés lezárva

**2011. DECEMBER 5.
BUDAPEST**

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ.....	4
BEVEZETÉS	5
ÖSSZEFOGLALÁS.....	6
NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS	10
1. Gazdasági-társadalmi fejlődés.....	10
1.1. Gazdasági fejlődés.....	10
1.2. Innováció, versenyképesség és öko-hatékonyság	13
1.3. Foglalkoztatás	17
2. Éghajlatváltozás és energia.....	20
2.1. Éghajlatváltozás	20
2.2. Energia	22
3. Fenntartható termelés.....	28
3.1. Termelési formák	28
4. Közegészségügy.....	32
4.1. Egészség és az egészségügyi egyenlőtlenségek	32
5. Társadalmi integráció.....	34
5.1. Munkaerőpiachoz való hozzáférés	34

6. Kormányzás és közélet.....	37
6.1. Gazdasági eszközök	37
7. Kompozit indikátorok	39
7.1. Új típusú fenntartható fejlődés indikátorok	39
HAZAI KITEKINTÉS.....	44
8. Ahogy a cégek látják.....	44
8.1. Tudatosság.....	44
8.2. Ráfordítások	58
8.3. Célok	63
9. Ahogy a civil szervezetek, hatóságok látják... ..	74
9.1. ...a 'valódi' fenntarthatóságot	74
9.2. ...a hazai vállalatokat	76
9.3. ...az állam szerepét és a tennivalókat.....	80
10. TVK, az elsők közt	83
FELHASZNÁLT IRODALOM, ADATFORRÁSOK	88

ELŐSZÓ

Tisztelt Érdeklődők, Elkötelezettek és Szkeptikusok!

A nemzetközi gazdasági növekedés és felzárkózás kérdéskörét újabb szempont szerint közelíti meg a 90-es évektől egyre markánsabban megfogalmazódó fenntartható növekedés/fejlődés gondolata. Stratégiai feladatként ugyanis a felzárkózás eredményei is csak azzal összefüggésben ítéltethők meg, hogy azok a fenntartható fejlődés egészébe illeszkednek-e?

Az utóbbi két évtizedben tovább súlyosbodtak és új elemekkel terhelődtek meg a világ globális problémái. A különböző fenyegetések „versenyét” jól jelzi, hogy 2011-ben az Eurobarometer felmérése a szegénység, az élelem- és vízhiány mellett a klímaváltozást hozta ki újra a legnagyobb veszélynek a világ egészére vonatkozóan, helyet cserélve az utóbbi években első helyen szereplő gazdasági világválság kibontakozásával.

Fontosnak tartom kiemelni, hogy a közhiedelemmel ellentétben a gazdasági szereplők haszonmaximalizálási törekvései mögött is a fenntarthatóság húzódik meg, hiszen pl. a vállalatok esetében mindig a hosszú távú profitmaximalizálás a donimáns cél. A jövedelmezőség hosszabb távon való fenntartása pedig csak úgy lehetséges, ha az erőforrások (köztük az egészséges munkaerő és környezet) tartósan rendelkezésre állnak.

A GKI Gazdaságkutató Zrt. számos környezetgazdasági, környezetvédelmi és energetikai kutatási projektje után ebben a témában immár második alkalommal publikál évkönyv formában aktuális felmérési és elemzési eredményeket. A kiadvány ingyenes és – a fenntarthatóság jegyében – csak elektronikusan kerül kiadásra. Forgassa haszonnal, ajánlja másoknak is! Persze csak a környezetet védő módon!

Vértess András
GKI elnök

Tisztelt Olvasók!

A közvélemény szemében a vegyipar nem tartozik a környezet, a fenntartható fejlődés barátai, támogatói közé. A modern média a rossz példákat könnyebben és hosszabb ideig tartja a felszínen, mint az adott esetben csendesen és felelősséggel működő jókat. Az emberi kapzsiság és felelőtlenység, a rövid távú profitmaximalizálás azonban nemcsak a vegyipar terén tud környezeti katasztrófákat okozni.

A vegyipar alapvetően zárt technológiákat használ. Ezeket felkészült szakemberekkel és felelősséggel működtetve, hosszú távra tervezve, a környezetre gyakorolt hatásokat minimalizálni lehet. A vegyipar és azon belül a petrokémia termékeiből előállított fogyasztási cikkek, eszközök nélkül pedig a modern társadalom széndioxid kibocsátása, környezetterhelése a jelenleginél jóval nagyobb lenne. A példák felsorolásához nem elegendő az előszó terjedelme.

Egy petrokémiai üzem felépítése több tízmilliárd forint nagyságrendű költségben mérhető, életciklusának hossza pedig minimum 15-20 év. Felelős üzemeltetéssel, rendszeres karbantartással és felújítással ez a 30 évet is meghaladhatja. Ennyi ideig csak az üzembiztonsági és környezetvédelmi szempontok maximális betartásával lehet működtetni egy gyárat. A működés szerves és elengedhetetlen részét képezik a felkészült, hozzáértő szakemberek, az egészséges és biztonságos munkakörülmények.

Egy ilyen beruházás megtérülése is 8-10 éves távlatban mérhető. Ezekben az időhorizontokban gondolkodva felelős gazdasági szereplő előtt nem lehet más út, mint a fenntartható fejlődés normáinak betartása és beépítése a mindennapi működés rutinjaiba.

Pethő Zsolt
TVK vezérigazgató

BEVEZETÉS

A fenntarthatóság filozófiája azokból a gondolatokból táplálkozik, amelyek az ún. Brundtland Jelentésből erednek. Ez a „fenntartható fejlődést” a következő módon definiálja: „Olyan fejlődés, mely kielégíti a jelen igényeit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációk esélyét arra, hogy ugyanezekkel az igényekkel a jövőben ők is élni tudjanak. Ez a fejlődés nem állandósított harmónia, hanem inkább folyamatos változás, melynek során *az erőforrások használata, a beruházások célja, a technológiai fejlődés iránya és az intézményi változások* összhangban vannak mind a jelen, mind a jövő igényeivel”.

A fenntarthatóság követelményeivel elvileg mindenki egyetért. Ennek ellenére nehezen jutunk előbbre. Az ok egyszerű: jelenlegi gazdasági rendszerünk jobban kedvez a „nem-fenntarthatóságnak”, az árak, költségek, tarifák, adók stb. nem az „ökológiai valóságot” mutatják. Csak kevés idealista és önzetlen ember ellensége a saját pénztárcájának és cselekszik a fenntarthatóság szellemében, ha az részére drága, kényelmetlen és kevésbé komfortos. Ebből származik az a felismerés, hogy a piacot a fenntarthatóság motorjává kell tenni. Ehhez az kell, hogy az árak, költségek, adók, illetékek és támogatások a fenntartható cselekvést a vállalatok egyensúlya és a fogyasztók pénztárcája számára is vonzóvá tegyék. Léteznek tehát eszközök, megoldások, de ezek megfelelő hatékonysága, egyáltalán működőképessége csak nemzetközi összefogással, összehangolt cselekvéssel biztosítható.

A tavalyi, elsőként készített kiadványban¹ komplex áttekintést adtunk a fenntarthatóság felé tett elmozdulás tekintetében, 89 naturális mutatót, 8 ún. kompozit indikátoron és 3 országos reprezentativitású vállalati, lakossági és önkormányzati felmérés eredményein keresztül. Ezek összeállítása során az Eurostat által publikált „2009 monitoring report of the EU sustainable development strategy” című munkára támaszkodtunk, a *Nemzetközi összehasonlítás* főfejezetben található definíciókat, értelmezéseket pedig a KSH „A fenntartható fejlődés indikátorai Magyarországon, 2008” című kiadványából vettük át.

Az idei évben, a tavalyi évkönyv folytatásaként, kifejezetten a vállalati szektorra fókuszáltunk. Az évkönyv most is tartalmaz egy *Nemzetközi összehasonlítást*, amelynek adattartalma az internetről is összegyűjthető, így az évkönyv újdonságértékét, a tényleges többletinformációt most is a kiadvány második része tartalmazza.

A *Hazai kitekintés* főfejezetben így 26 ábrán keresztül mutatjuk be a 20 fő feletti hazai vállalkozások fenntartható fejlődéssel – ezen belül is elsősorban a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos – tudatosságát, jövőbeli terveit, preferenciáit, várható ráfordításait. Ezeket az információkat a Tiszai Vegyi Kombinát támogatásával 2011 novemberében reprezentatív felmérések során gyűjtöttük össze.

A minták jellemzői:

- A kérdőíves-telefonos felmérés minta-jellemzői:
 - mintaelemszám: 810 darab 20 fő feletti cég;
 - ágazat (TEÁOR kategória) és létszám szerint reprezentatív;
 - mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,41\%$,
 - a kitöltők, megkérdezettek: ügyvezetők, igazgatók, gazdasági, controlling és környezetvédelmi vezetők, felelősök;
 - a válaszok vizsgálati szempontjai: ágazat (8 kategória) és létszám (5 kategória), valamint tulajdonosi szerkezet szerint.
- A mélyinterjúk minta-jellemzői:
 - mintaelemszám: 8 civil szervezet, 3 hatóság;
 - nem reprezentatív;
 - a kitöltők, megkérdezettek: vezetők, igazgatók;
 - a válaszok vizsgálati szempontjai: sorrendállítást, kiemelés.

Fontosnak tartjuk azt kiemelni, hogy a felmérések önbevalláson és alapvetően szubjektív értékítéleten alapulnak, így a válaszokat, valamint az abból leszűrhető következtetéseket ennek tudatában kell értékelni!

Úgy véljük, hogy az egyedi felméréssel, kiegészítésekkel mintegy komplexszé tettük az évkönyvet – még ha bizonyára nem is maradéktalanul.

¹ <http://www.gki.hu/evkonyv/fenntarthato-fejlodes-evkonyv-2010>

ÖSSZEFOGLALÁS

A fenntartható fejlődés célkitűzéseinek eléréséhez kiegyensúlyozott **gazdasági növekedésre** van szükség, amit a környezet és társadalmi problémák figyelembe vétele mellett beruházások (humán tőkébe, és innovatív, ökohatékony termékekbe és folyamatokba), versenyző vállalkozások és magas szintű foglalkoztatottság jellemeznek.

► Magyarország gazdasága az elmúlt 10 év során dinamikusan fejlődött, jóval gyorsabban – és a beruházások is nagyobb ütemben –, mint az uniós átlag, amely a közösséghez való gazdasági felzárkózásunkat jelentette. Ugyanakkor régióbeli versenytársaink növekedésétől elmaradtunk. A munkaerő termelékenysége emelkedett, és K+F kiadásink terén is lassan közeledtünk az EU átlagához. Fajlagos energiafelhasználásunk a technológiai modernizáció, energiatakarékosság következtében folyamatosan javul. Eközben az országon belüli régiók közötti tartósan magas szintű fejlettségbeli különbségek tovább nőttek. Az uniós szinthez képest ezen a téren legnagyobb lemaradásunk a foglalkoztatottság terén jelentkezik. ◀

Mára széles körűen elfogadott tény, hogy az emberi tevékenységek – mint a szén, az olaj vagy a gáz elégetése – során keletkező üvegházhatású gázok kibocsátása általános felmelegedést okoz a Föld légkörében. Ennek legvalószínűbb velejárója az **éghajlatváltozás**, ami azonban várhatóan a Föld különböző területein eltérő mértékben fejti ki hatásait. Változás következhet be a mezőgazdasági termelés jellegében, a földhasználat mértékében, a járványzónák kiterjedésében, a vízkészlet nagyságában, és minden bizonnyal a természeti katasztrófák bekövetkezésének veszélye is növekedni fog. Mindennek jelentős gazdasági és társadalmi következményei lehetnek.

► Magyarországon az új beruházásokkal átvett új technológiák már eleve jóval alacsonyabb fajlagos szennyezést jelentettek a korábbi évtizedekhez képest, így a gazdaság növekedése ellenére 1995-2005 között az üvegházhatású gázok kibocsátása gyakorlatilag stagnált. Az utóbbi évek csökkentő tendenciája mögött a tüzelőanyagok kedvezőbb szerkezete és a válság okozta termeléseszköcsökkenés állnak. A legnagyobb kockázatot jelenleg a közúti szállítás és a lakossági (egyéni)

közlekedés és energiafelhasználás jelenti. A megújuló energiaforrások részaránya a villamosenergia felhasználásban 7%-ra emelkedett, ugyanakkor a jelenleg halogatott új támogatási rendszer bevezetése miatt az következő években ez az arány várhatóan csökkenni fog. Energiafüggőségünk (a behozatal) és annak egyoldalúsága (a földgáz növekvő aránya) továbbra is kockázatokat jelent, és úgy tűnik, a válság hatására csak átmenetileg mérséklődött. ◀

A **termelési minták** a fenntartható fejlődés egyik fő kérdése. Számos környezeti és egészségügyi probléma kapcsolatba hozható az áruk termelésével, használatával, valamint a feleslegessé vált termékek kezelésével, mivel azok komolyan fenyegetik a kívánatosnak tartott gazdasági fejlődést.

► A környezetirányítási rendszerrel rendelkező vállalkozások száma egyre növekvő, ahogy a környezetbarát címkékkel ellátott termékek száma is. Ugyanakkor az ökológiai gazdálkodás terén még jelentős az elmaradásunk az uniós átlaghoz képest. ◀

Az **egészség** kulcsfontosságú az unió polgárainak jóléte szempontjából, valamint az a polgárok alapvető joga, mindemellett nagymértékben függ a környezet, a mezőgazdaság, az ipar, a kereskedelem, a társadalom és a gazdaság területén hozott politikai döntésektől. Az egészséges népesség a gazdasági fejlődés elengedhetetlen feltétele.

► A várható élettartam Magyarországon folyamatosan emelkedik, igaz ugyan, hogy az EU átlagától kissé elmaradó ütemben. A nők várható élettartama magasabb a férfiakénál, ugyanakkor esetükben a betegségben eltöltött időszak is hosszabb. ◀

A 2001-es göteborgi Európai Tanács-ülésem a **társadalmi integrációt** a fenntartható fejlődési stratégia egyik pilléréként határozták meg. A szegénység és a társadalmi kirekesztettség meghatározása és mérése nem egyszerű feladat, mivel ezek a kifejezések szorosan összefüggnek a jólét és az életszínvonal nehezen megfogható fogalmával.

► Magyarországon a foglalkoztatottal nem rendelkező háztartásban élők aránya 13-16% közötti szintre emelkedett, míg az EU országok átlaga 11%. A tartós munkanélküliségi ráta hazánkban az elmúlt 20 évben 2%-ról 5,5%-ra emelkedett, folyamatosan elmaradt ugyanakkor az uniós átlagtól. ◀

A gazdasági teljesítmény mérésére rendelt alternatív indikátorok mellé szükséges olyan új indikátorokat meghatározni, melyek leírják a gazdasági folyamatok emberre gyakorolt hatását és ugyanakkor az emberek természetire gyakorolt hatását is. A **fenntartható fejlődés indikátorainak** egységesen, nemzetközileg elfogadott rendszere még nem létezik. Az elmúlt évek során többféle mutatószám-rendszert fejlesztettek ki a világban (ENSZ, EEA, OECD stb.). Közös tulajdonságuk, hogy sok elemből álló, összetett rendszerek.

► Magyarország jelenleg több ilyen mutató esetében is az EU középmezőnyében helyezkedik el. Ugyanakkor a legfrissebb adatok alapján az Éghajlatvédelmi Teljesítmény Mutató tekintetében alig javult a helyzetünk az elmúlt 3 év során, de még így is a legjobb harmadban található Magyarország. Az Emberi Fejlődés Index viszont az alsó harmadban további leszakadó pozíciókat mutatja. ◀

Felmérésünkkel a magyarországi 20 fő feletti kis és középvállalkozások – elsősorban a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos – tudatosságának, jövőbeli terveinek, preferenciáinak, várható ráfordításainak megismerését céloztuk meg.

► A **20 fő feletti kis és középvállalkozások** nagy többsége környezettudatosnak tekinti magát, és 5-ből 4 vállalkozás környezetbarátabbnak is, mint ágazati versenytársait. A vállalkozások mintegy 40%-ánál a partnerek irányába gyakorlatilag elvárásként sem jelenik a környezetvédelem iránti elkötelezettség.

A vállalkozások mintegy fele nem rendelkezik semmilyen környezetvédelmi irányítási rendszerrel. Ezek megfelelő működtetését igazoló tanúsítványok meglétéhez ugyanakkor a nagyobb termelő vállalatok esetében már üzleti érdekelttség is kötődik. Így a vállalati mérettel arányosan és főként az ipari, építőipari tevékenységet végző cégek esetében egyre nő a környezetvédelmi irányítási rendszerrel rendelkező vállalkozások aránya.

A média hatására a negatív visszacsatolások gyakorisága, száma gyakran a ténylegesnél nagyobbak tűnik. A 20 fő feletti hazai cégek 4,3%-a kapott a civil szerve-

zetektől, hatóságoktól vagy saját vevőitől tevékenységére vonatkozóan negatív visszajelzéseket. A visszajelzések közül 94%-os arányt képvisel a hatósági felszólítás, büntetés, a fennmaradó 6% pedig vásárlói reklamáció, lakossági, vagy a helyi közösség irányából érkező tiltakozás, tüntetés.

Ahogy a lakosság, úgy a cégek képviselői, vezetői is meglehetősen tágan és gyakorta tévesen értelmezik a fenntartható fejlődést, a fenntarthatóságot. Ugyanakkor valójában nem a definíció a lényeg, hanem hogy milyen motivációk, okok és ezek megismerése vezet ahhoz, hogy az egyes cégek megteszik első lépéseiket a fenntartható fejlődés irányába.

A 20 fő feletti vállalkozások válasza szerint, **ha működésük során figyelembe veszik a fenntartható fejlődés szempontjait**, akkor:

	átlag	valamennyire egyetért (%)
összességében pozitív hatással van a társadalomra, a környezetre és a gazdaságra is	4,4	99,1
javítja az ügyfelek/fogyasztók, vásárlók véleményét a cégről	4,1	96,8
érdemi hasznot, nyereséget nem hoz, de a jótékonykodás fontos dolog	3,9	97,7
rövidtávon nem, de hosszútávon javíthatja a cég gazdasági eredményességét	3,9	95,1
növeli a cége alkalmazottainak elkötelezettségét a cég iránt	3,5	93,1
az Ön cége számára megkülönböztető, versenyelőnyt biztosító tényezővé válik	3,5	91,7
már rövidtávon is javíthatja a cég gazdasági eredményességét	3,2	89,0
nem javítja a cég imázsát, hiszen a magyar lakosság még nem érzékeny erre a témára	3,1	84,3

A vállalkozások összességében éppen a fenntartható fejlődés lényegével értettek leginkább egyet, amit nagyon kedvezőnek lehet értékelni a 20 fő feletti vállalkozások esetében. A sorban második helyre a cégekre már közvetlen kapcsolatba hozható megállapítás került: „javítja az ügyfelek/fogyasztók, vásárlók véleményét a cégről”. Ezzel mindössze a válaszadók 3,2%-a nem értett egyáltalán egyet, és az átlagban 4-es érték feletti pontszám is nagyon erősnek tekinthető.

Ténylegesen elképzelhető, hogy „érdemi” hasznot nem hoz a „jótékonykodás” és a „gazdasági eredményességet” is csak feltételelesen növelheti (a megállapítás szerint, azt is csak hosszabb távon), azonban az igazság valahol a kettő között keresendő. Hiszen a cégek érdeke (így a fennmaradásuk, létük is) – bármilyen időtávon – anyagiakban, pénzben kifejezve értelmezhető. Még ha a hasznok csak közvetve jelentkeznek is, ez is egy befektetés, amely nehezen lenne tekinthető teljesen önzetlen cselekedetnek.

Az, hogy a fenntartható fejlődés érdekében felvállalt tevékenységek milyen időtávon fejtik ki hatásukat a cégek életére, már erősen kettéosztja a válaszadók körét – és már 10% fölé emeli a rövid távú hatások lehetőségét kizáró válaszokat.

Az imázsra gyakorolt hatás kérdését ítélik meg a leginkább vegyesen a válaszadók. Ez első látásra szinte teljesen ellentmond a sorrendben második helyre került „javítja az ügyfelek/fogyasztók, vásárlók véleményét a cégről” megállapításnak, amellyel azonban a válaszadók gyakorlatilag egyöntetűen egyet tudtak érteni. Az ellentmondás valójában a megállapítás második tagmondatával áll fenn, mely szerint a „magyar lakosság még nem érzékeny erre a témára”.

Míg 2010-ben az 5 fő feletti vállalkozások esetében csak minden negyedik vállalkozás esetében merültek fel költségek környezetvédelmi kötelezettségek miatt, addig a jelen felmérés eredményei azt mutatják, hogy a 20 fő feletti cégek esetében ez már minden második vállalkozásra igaz. Az anyagi és személyi ráfordításokat is ide értve, az egy alkalmazottra jutó költségek a mezőgazdaságban a legmagasabbak, majd pedig az iparban.

Az országos átlag mintegy 95 ezer Ft/fő/év összeg, amely országos szinten 85 milliárd forintot jelent. A **környezetvédelemmel összefüggő „kötelező” költségek** változását 2011 végén az év egészére vonatkozóan a válaszadók már viszonylag nagy biztonsággal meg tudták becsülni. Az összességében 0,4%-os (nominális) emelkedés reálértelemben 3,5%-os csökkenést jelent 2010-hez képest. Ezen belül is négyből 3 válaszadó (nominálisan) változatlan kiadásokkal számol ezen a téren, míg a többi vállalkozás alapvetően növekedéssel számolt.

Az önkéntes környezeti költségek mutatják a vállalkozások tényleges elkötelezettségét és felelősségvállalását a környezetük iránt. Ilyen költségeket a Magyarországon működő 20 fő feletti vállalkozások 16,9%-a vállal fel. A válaszok, amelyek nyilvánvalóan felfelé kissé torzítottak, nem tükröznek túlzó, szakmailag elfogadhatatlan értékeket, és a kötelező költségekhez mért arányuk is alacsonyabb (kb. harmada), jól mutatják az önkéntesség szűkebb körét mind ágazat, mind pedig vállalati méret alapján.

Az önkéntesen vállalt költségek országos átlaga mintegy 37 ezer Ft/fő/év összeg, amely országos szinten kb. 32,5 milliárd forintot jelent.

A vállalkozások **önkéntes környezetvédelemmel összefüggő vállalásaikat** összességében érdemben és széles körben nem kívánják növelni. Tízből kilenc válaszadó 2011-ben is 2010. évi szinten tartotta ezen kiadásait. Az összességében 1,8%-os (nominális) emelkedés ugyanakkor magasabb, mint a kötelező kiadások esetében tavaly év végéig várt változás, de reálértelemben ez is (2%-os) csökkenést jelent 2010-hez képest.

A vállalkozásokat – zárt kérdéseken keresztül – véleménynyilvánításra kértük a **fenntartható fejlődés egyes részterületeinek fontosságát** firtatva. A cégek összeített válaszai alapján a vállalkozások szempontjából a legfontosabb – fenntartható fejlődéshez kapcsolódó részterület – az alkalmazottaik egészségügyi állapotának megőrzése. Ennek fontosságával mindössze a válaszadók 0,5%-a nem ért egyet egyáltalán, és a maximális 5-ös (*nagyon fontos*) osztályozathoz képest 4,8-es átlagot kapott.

	átlag	valamennyire egyetért (%)
az alkalmazottak egészségügyi állapota	4,8	99,5
a korrupció visszaszorítása	4,6	97,3
az előállított termékek és szolgáltatások anyag- és energiaszükségletének csökkentése	4,5	98,0
a környezetterhelés (talaj-, víz-, levegő-, zajszennyezés) csökkentése	4,5	98,4
a hazai kis- és középvállalatok beszállítói, partneri szerepének erősítése	4,3	97,5
a termékek tartósságának növelése	4,1	92,8
a transzparens működés	4,0	97,9
a megújuló energiaforrások felhasználása	3,9	94,6
a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek foglalkoztatása	3,7	93,8
a távmunka, a rugalmas munkaidő lehetőségének biztosítása	3,5	88,0

Elméletileg minden mellett szól, hogy a vállalkozások alkalmazottaik egészségi állapotára különös figyelmet fordítsanak. Emellett minden cég számára kötelező jogszabályi előírás az alkalmazottak részére biztosítandó üzemorvosi ellátás is. Ennek a gyakorlatban való betarthatósága azonban erősen megkérdőjelezhető. Ugyanakkor a 20 fő feletti cégek esetében a gyakoribb ellenőrzések nagyobb arányú megfelelést valószínűsítenek. A rendszeres egészségügyi üzemorvosi ellátások mellett a cafeteria részeként az elmúlt években nagyon jelentős volt a cégek egészségpénztári befizetése az alkalmazottaik részére. Az elmúlt évek során ennek nagyságrendje nem volt elhanyagolható: a 20 fő feletti vállalkozások esetében a cafeteria rendszerek alkalmazása kb. 65%-os volt, amelyen belül az egészségpénztári befizetések tették ki a cafeteria 22%-át. Az önkéntes egészségpénztárakba 2011-ben mintegy 40 milliárd forint munkáltatói befizetés folyt be. (A pénztáraknak 2011-ben mintegy 930 ezer tagja volt.)

A második helyre a korrupció visszaszorítása került. A környező országokéhoz képest is a legkevesebbet javul hazánk korrupciós helyzetének megítélése. A Transparency International korrupciós rangsorában hazánk 2003 óta a 40-42. hely között ingázik. A 183 országot vizsgáló Korrupció Érzékelési Index alapján Magyarország 2011-ben már csak az 54. helyet szerezte meg. A korrupció piacidegen, versenyt torzító hatása és ennek következményei a közép- és nagyvállalkozások körében még gyakoribbak és jelentősebb mértékben befolyásolják a cégek működését, sikerességét.

Mindezek miatt nem véletlen, hogy a 20 fő feletti vállalkozások kiemelkedően fontosnak tartja a korrupció visszaszorításának kérdését.

Dobogós helyezett az energiahatékonyság javításának feladata, ami elsődlegesen közvetlenül érinti a vállalkozások gazdálkodását. Az (újra) emelkedő energiaárak mellett alapvető versenyképességi kérdéssé vált, hogy milyen mértékben sikerül a cégeknek anyag- és energiaszükségeiket mérsékelni.

Ugyanilyen közvetlen hatást okoznak az adókon, díjakon, bírságokon keresztül egyre jelentősebb nagyságrendű környezetvédelmi költségek. Már csak ezek miatt is kiemelt fontosságú a vállalkozások számára, hogy a potenciális környezetterhelő tevékenységeket hatékonyan kezeljék. Ez is a fenntartható fejlődés azon témakörei tartozik, amit az egyik legnagyobb arányban fontosnak tartanak a válaszadók (az „egyáltalán nem fontos” válaszok aránya mindössze 1,6%).

A sorban ötödik helyen szerepel a hazai kis- és középvállalatok beszállítói, partneri szerepének erősítése. Ennek mértéke ugyanakkor a legnagyobb, multinacionális vállalkozások esetében mérvadó.

A tartósság kérdése is inkább a termelő/gyártó tevékenységek esetében a fontosabb, de a szolgáltatásokra vonatkozóan is meghatározó lehet egyes területeken. (Érdemben magasabb is az „egyáltalán nem fontos” válaszok aránya.)

A transzparens működést már jóval többen tartják valamennyire fontosnak, de ennek jelentőségét összességében alacsonyabbra értékeli.

Úgy tűnik, a 20 fő feletti vállalkozások költség-érzékenyebbek annál, minthogy a relatíve drágább megújuló energiák felhasználását előtérbe állítsák a hagyomá-

nyos megoldásokkal szemben. Ez a jelenlegi gazdasági környezetben teljesen racionális döntés, amelyben jelentősebb változást majd a technológiák hatékonyságának, versenyképességének javulása hozhat.

A hátrányos helyzetű társadalmi rétegek (munkanélküliek, romák, fogyatékosok stb.) foglalkoztatására nem minden gazdasági tevékenység esetében van lehetőség. A jelenlegi gazdasági körülmények között a legtöbb vállalkozásnak a meglévő munkaerő megtartása, jövedelmük szinten tartása is nehézséget okoz, nehogy a kevésbé hatékony, a munkaerőpiacon eleve hátrányokkal induló jelentkezőket előnyben részesítsen.

A távmunka, a rugalmas munkaidő biztosításának kérdése pedig alapvetően tevékenység-alapú megítélést mutat: a válaszadók 12%-a esetében a vállalati fókuszról teljesen kiesik ennek a témakörnek az érdemi kezelése.

Összességében a válaszok 3 pont feletti átlagai azt mutatják, hogy a fenntartható fejlődéshez kapcsolódó témák mindegyike kisebb-nagyobb mértékben fontos a 20 fő feletti vállalkozások számára. ◀

NEMZETKÖZI ÖSSZEHAISONLÍTÁS

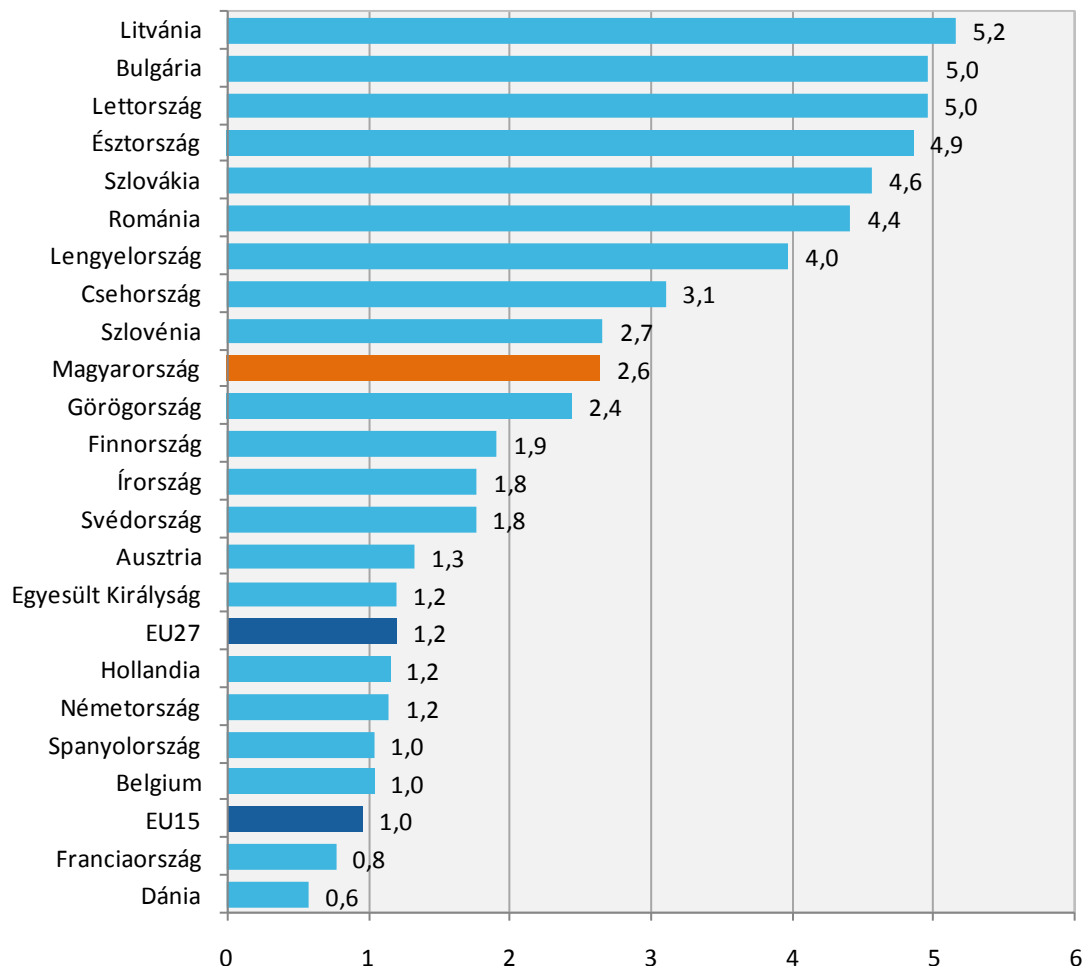
1. GAZDASÁGI-TÁRSADALMI FEJLŐDÉS

1.1. GAZDASÁGI FEJLŐDÉS

1.2. INNOVÁCIÓ, VERSENYKÉPESSÉG ÉS ÖKO-HATÉKONYSÁG

1.3. FOGLALKOZTATÁS

1. ÁBRA Egy főre jutó éves átlagos reál GDP növekedés, 2000-2010 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

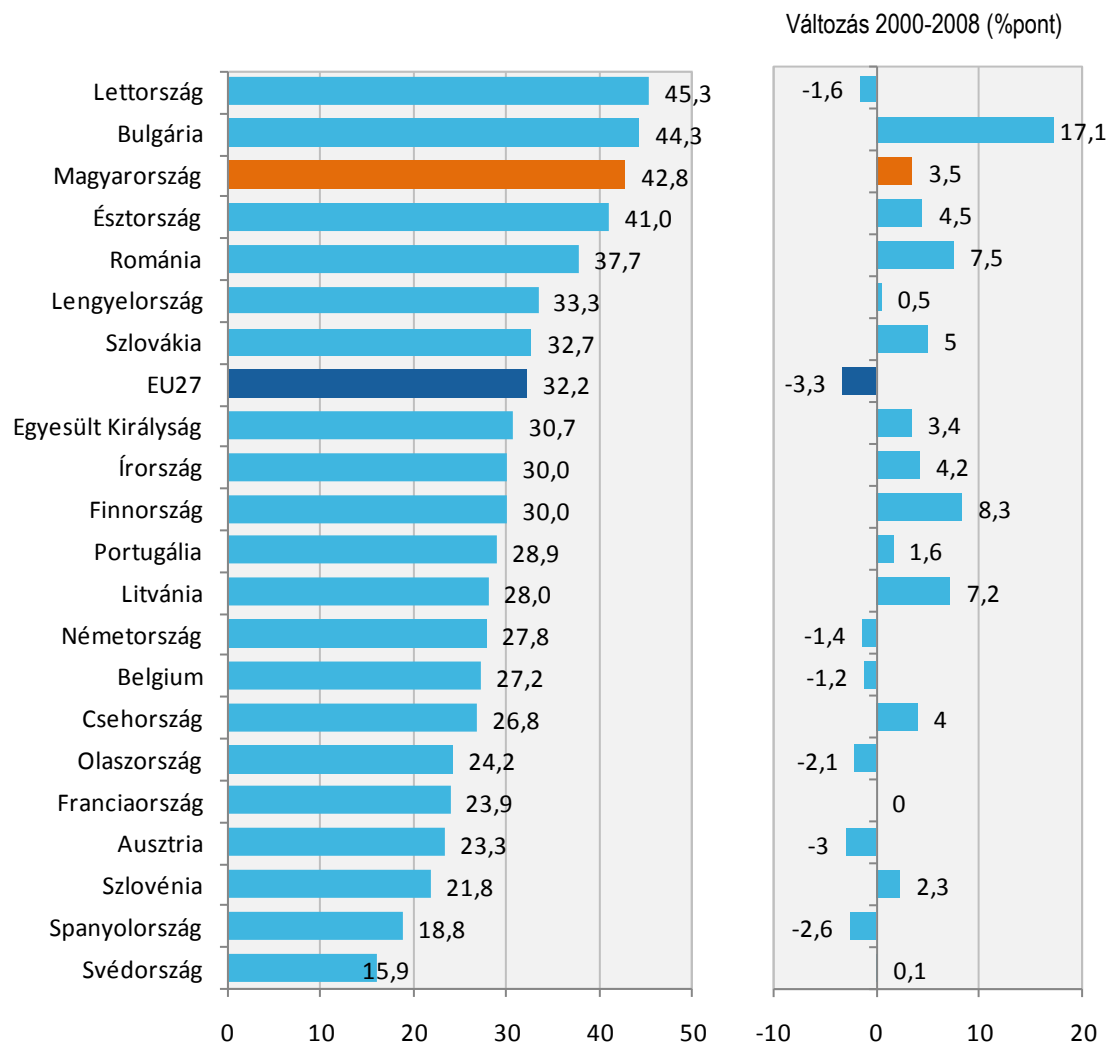
Módszertan, definíció

A GDP az egy területen, adott idő alatt előállított végső felhasználásra szánt javak (termékek és szolgáltatások) összességének értéke. Míg a nominális GDP a GDP pénzben kifejezett értéke, addig a reál GDP az infláció hatását próbálja kiküszöbölni azzal, hogy a GDP-t alkotó javak mennyiségét és valamilyen bázisidőszaki árát veszi figyelembe. Az egy főre jutó GDP alakulása az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) növekedési rátája az előző év százalékában kifejezve. A növekedési ráta kiszámítása változatlan áron történik, mivel így csak a volumenváltozásokat mutatja, és az árváltozások kiszűrhetők. Amíg a GDP (egy főre jutó) szintje széles körben elterjedt mutatója a gazdasági teljesítménynek és a társadalom életszínvonalának, addig a GDP növekedési üteme a gazdaság dinamizmusáról, versenyképességéről és az új munkahelyek megteremtésének lehetőségéről ad tájékoztatást. A megfelelően magas GDP-növekedési ráta azt jelenti, hogy a társadalom további gazdasági erőforrásokat tud teremteni a jelen generáció növekvő gazdasági szükségleteihez, a magasabb jövőbeni megtérülés reményében befektetéseket eszközölhet, illetve más társadalmi és környezeti célokat is megvalósíthat. Mindemellett a növekvő termelés gyakran környezet-szennyezést, egészségi problémákat, és ezzel gyakran együtt járó kiadásnövekedést okozhat, ami ugyan növeli a GDP-t, de nem járul hozzá az életminőség javulásához. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 2000 és 2010 között az egy főre vetített reál GDP 2,6%-kal nőtt, amely meghaladta mind az EU27-ek (+1,2%), mind az EU15 országok (+1%) átlagát, elmaradt azonban régióbeli versenytársainkétól (Lengyelország: +4%, Szlovákia: +4,6%, Csehország: +3,1%, Szlovénia: +2,7%).

2. ÁBRA Az egy főre jutó GDP regionális szóródása, 2008 (a nemzeti GDP arányában, %)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A bruttó hazai termék (GDP) az ágazatok vagy szektorok által előállított, alapján értékelt bruttó hozzáadott értékek összege, és az ágazatokra vagy szektorokra fel nem osztható termékadók és -támogatások egyenlege, egy piaci áron értékelt mutató. Az egy főre jutó GDP az adott év bruttó hazai terméke az évközepe népességre vetítve. Regionális szóródása a régiók közötti fejlettségbeli különbségek legjobb mutatószáma. A régiók közötti differenciák a gazdasági fejlődés és eredmény tekintetében számos okra vezethetők vissza. Látványos fejlődést eredményezhet az adott régió természeti erőforrásainak gazdagsága, a kereskedelmi utak találkozási pontja, a fogyasztók tömörülési lehetősége, kiemelkedő természeti, táji, kulturális örökségi értékek, illetve egyéb más okok. Gyors fejlődést eredményezhet egyes régiókban a képzett és fegyvermezett innovatív munkaerő jelenléte, amely a térségben a vállalatok létrehozását ösztönzi. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Az egy főre jutó GDP regionális szóródása 2008-ban (a nemzeti GDP arányában) a vizsgált országok közül hazánkban volt az egyik legmagasabb, jócskán magasabb, mint az EU országok átlaga, valamint regionális versenytársainké.

2000 és 2008 között Magyarországon a régiók közötti gazdasági fejlettségbeli differenciáltság növekedett, míg az EU tagországokban átlagosan csökkentek a különbségek.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

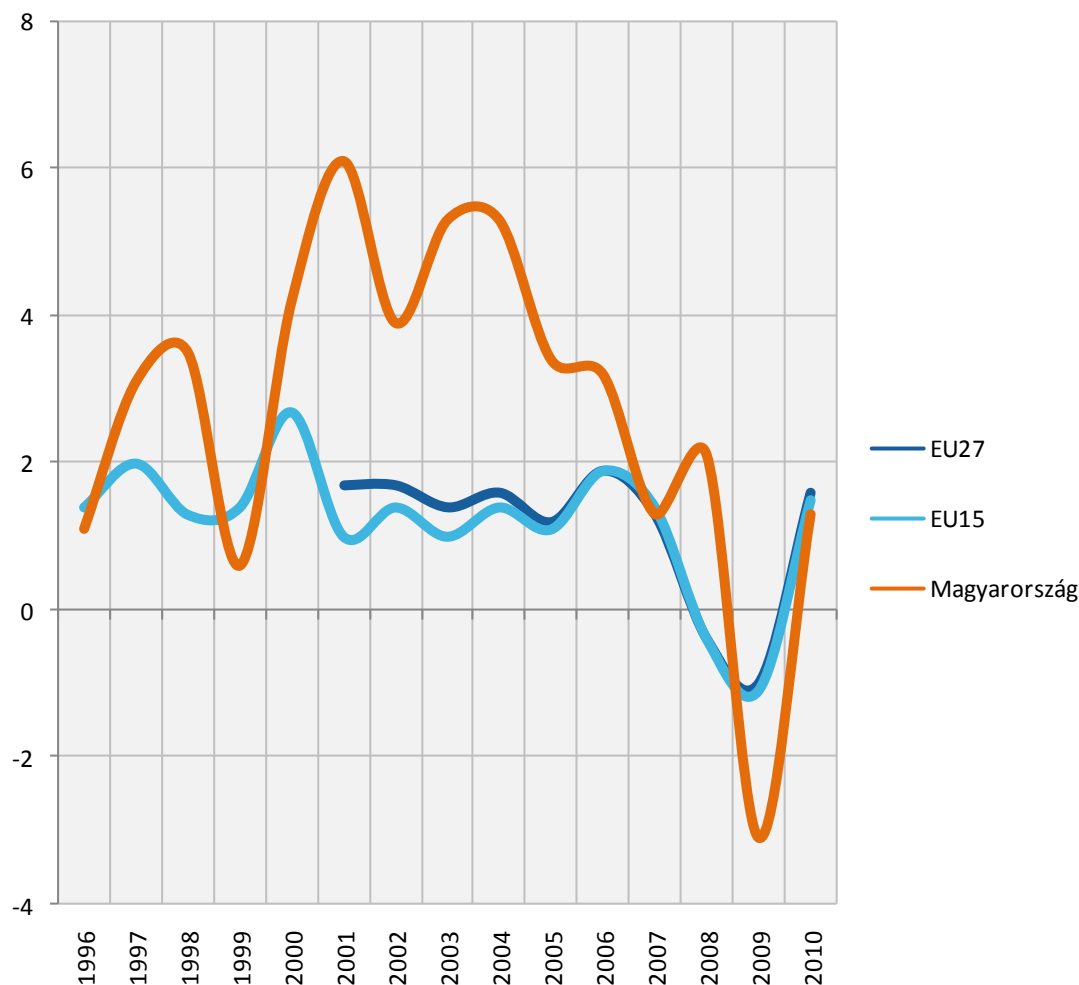
1. GAZDASÁGI-TÁRSADALMI FEJLŐDÉS

1.1. GAZDASÁGI FEJLŐDÉS

1.2. INNOVÁCIÓ, VERSENYKÉPESSÉG ÉS ÖKO-HATÉKONYSÁG

1.3. FOGLALKOZTATÁS

3. ÁBRA Az egy munkaóra jutó termelékenység változása, 1996-2010 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

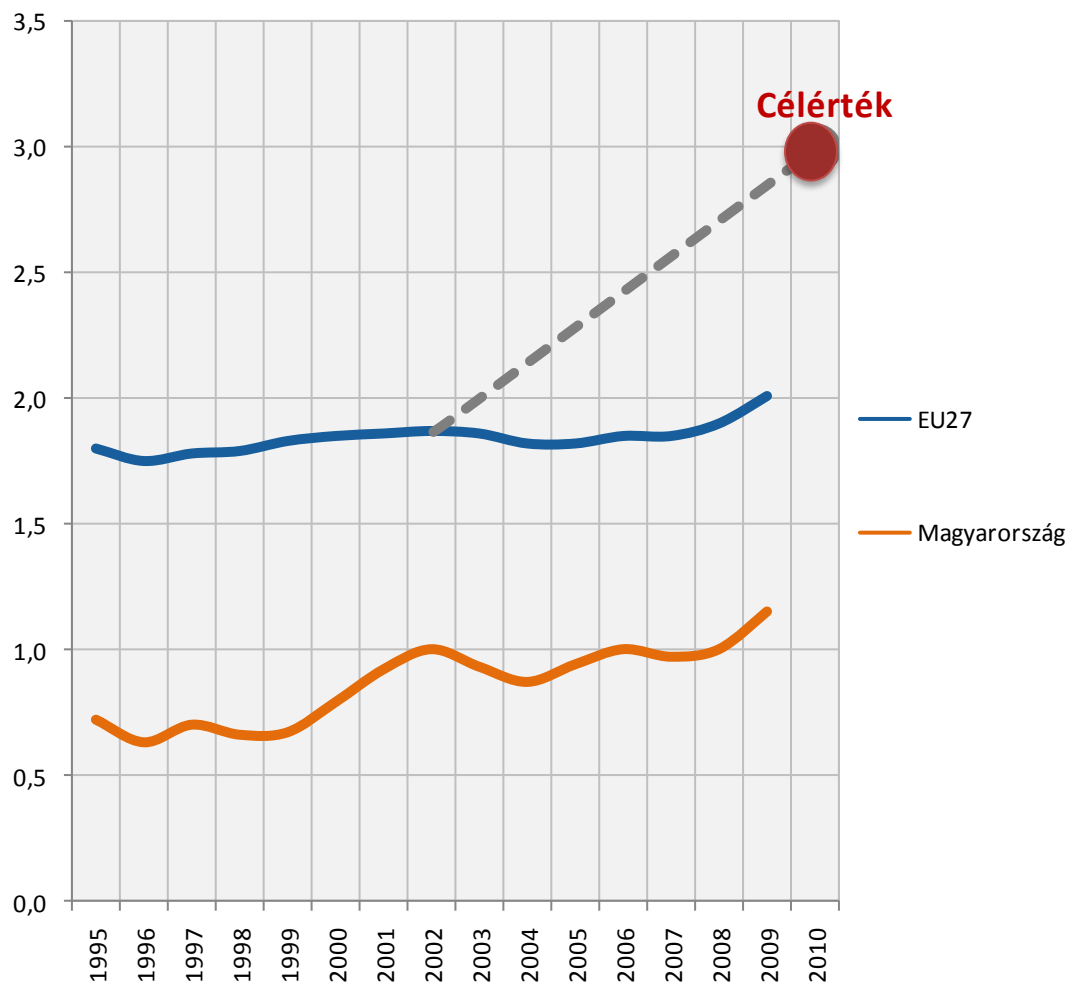
A termelékenységi mutató segítségével megkapható az egy munkaóra vonatkoztatott munkaerő-termelékenység, ami a valós teljesítményt (volumenindexként számolt GDP) a befektetett munkaerőóra (befektetett munkaóra összesen) vetíti. Az így számolt mutatószám egy ország gazdasági termelékenységéről és annak időbeli változásáról nemzetközi szinten is összevethető számot ad, szemben azzal a termelékenységi mutatószámmal, ami az alkalmazottak számára vetíti a teljesítményértékeket. A termelékenységi mutató a teljes- és részmunkaidőben ledolgozott munkaórák függvényében országról országra, illetve időben is változhat.

A munkaerő-termelékenységet befolyásoló tényezők közül kiemelhetők a külfölditőke-befektetések és a technológiai fejlesztések hatásai. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Hazánk munkaerő-termelékenységének évi átlagos növekedése az elmúlt évtizedben több mint négyszerese volt az EU15 tagállamokénak, több mint háromszorosa az EU27 tagállamokénak, és jelentős különbséget mutatott a 2001-2004 közötti időszakban. A világgazdasági válság következtében 2009-ben Magyarország egy munkaóra jutó termelékenységi mutatója 3,1%-kal esett vissza, míg az EU15 tagországoké 1,1%-kal, az EU27 tagországoké 1%-kal. Bár hazánk esetében a visszaesés mértéke több mint háromszorosa az EU27 országokénak, a 2010-es 1,3%-os növekedésünk már alig marad el az EU27-ek (+1,6%), illetve az EU15-ök (+1,5%) átlagától.

4. ÁBRA K+F kiadások a GDP arányában, 1995-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

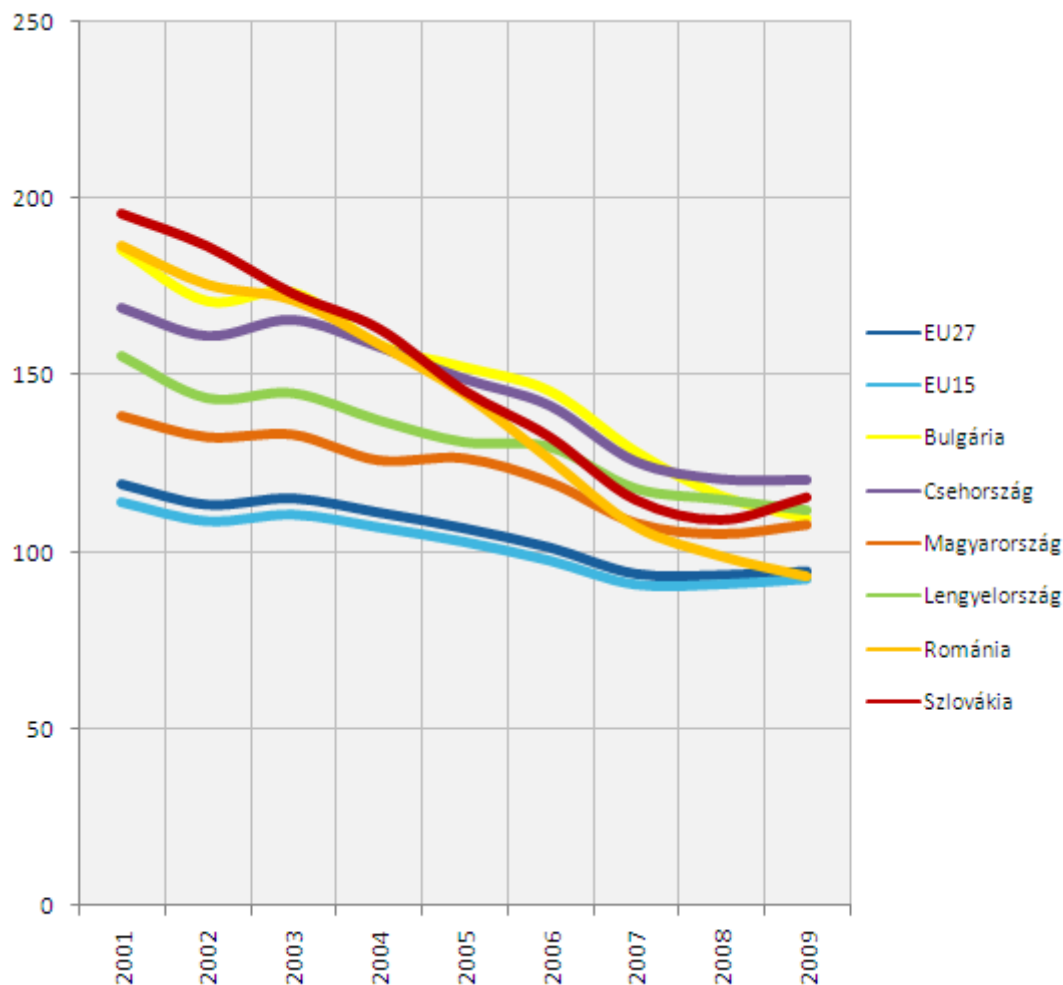
A kutatás-fejlesztés (K+F) a kreatív tudásbázis célzott, szisztematikus bővítése. Új termékek tervezése és piacra dobása kulcsfontosságú a piacgazdasági környezetben működő vállalkozások számára. A K+F-nek makrogazdasági jelentősége is van, mivel a K+F-re fordított jövedelmek annak is jelzői, mennyire hajlandók a piaci szereplők feláldozni a jelenbeli anyagi jólétüket a jövőbeli helyzetük javításáért cserébe.

A K+F tevékenység mérésére, nemzetközi összehasonlítására használt legelterjedtebb mutatószám kifejezi a meglévő ismeretanyag bővítésére, valamint ezen új ismeretanyag új alkalmazások kidolgozásának felhasználására történő felhasználásra irányuló, módszeresen folytatott alkotómunka költségének és beruházásának együttes összegét a GDP arányában. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon 1995 óta visszaesésekkel megszakított, de lassan növekvő tendencia figyelhető meg (0,7%-ról 1,2%-ra emelkedett a mutató értéke), ugyanakkor az EU27 tagországok átlaga gyakorlatilag azonos szinten, 1,8-1,9% között mozgott, majd 2009-ben 2%-ra emelkedett. Ezzel, ha kismértékben is, de lemaradásunk csökkent. A 2001-ben kitűzött EU-s stratégia, a K+F kiadások GDP arányos 3%-ra történő növelésére meggyűsült, a 2%-ot sikerült csak elérni. Az „Európa 2020” stratégiával az Európai Bizottság 2020-ra újra megcélozza a 3% elérését.

5. ÁBRA A gazdaság energiatenzitása, 2001-2009 (kg olajegyenérték/1000 GDP-PPS)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Egy ország energiatenzitása azt mutatja meg, hogy egy dollárnyi vagy eurónyi bruttó hazai termék előállításához, vagyis a GDP egy egységéhez (vásárlóerő-paritáson számítva - PPS) mennyi energiát kell felhasználni az adott országban.

Az energiatenzitás függ az ország gazdasági szerkezetétől (mennyi nehéz és könnyűipar van), a klímájától, illetve az ország lakóinak és intézményeinek energiahasználati szokásaitól.

Az index csökkenése az energiatenzitás növekedését jelenti, azaz minél kisebb a mutatószám értéke, annál intenzívebben használja fel egy ország a rendelkezésre álló energiaforrásokat. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

2001 és 2009 között a 27 EU tagország átlagos energiatenzitása 21%-kal csökkent, míg az EU15 országok átlaga ettől némileg kisebb mértékű csökkenést mutat (-19%). A visegrádi országok energiatenzitása átlagosan 30%-kal mérséklődött, köztük Magyarországa 22%-kal. Az újonnan csatlakozó országok tehát jelentősen mérsékeltek energiafelhasználásukat és a vizsgált nyolc év alatt nagyban megközelítették az uniós átlagot.

2001-ben Magyarország energiatenzitása az EU27 átlagértékét 16%-kal haladta meg. 2009-re ez az érték már csak 14%-ra csökkent. A vizsgált országok közül legnagyobb mértékben Románia, Szlovákia és Bulgária csökkentette az EU27 tagországok átlagától való elmaradását.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

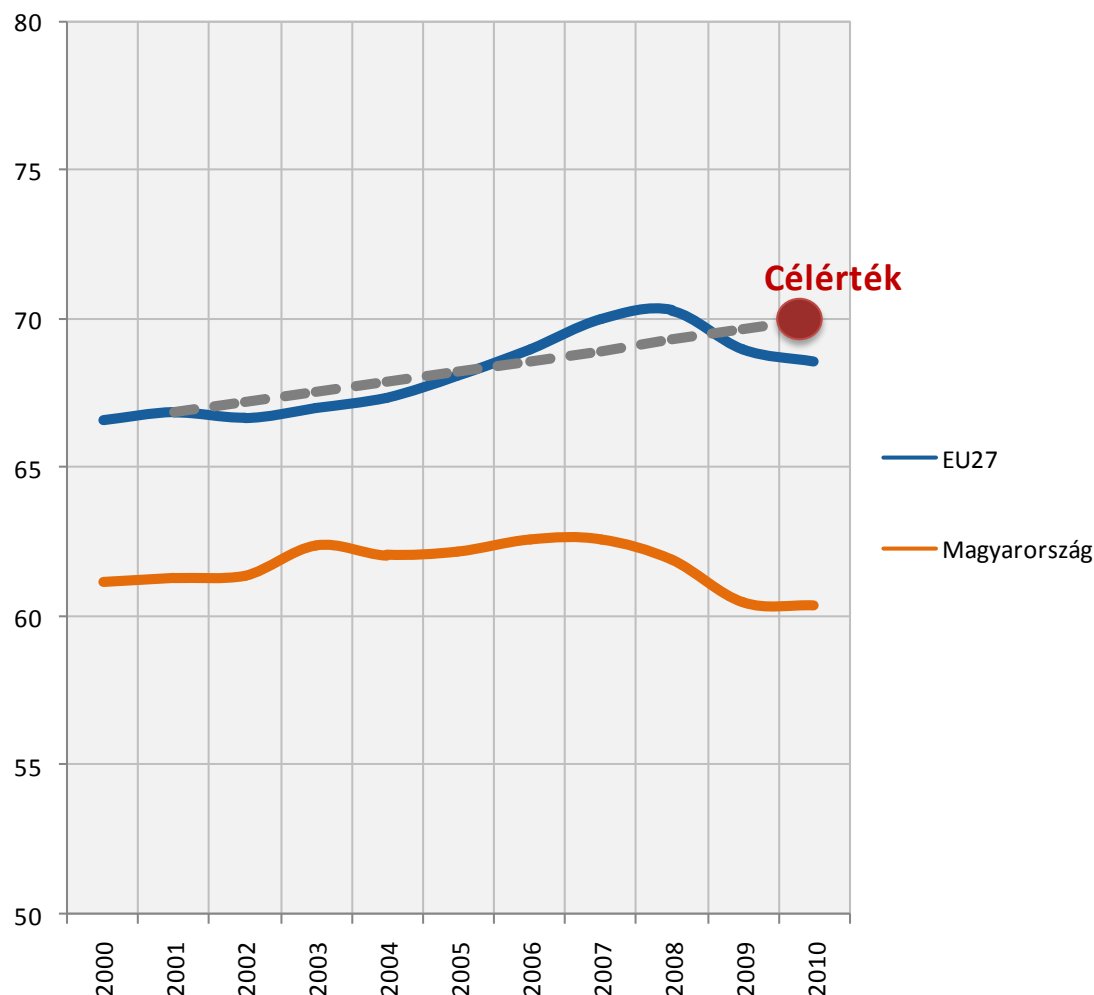
1. GAZDASÁGI-TÁRSADALMI FEJLŐDÉS

1.1. GAZDASÁGI FEJLŐDÉS

1.2. INNOVÁCIÓ, VERSENYKÉPESSÉG ÉS ÖKO-HATÉKONYSÁG

1.3. FOGLALKOZTATÁS

6. ÁBRA Foglalkoztatási arány, 1997-2010 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

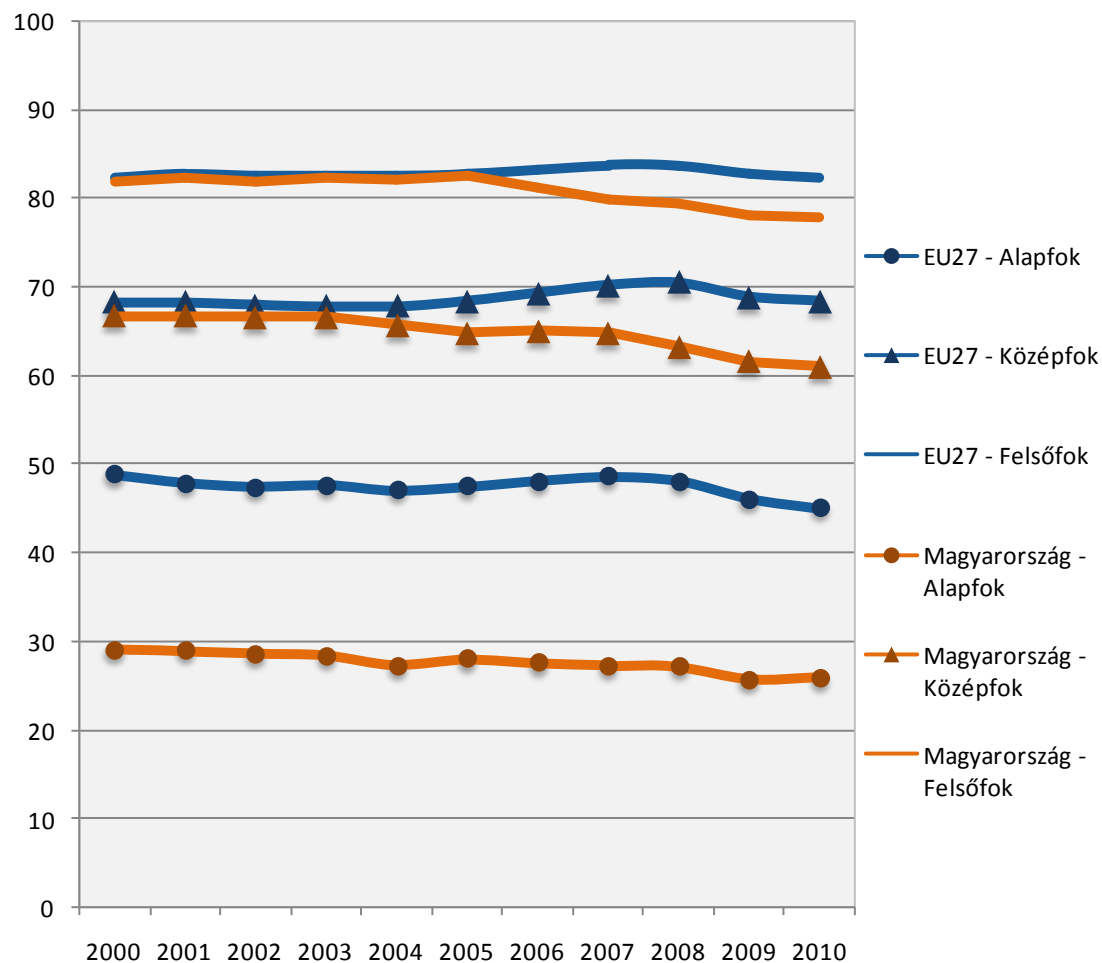
A munkaerő-felmérésben foglalkoztatottnak tekintett az a 15-74 éves személy, aki a vonatkozási héten (a hetet hétfőtől vasárnapig számítva) legalább 1 óra jövedelmet biztosító munkát végzett, vagy munkájától csak átmenetileg (szabadság, betegség stb. miatt) volt távol. A mutatószám egyidejűleg ad számot a gazdasági teljesítményről, életszínvonalról és a társadalmi kirekesztettség mértékéről. A lisszaboni stratégiának a versenyképesség növelése, a gazdasági növekedés céljából és a fenntartható fejlődés célkitűzéseivel összhangban egyik legfőbb célkitűzése a foglalkoztatás mértékének és színvonalának növelése, a nemek közötti egyenlőtlenségek csökkentése. Ennek érdekében EU27 szinten 2010-re 70%-os foglalkoztatottsági arányt kell elérni a 15-64 éves népesség körében. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon az 1990-es évek elején a munkaerőpiaci változások a tömeges munkanélküliség megjelenése mellett a foglalkoztatottság jelentős visszaesése, valamint a foglalkoztatott struktúra folyamatos átrendeződése jellemezte. Ezt követően 1997-től 2000-ig egy gyorsabb, ezt követően egy lassabb foglalkoztatási arány emelkedést figyelhetünk meg. A ráta 2009-ben a recesszió eredményeként 60,5%-ra, majd 2010-re 60,4%-ra csökkent.

Az EU a tagországok átlagos foglalkoztatási arányra vonatkozó lisszaboni célkitűzése 2007-ben és 2008-ban teljesült, 2009-re azonban újra a célérték alá, 69%-ra, 2010-re 68,6%-ra csökkent ez az arány, mely nagyon távol áll a 2010-es 70%-os cél-tól.

7. ÁBRA Foglalkoztatási arány végzettség szerint, 2000-2010 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A legmagasabb iskolai végzettség szerinti foglalkoztatási arány a foglalkoztatottaknak az azonos iskolai végzettségű népességhez viszonyított aránya. A lisszaboni stratégia egyik legfőbb célkitűzése a foglalkoztatás mértékének és színvonalának növelése, amellyel összhangban az iskolai végzettség tekinthető a tudásalapú társadalom elérése érdekében szükséges minimum követelménynek. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Az elhelyezkedési esélyeket az iskolai végzettség jelentősen befolyásolja. Jóllehet 1992-höz képest mind az alap-, mind a közép-, mind pedig a felsőfokú végzettségűek foglalkoztatási rátája csökkent, a legkedvezőtlenebbül az alacsony iskolai végzettségűeket (az általános iskola legfeljebb 8 osztályát végzetteket) érintették a változások. 1992-ben még közel minden harmadik alapfokú végzettségűnek sikerült munkavállalóként megjelennie a munkaerőpiacon, 2010-ben azonban már csak minden negyedik mondhatta magát foglalkoztatottnak. A középfokú végzettségűek esetében a szakmai végzettség, illetve az érettségi tekintendő elkülönítési szempontnak.

2010-ben a középfokú végzettségűek 61%-ának, a felsőfokú végzettségűek közel 78%-ának volt lehetősége dolgozni. 2005 utáni időszakban az alapfokú végzettségűek foglalkoztatási rátája kisebb mértékben csökkent, mint a közép-, illetve felsőfokú végzettségűeké. Az EU27 tagországok átlagához képest hazánk foglalkoztatottság tekintetében mért elmaradása az alapfokú végzettségűek esetében 19,7-ről 19,2 százalékpontra csökkent, a középfokúak esetében 1,6-ről 7,3%-ra, míg a felsőfokúak esetében 0,4-ről 4,5%-ra nőtt, bár a különbség még mindig utóbbi kategória esetében a legkisebb.

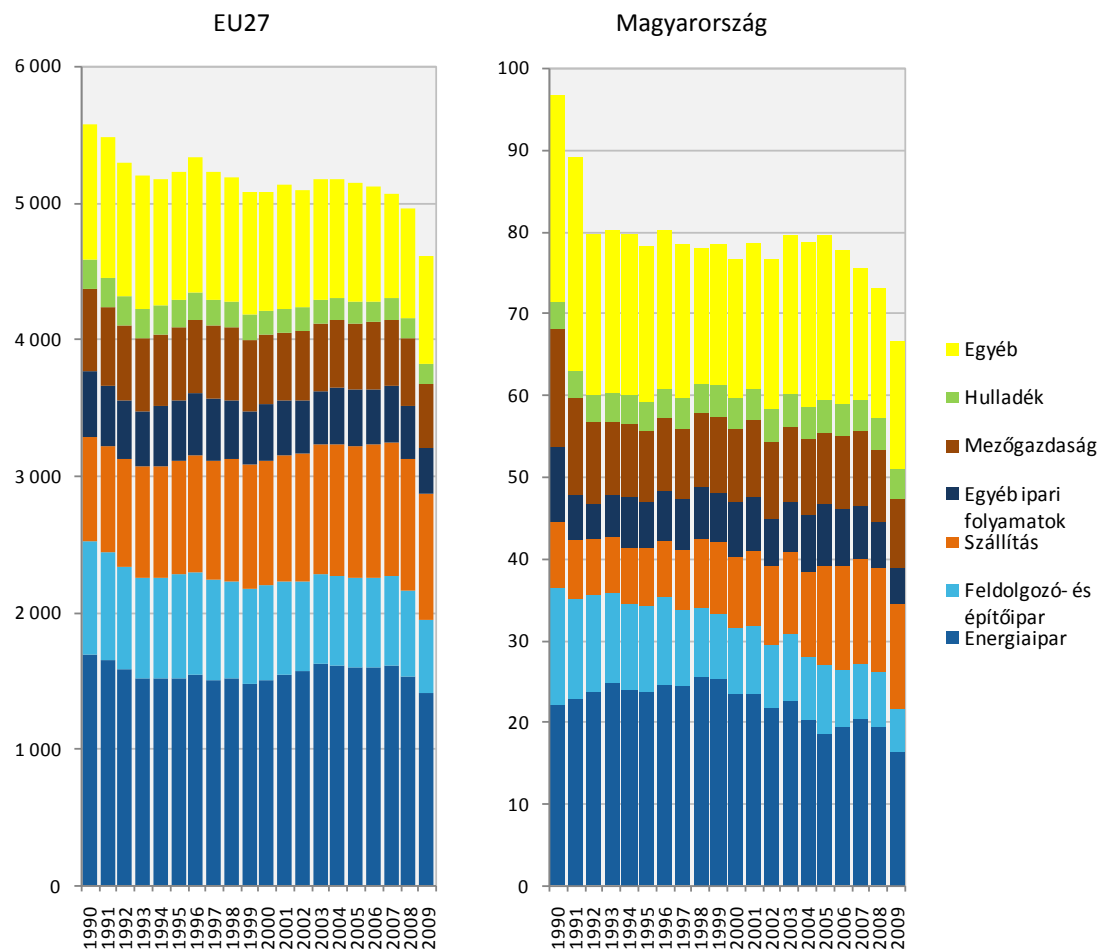
NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

2. ÉGHAJLATVÁLTOZÁS ÉS ENERGIA

2.1. ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

2.2. ENERGIA

8. ÁBRA Üvegházhatású gázok kibocsátása gazdasági ágak szerint, 1990-2009 (millió tonna CO₂ ekvivalens)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Magyarország az éghajlatváltozási keretegyezmény (UNFCCC) részes feleként, az éghajlat-változási kormányközi testület (IPCC) által kidolgozott módszertan alkalmazásával évről évre elkészíti az üvegházhatású gázok (ÜHG) kibocsátási leltárát, és azt a kapcsolódó jelentéssel együtt benyújtja az ENSZ számára. A leltár az emberi tevékenységekkel összefüggő kibocsátásokat veszi számba.

A főbb gazdasági szektorok bontása némileg eltér a nemzetközileg elterjedt NACE besorolásoktól, és kimondottan az tevékenységek üvegházhatásúgáz-kibocsátásának jellegzetessége alapján kerül osztályozásra. A kibocsátások ez alapján egy részletes emissziós leltárban kerülnek publikálásra. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

2008 és 2009 között 8,7%-kal, 6,4 millió tonna szén-dioxid egyenértékkel csökkent a kibocsátásunk. Szinte az összes ágazat kibocsátása alacsonyabb lett, de a legnagyobb relatív visszaesés (-17,6%) a feldolgozó- és építőiparban következett be. Az összesen 6,4 millió tonnás kibocsátáscsökkenésnek a fele, 3,2 millió tonna köszönhető az energiaiparnak, ahol a felhasznált tüzelőanyagok kedvezőbb szerkezete (pl. több biomassa), illetve az atomerőmű nagyobb részesedése a hő- és villamosenergia-termelésben vezetett kibocsátás csökkenéshez.

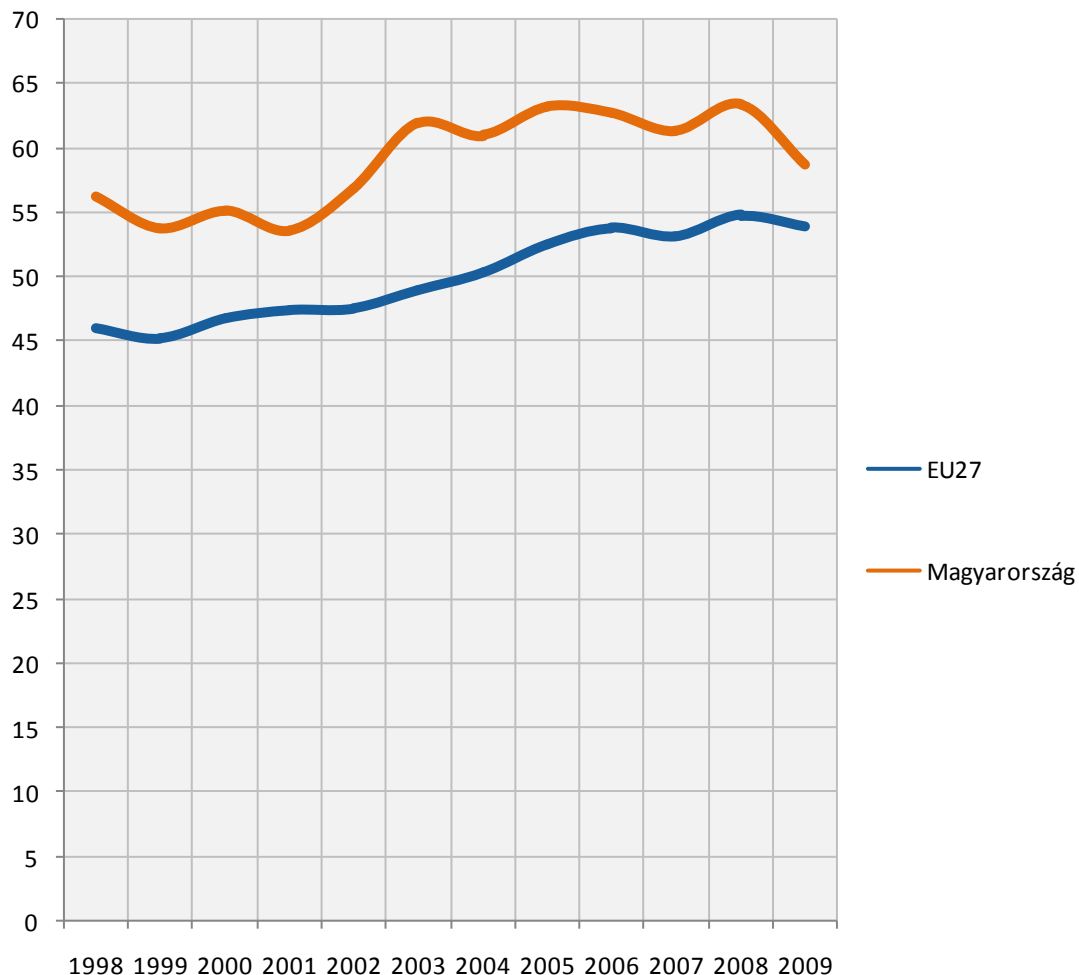
NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

2. ÉGHAJLATVÁLTOZÁS ÉS ENERGIA

2.1. ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

2.2. ENERGIA

9. ÁBRA Energiainport függőség, 1998-2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

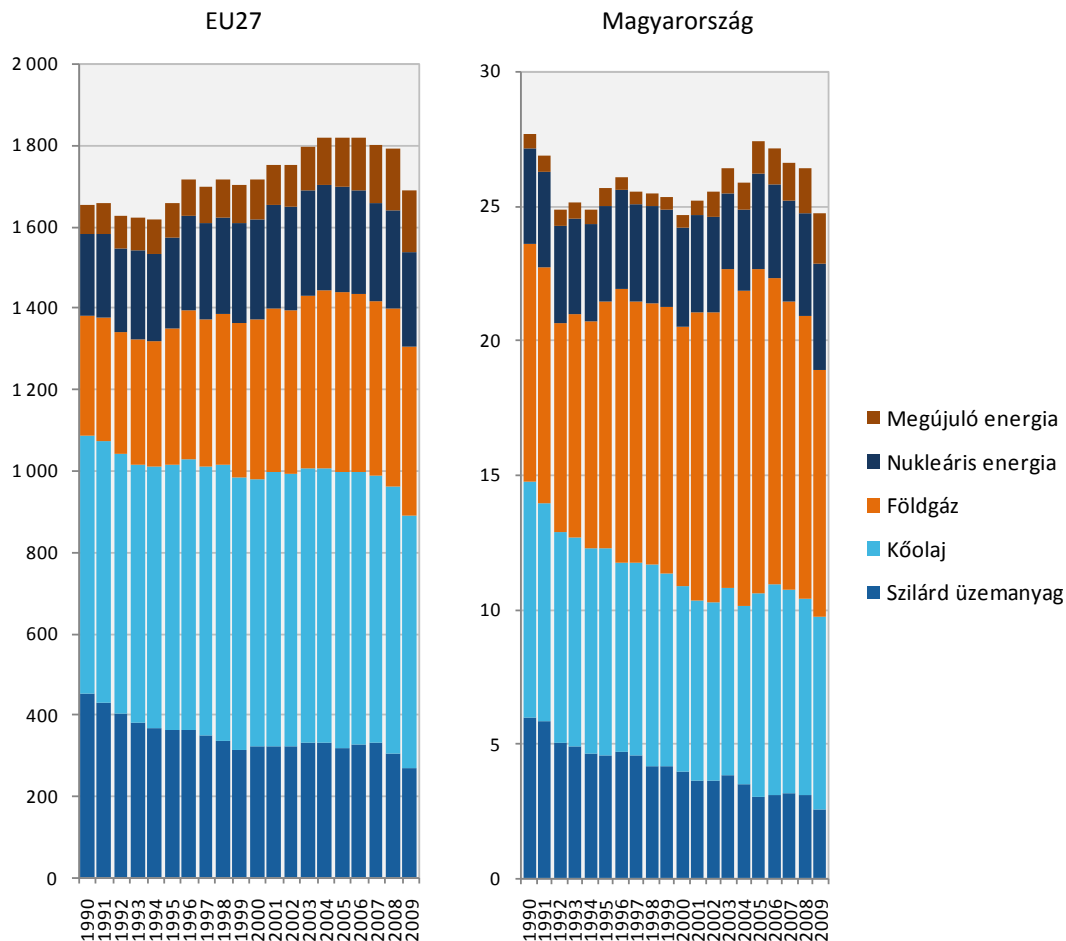
Az energiainport-függőség azt mutatja meg, hogy egy adott ország milyen mértékben szorul importált energiaforrásokra a hazai energiaigények teljesítése érdekében. Az indikátor a következő képlet alapján számolható: a nettó import mennyisége elosztva a bruttó belföldi energiafelhasználás és tankerek összegével. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Hazánk primer energiahordozók tekintetében jelentős import-ra szorul saját forrásainak szűkössége miatt. Nemcsak primer, de szekunder energiahordozókat is importálunk, ilyen pl. a benzin, vagy a villamos energia. Magyarország energetikai importfüggősége az európai átlag felett van, abszolút értékben is meglehetősen magas, bár a rekord év 2008-ról 2009-re 59%-ra csökkent.

2009-ben a 27 tagállamot tekintve az importfüggőség 53,9% volt, amely 11 év alatt 7,9 százalékponttal növekedett, nagyobb ütemben, mint hazánkban, ami – köszönhetően főként a 2009-es visszaesésének – mindössze 2,6 százalékpont volt ugyanezen időszak alatt.

10. ÁBRA Bruttó belföldi primer energiaellátás energiaforrások szerint, 1990-2009 (millió tonna olaj ekvivalens)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Ez az indikátor a villamos energia, a hőenergia és az egyéb, rendelkezésre álló energiaforrások formájában felhasznált energia összes mennyiségét adja meg, egy főre vetített tonna-olajegyenértékben (egy tonna olaj 41 868 MJ nettó fűtőegyenértékkel bír). Az indikátor figyelembe veszi az elsődleges termelés, a behozatal és a készletváltozás nagyságát, de nem tartalmazza az exportált mennyiséget.

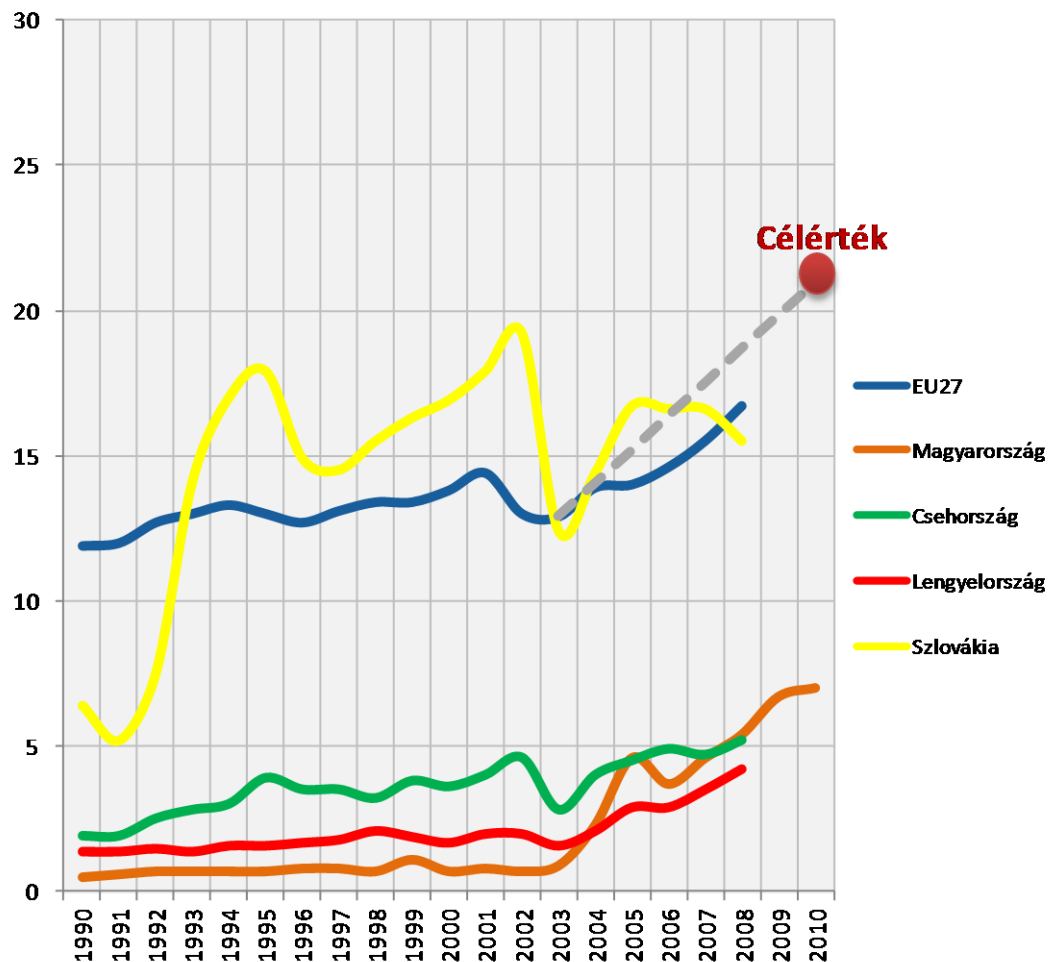
A különböző energiaforrások tudatos és mértéktartó felhasználása fontos lépést jelenthet a fenntartható gazdaság felé. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

A rendszerváltás után az energiafelhasználás visszaesett, az azt követő időszakban mérsékelt növekedést mutatott. Az energiaellátást biztosító energiaforrások szerkezete 1990-től napjainkig világszerte, így hazánkban is jelentős változásokon ment keresztül. Magyarországon a széntermelés erősen visszafejlődött (43%), a kőolajtermékek felhasználása kisebb mértékben, 18%-kal esett vissza. A földgáz felhasználása ezzel szemben 3%-kal nőtt, térhódítása különösen a lakosság körében igen látványos.

Nemzetközi összehasonlításban Magyarországon viszonylag alacsony az egy főre jutó energiafelhasználás: az EU valamennyi tagállama magasabb értéket képvisel.

11. ÁBRA A megújuló erőforrások részesedése a villamosenergia-termelésben, 1990-2010 (a teljes bruttó belföldi elektromos áramfogyasztás arányában, %)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az indikátor a megújuló energiaforrások, úgymint a szél, a víz, a geotermikus források, a napenergia, illetve a biomassa (tűzifa) és a biogáz felhasználása révén megtermelt primer energia mennyiségének a villamosenergia fogyasztásban való részarányát mutatja. (KSH)

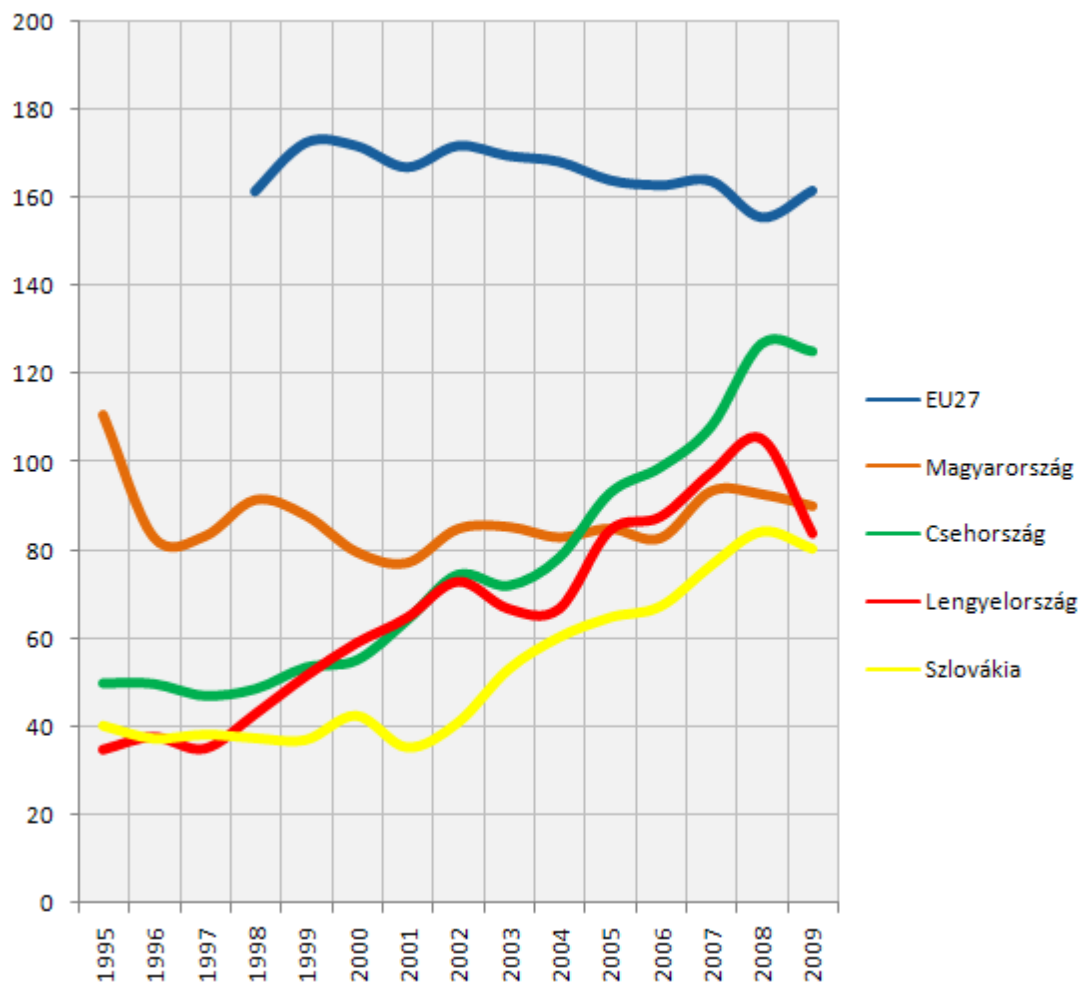
Összehasonlítás, elemzés

Hazánkban a megújuló energiaforrások részaránya a villamosenergia felhasználásban 2008-ra 5,6%-ra, 2010-ben pedig 7%-ra emelkedett. Ezen belül is a biomassa mint megújuló energiaforrás felhasználása a meghatározó (91%), amely részarány az utóbbi 5 évben látványosan emelkedett. Ezt követi a geotermia (7%), majd a vízenergia részesedése (1%). Hazánkban a szélenergia felhasználásának kezdete 2001-re, a bioüzemanyagoké 2005-re tehető.

Az EU megújított stratégiája (SDS) konkrét célkitűzéseket fogalmaz meg a megújuló energiaforrások részarányának növelésére, miszerint 2010-re átlagosan az energiafogyasztás 12%-ának, továbbá közös, de differenciált célkitűzésként a villamosenergia-fogyasztás 21%-ának megújuló energiaforrásból kell származnia.

A csatlakozási tárgyalások során Magyarország a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatban elkötelezte magát, hogy 2010-ig a megújuló energiahordozóval megtermelt villamosenergia-felhasználás részarányát 3,6%-ra növeli – ezt az értéket hazánk már 2005-ben teljesítette. A 2020-ra vállalt ambíciózus 14,65% elérése azonban erősen kérdéses annak fényében, hogy az új támogatási rendszer (METÁR) várhatóan csak 2013 elején indul, és ami jelentős állami támogatást is feltételez.

12. ÁBRA Implicit energiaadó, 1995-2008 (euró/olaj ekvivalens tonna)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az implicit energiaadó indikátora bemutatja az energiafelhasználáshoz kapcsolható adóbevételeket a végső energiafelhasználásra vetítve. Az indikátor mértékegysége euró/toe, ahol a befolyó adóbevételek euróban, a felhasznált energia mennyisége tonna-olajegyenértékben kerülnek számításra (1 t olaj 41 868 MJ fűtőolajegyenértékkel bír).

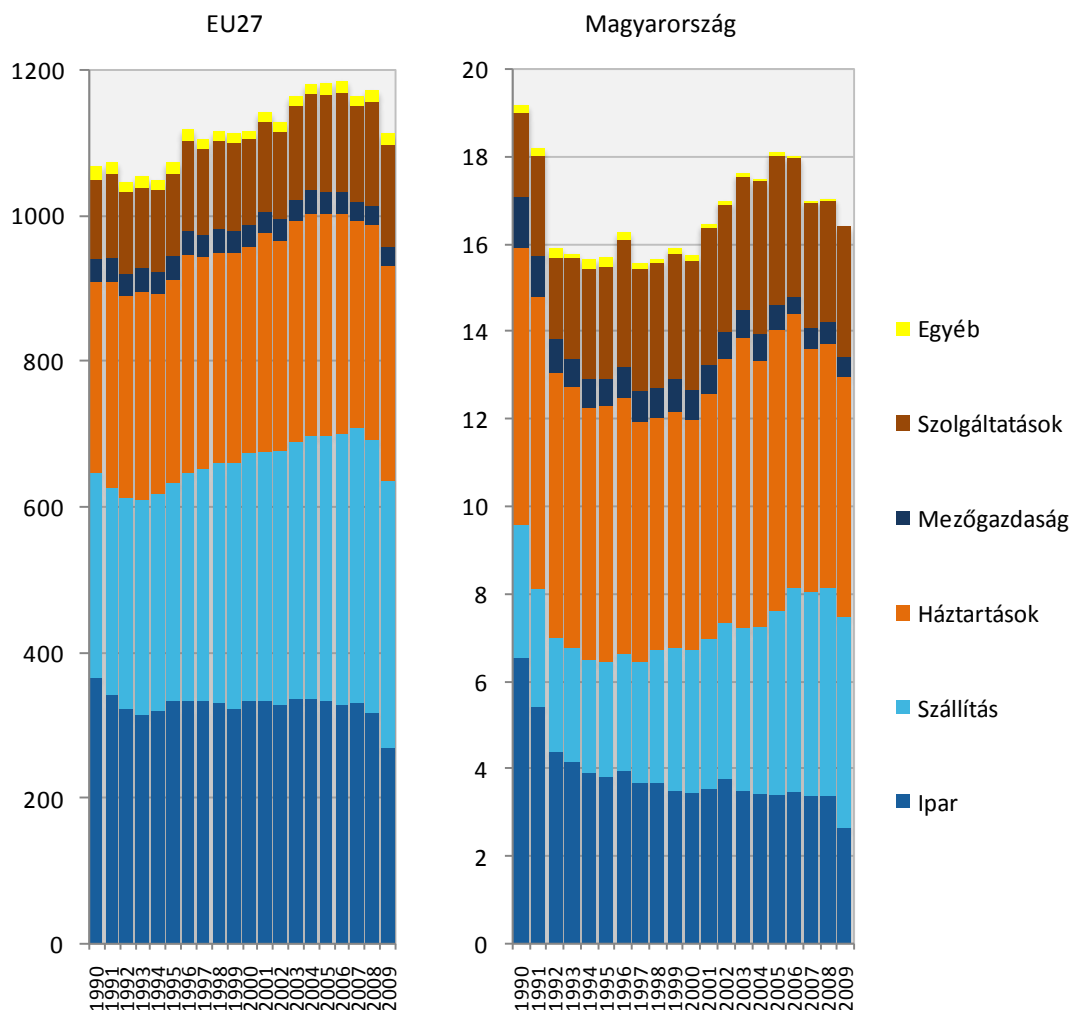
Az indikátor megadja a végső energiafelhasználásból eredő adó mértékét, amely feltételezhetően hozzájárul az energiafelhasználás hatékonyságának növeléséhez.

A hazai stratégia (NFFS) az energia témakörben legfontosabb cselekvési területként kitűzi, hogy a jelenleg túlnyomórészt fosszilis energiahordozókból nyert energiafogyasztást csökkenteni kell. Ennek érdekében az energiaárakban a környezetre gyakorolt externális költségeket is egyre jobban figyelembe kell venni. Ezáltal megvalósulhat a „szennyező fizet” elve, ami hozzájárulhat a fogyasztók energiatakarékos viselkedésformájának kialakulásához, illetve tovább kell fejleszteni a gazdasági ösztönzés (adókedvezmények, -mentességek, támogatások és kedvezményes hitelek) eszközeit. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

1998-ban a visegrádi országok egységnyi felhasznált energiából eredő átlagos adóbevétele kb. harmada volt az EU-27-tagállamok értékének. 2008-ra ez az arány kétharmadra módosult, majd 2009-re 58%-ra csökkent. Hazánkban 2008-ban az egységnyi hőmennyiségű energia felhasználásából eredő adóbevétel 90 euró körüli érték, ez a többi visegrádi országhoz képest átlagosnak számít, kiemelkedő csehországi (125,1 euró) és a hasonló lengyel (83,8) és szlovák (80,3) értékek mellett.

13. ÁBRA Közvetlen energiafelhasználás gazdasági ágak szerinti bontásban, 1990-2009 (millió tonna olaj ekvivalens)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A közvetlen energiafelhasználás indikátora az egyes gazdasági ágazatok közvetlen energiafelhasználását adja meg tonna olajegyenértékben (egy tonna olaj 41 868 MJ nettó fűtő-egyenértékkel bír). (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Hazánkban a közvetlen energiafelhasználás 1990-2009 között 15%-kal csökkent. Ugyanakkor a jelenben is érzékelt folyamatokat jobban érzékelteti, ha a rendszerváltás időszakában végbemenő gazdasági sokk, szerkezeti átalakulás utáni időszakot vesszük csak figyelembe. Így ha csak pl. 1995-től vizsgáljuk az energiafelhasználás változását, a 2007. évi fiskális kiigazítás következtében csökkenő lakossági energiafelhasználás ellenére is összességében 5%-os emelkedést kapunk.

A legnagyobb növekedést (80%) a szállítás ágazat érte el, amely mellett a szolgáltatás területén emelkedett még (17%) az energiafelhasználás. elül Az ipar és a mezőgazdaság energiafelhasználása a vizsgált időszakban csökkent (30, illetve 32%-kal), a háztartások energiafelhasználása 5%-kal csökkent.

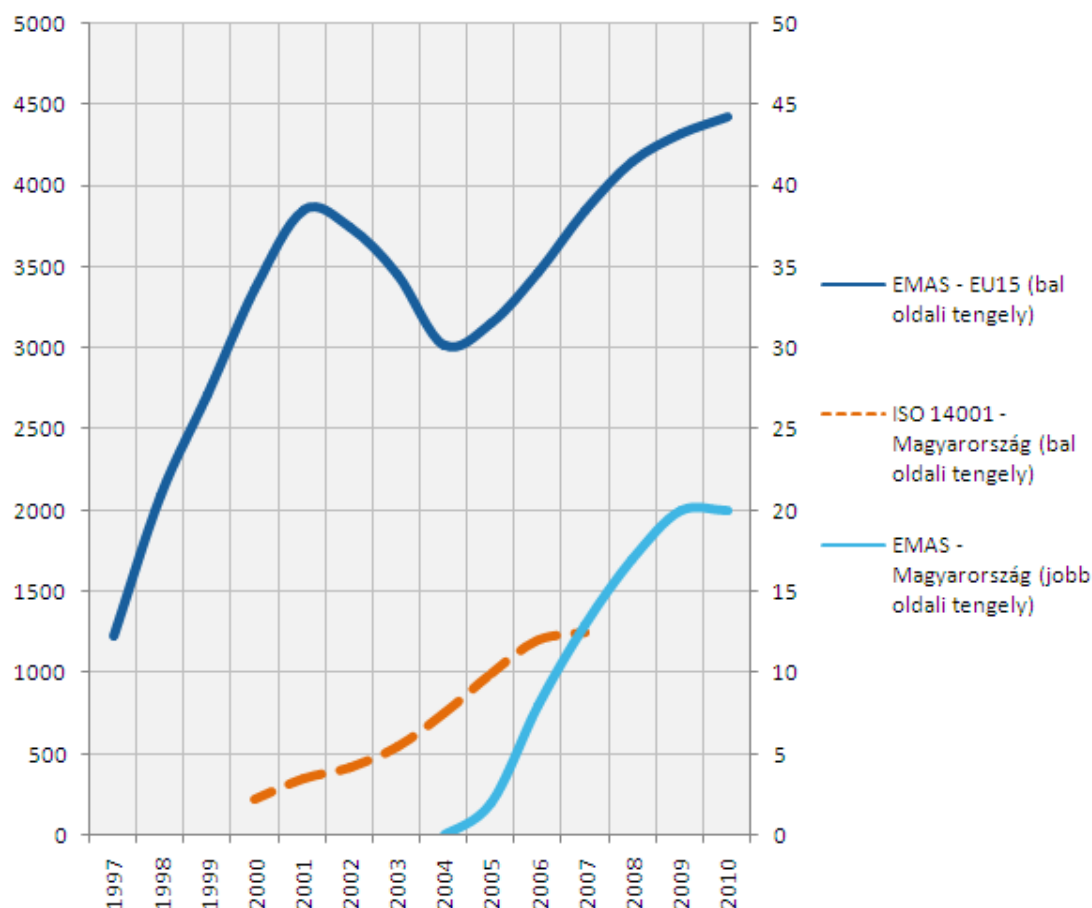
Ugyanebben az időszakban (1995-2009) az unió 27 tagállamában összességében 4%-kal emelkedett a mutató értéke. A legnagyobb energiafelhasználás (33%) a szállítási szektorban figyelhető meg az EU27 esetében is, ráadásul ennek közel legdinamikusabb a növekedése (22%). Ugyanakkor uniós szinten csak a mezőgazdasági és az ipari szektorok esetében csökkent az energiafelhasználás, 21, illetve 19%-kal, míg a szolgáltatások esetében 24, a lakosság esetében 6%-kal emelkedtek az ágazati értékek.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

3. FENNTARTHATÓ TERMELÉS

3.1. TERMELÉSI FORMÁK

14. ÁBRA Környezetközpontú irányítási rendszerrel rendelkező vállalkozások száma, 2000-2010

FORRÁS: EUROSTAT, KSH

Módszertan, definíció

Ez az indikátor az ISO 14001, illetve az EMAS-minősítéssel (Environmental Management System) rendelkező vállalkozások számát mutatja.

Az ISO 14001 a környezetvédelmi irányítási rendszer nemzetközi standardját, az EMAS pedig a környezetvédelmi irányítás- és auditrendszerrel jelenti. Mindkettő önkéntes környezetvédelmi irányítási rendszer, amit a gazdaság valamennyi szektorában működő vállalkozások és egyéb gazdasági szereplők – ideértve az önkormányzatokat is – alkalmazhatnak a környezetvédelmi teljesítményük értékelése és javítása érdekében.

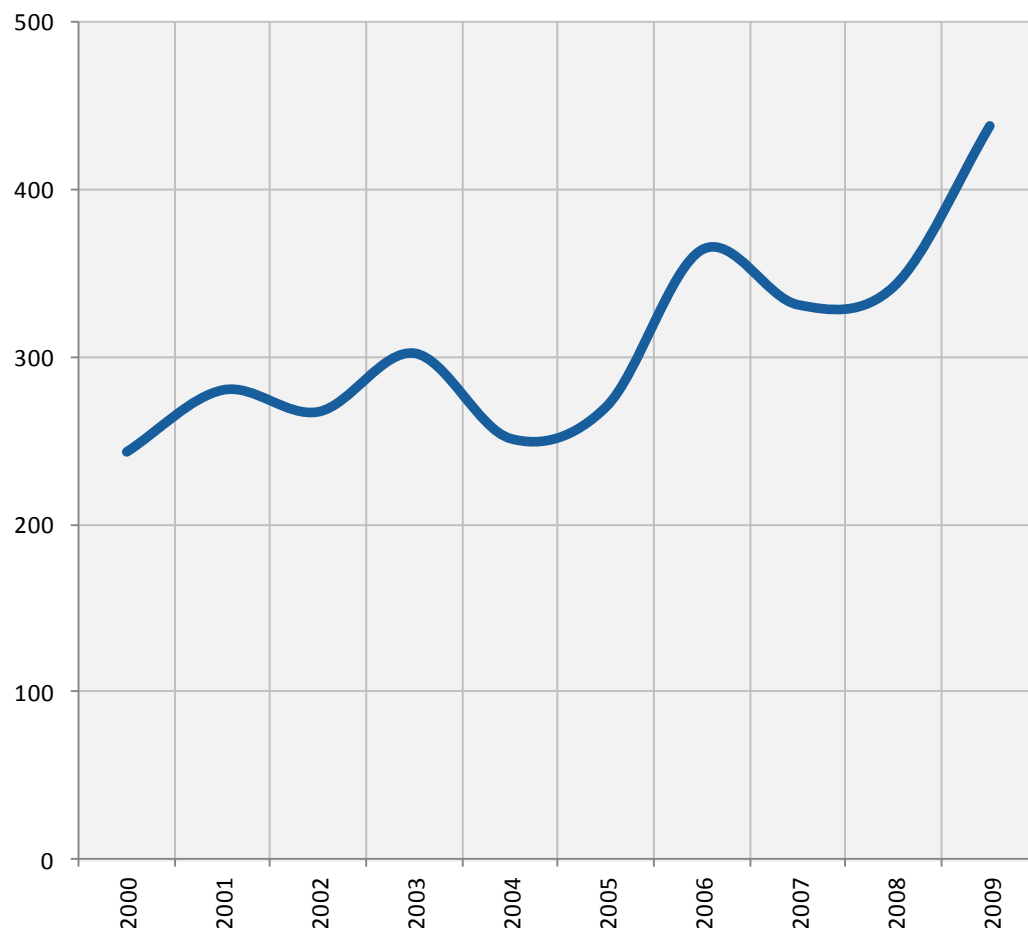
Önkéntes rendszerekről lévén szó nincs előírva kötelező adat-szolgáltatás, így az alábbiakban felsorolt adatok is csupán tájékoztató jellegűek. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Az ISO 14001 minősítéssel rendelkező gazdasági szervezetek száma folyamatosan növekedett egészen 2007-ig. Innentől hivatalos adatok már nem állnak rendelkezésre a további változásról.

Ennek ellenére további emelkedést valószínűsítünk, mert a tartalmában nagyon hasonló EMAS-minősítéssel rendelkező vállalkozások száma is jelentősen emelkedett egészen 2009-ig. Jelenleg, a válság folyamánként számuk stagnál.

15. ÁBRA Környezetbarát címkével ellátott termékek száma, 2000-2009

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

A környezetbarát címkével ellátott termékek indikátora a Magyarországon bejegyzésre került, környezetbarát minősítéssel rendelkező termékek számát mutatja.

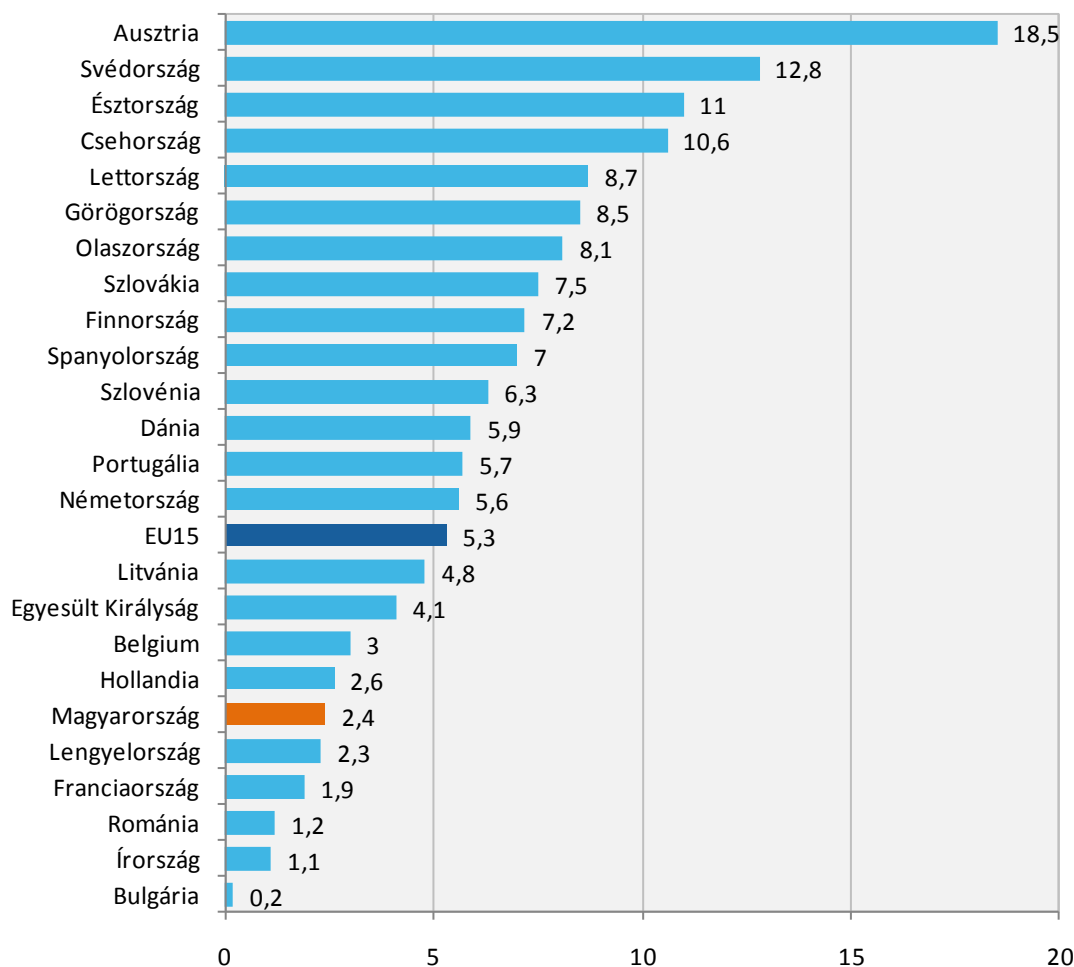
1993. szeptember 9-én a magyar kormány határozatot hozott a környezetbarát terméket megkülönböztető, megfelelőségtanúsító rendszer létrehozására. A határozat értelmében – a hasonló gazdasági és politikai helyzetben lévő országok közül elsőként hazánkban – a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium megalapította a Környezetbarát Termék Közhasznú Társaságot, melynek feladata a minősítőtanúsító rendszer koordinálása és működtetése.

A környezetbarát minősítés és tanúsítás célja a környezet iránti felelősségtudat erősítése, a gyártók, forgalmazók ösztönzése a környezeti szempontból kedvezőbb tulajdonságokkal rendelkező termékek és eljárások bevezetésére, illetve a fogyasztók tájékoztatása a minősített termékekről és szolgáltatásokról. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

Hazánkban a környezetbarát termék minősítéssel ellátott termékek száma közel 80%-kal emelkedett 2008-re 2000-hez képest. A vizsgált időszakon belül a legjelentősebb termékcsoportok az építőipari termékek, a csomagolóeszközök, valamint az elektromos készülékek. 2009-re az építőipari környezetbarát minősítéssel rendelkező termékek részaránya mintegy 56%-ra tehető az összes környezetbarát terméken belül.

16. ÁBRA Ökológiai gazdálkodás alatt álló terület, 2009 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az ökológiai gazdálkodás indikátora az ökológiai gazdálkodásba bevont területek mezőgazdasági területen belüli arányának alakulását mutatja.

Az ökológiai gazdálkodás – összhangban a fenntartható mezőgazdaság elvével – a környezetkímélő, azaz a tradicionális biológiai, illetve mechanikai módszerek alkalmazására épül, és mellőzi a környezetre és egészségre veszélyes anyagok, technológiák (növényvédő szerek, műtrágya, génmanipuláció, hormonkezelés stb.) használatát.

A mezőgazdaság termelési módszerei nagy szerepet játszanak a biodiverzitás és a kultúrtáj fenntartásában, megőrzésében. A napjainkra jellemző intenzív mezőgazdaság számos környezeti terhelés (vízszennyezés, erőforrás-kimerülés, talajtermékenység csökkenése, élőhelycsökkenés) kialakulásáért felelős.

Ebből adódóan az unió közös mezőgazdasági politikájának, valamint 6. Környezeti Akcióprogramjának is egyik fontos célkitűzése az extenzív termelési módok, az integrált gazdálkodási gyakorlatok, a megújulónyersanyagfelhasználás, továbbá az ökológiai gazdálkodás ösztönzése. (KSH)

Összehasonlítás, elemzés

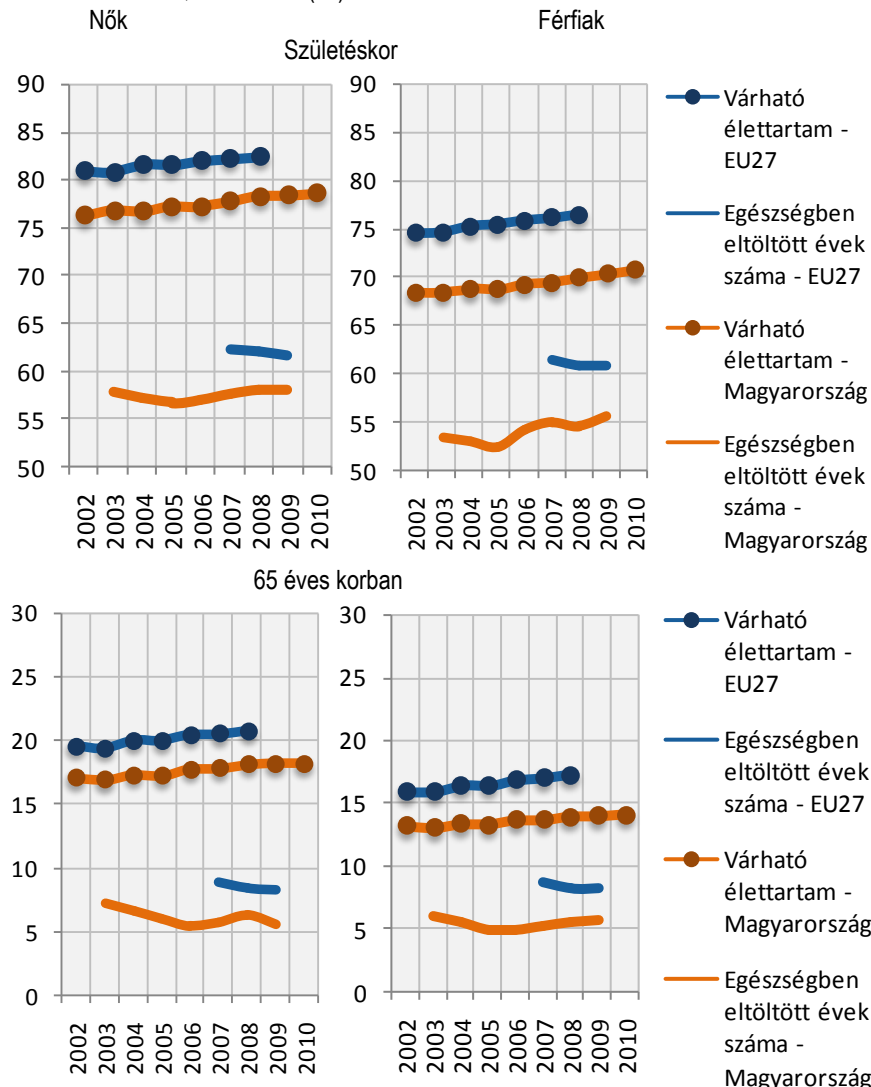
Az ökológiai gazdálkodásba bevont területek hazánkban az utolsó két év kivételével a vizsgált időszakban folyamatosan növekedtek. A 2009. évi 2,4%-os aránnyal hazánk az uniós rangsor utolsó harmadában helyezkedik el.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

4. KÖZEGÉSZSÉGÜGY

4.1. EGÉSZSÉG ÉS AZ EGÉSZSÉGÜGYI EGYENLŐTLENSÉGEK

17. ÁBRA Várható élettartamok, 2002-2010 (év)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Az egészségesen várható élettartam a fenntartható fejlődés egyik legfontosabb mutatója. Az indikátor kifejezi, hogy egy személy egy adott életkorban hány egészségesen eltöltött évre számíthat. Az egészségesen várható élettartam a betegségtől, korlátozottságtól mentes várható életéveket jelenti, indikátor, melyben az életminőség koncepciója megjelenik. A funkcionális egészségi állapot indikátora, amit a várható élettartammal összevetve egyre inkább az életminőség egy fontos mutatójaként használnak.

A születéskor várható élettartam indikátora a születéskor várható évek számát mutatja nemek szerint az adott év halálozási viszonyai mellett. Minél kedvezőtlenebbek egy ország halálozási mutatói, annál alacsonyabb a születéskor várható élettartam.

Összehasonlítás, elemzés

Hazánkban a nők születéskor várható élettartama 2010-ben 78,6 év, a férfiaké 70,7 év volt, melyből várhatóan 58, illetve 55,7 évet töltenek egészségben. A 65 éves nők ugyanakkor még 18,2 évre, a férfiak 14,1 évre számíthatnak, melyből 5,6-ot, illetve 5,7-et egészségben élhetnek le. A várható élettartam Magyarországon folyamatosan emelkedik, az unió átlagával közel egyező ütemben.

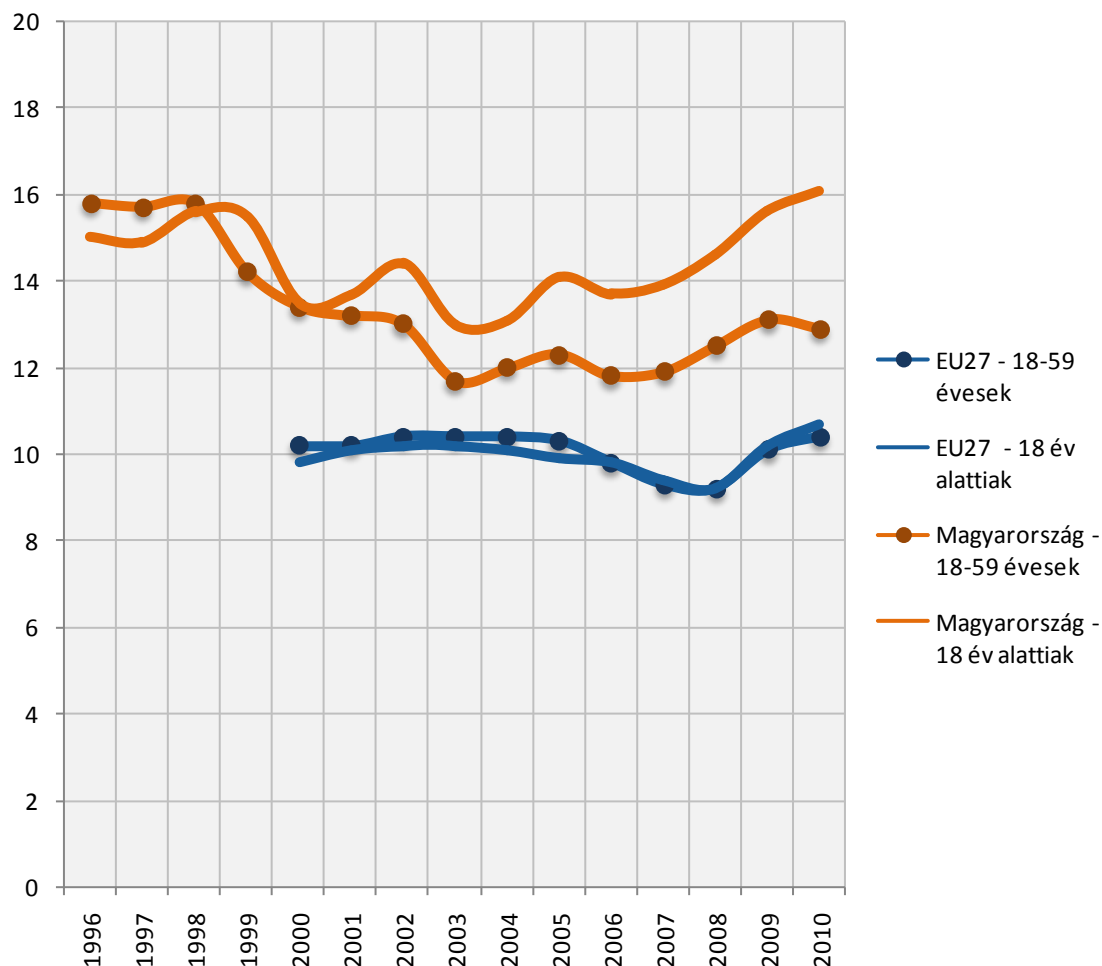
Magyarországon a férfiak életük 79,2%-át egészségesen élik le (2009), míg a nők csak 74%-át, eközben az EU27 országokban ugyanezen arányok magasabbak, 79,7%-ot, illetve 75,2%-ot mutatnak. A nők várható élettartama hosszabb a férfiakénál, ugyanakkor esetükben a betegségben eltöltött időszak is hosszabb.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

5. TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓ

5.1. MUNKAERŐPIACHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS

18. ÁBRA A foglalkoztatottal nem rendelkező háztartásban élők aránya korcsoport szerinti bontásban, 1996-2010 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

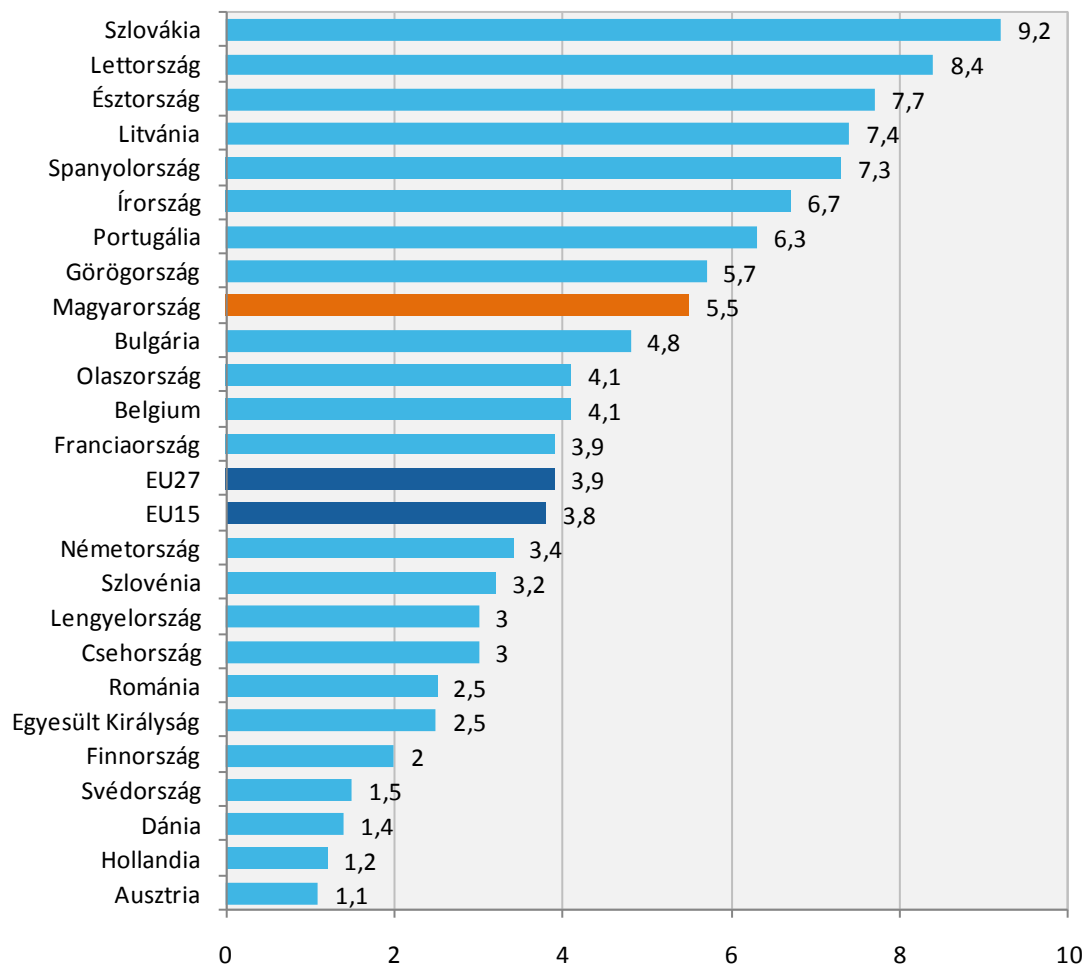
A foglalkoztatottal nem rendelkező háztartásban élők korcsoportonkénti mutatója jelzi egyrészt azoknak a 18 év alattiak arányát a teljes 18 év alatti népességben belül, akik olyan háztartásban élnek, melynek egyetlen tagja sem foglalkoztatott (vagyis minden háztartástag vagy gazdaságilag inaktív, vagy munkanélküli). Másrészt azoknak a 18–59 éves személyeknek az arányát mutatja a teljes 18–59 éves népességben belül, akik ugyancsak olyan háztartásban élnek, amelyben csak gazdaságilag inaktívak és/vagy munkanélküliek élnek.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarországon a 18-59 évesek 12-16%-a élt olyan háztartásban 1996 és 2010 között, melynek egyetlen tagja sem volt foglalkoztatott, vagyis a háztartás megélhetésének forrása nem munkából származó jövedelem volt. A 18 év alatti gyermekek körében ez az arány az ezredfordulót követően néhány százalékponttal magasabb volt, mint a 18–59 évesek körében, mely rés fokozatosan távolul. Ez egyrészt azt mutatja, hogy a foglalkoztatottal nem rendelkező háztartásokban többnyire nem egyetlen, hanem gyakran több gyermek van kitéve a munkanélküliség, illetve az inaktivitás potenciális átörökítő hatásának. A nőket magasabb érték jellemzi, mint a férfiakat, mely előre vetíti, hogy az egyedülálló munkavállalási korú nők gyakrabban kényszerülnek, vagy választják, ha csak átmeneti időre is, a nem munkajövedelemből származó megélhetést, pl. a gyermekgondozási ellátások igénybevételét.

Az EU27 tagországokban mind a foglalkoztatottal nem rendelkező háztartásban élő 18-59 évesek, mind a 18 év alattiak aránya 10% körül mozgott az elmúlt 10 évben.

19. ÁBRA Tartós munkanélküliségi ráta, 2010 (%)

FORRÁS: EUROSTAT

Módszertan, definíció

Tartósan munkanélkülinek azok a munkanélküliek számítanak, akik a munkanélküliség másik két kritériumának teljesítése mellett legalább 12 hónapja aktívan keresnek munkát. A mutató a tartósan munkanélküli személyeknek a megfelelő korú gazdaságilag aktív népességen belüli arányát jelzi.

Összehasonlítás, elemzés

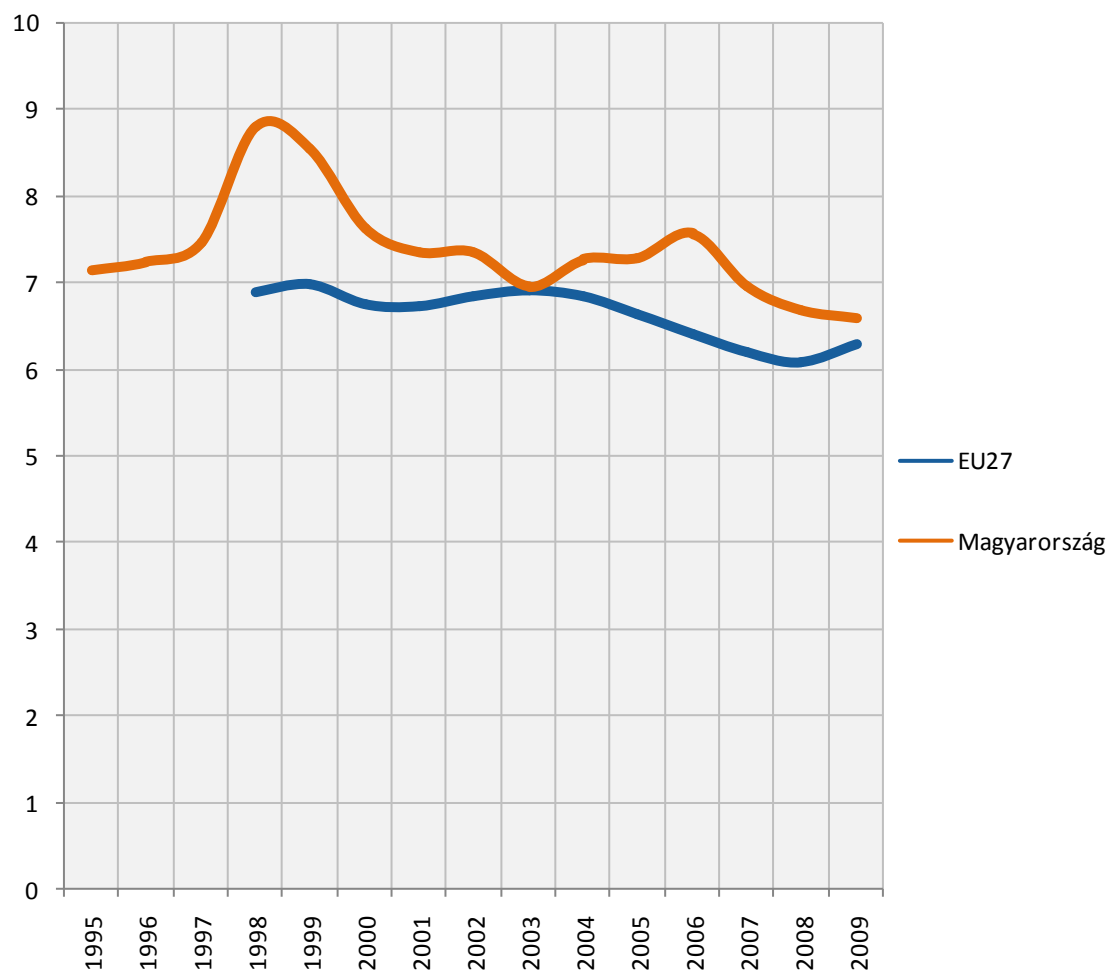
A tartós munkanélküliségi ráta 2010-es országonkénti összehasonlítása a kiugró szlovák adat (9,2%) mellett a magyarnál nagyobb permanens munkanélküliséget mutat a Balti államokra, Írországra, Görögországra, Portugáliára és Spanyolországra, régiós versenytársaink esetében (Szlovákiát leszámítva) azonban az EU27 tagországok átlagánál (3,9%) kisebb rátát mutat (Szlovéniában 3,4%-ot, Lengyelországban és Csehországban 3-3%-ot). Európában 2010-ben csak Ausztriában, Dániában és Hollandiában mértek 1,5% alatti tartós munkanélküliséget.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

6. KORMÁNYZÁS ÉS KÖZÉLET

6.1. GAZDASÁGI ESZKÖZÖK

20. ÁBRA A környezeti adók aránya a teljes adózási rendszerben, 1995-2009 (%)

FORRÁS: EUROPEAN COMMISSION SERVICES

Módszertan, definíció

Az indikátor az összes, az OECD/Eurostat közös módszertana szerint környezeti adónak minősülő adófajta részarányát mutatja a teljes adózási rendszeren belül.

Az OECD és az Eurostat definíciója értelmében környezeti adóknak nevezzük azokat az adótípusokat, amelyek adóalapja olyan fizikai egység, melynek bizonyítottan negatív hatása van a környezetre. A környezettel összefüggő adófajta az alábbi négy csoport valamelyikébe sorolható: energiaadók, közlekedési/szállítási adók, szennyezési adók, erőforrásadók.

Az energiaadók alapját a különböző energiatermékek képezik, amelyeket például erőművekben, illetve közúti, légi stb. közlekedés során üzemanyagként használnak (így például a motorbenzin után fizetendő adó is ide, nem pedig a közlekedési adók közé tartozik). A közlekedési/szállítási adók közül Magyarországra a gépjárművek súlyadója a jellemző példa. A harmadik kategória, a szennyezési adók alapja a levegő- és vízszennyezés, a különféle szilárdhulladék- vagy zajkibocsátás. Az úgynevezett erőforrásadók pedig a különféle természeti erőforrások használata után fizetendők, hazánkban a vízkészletjárulék tartozik ebbe a csoportba.

Összehasonlítás, elemzés

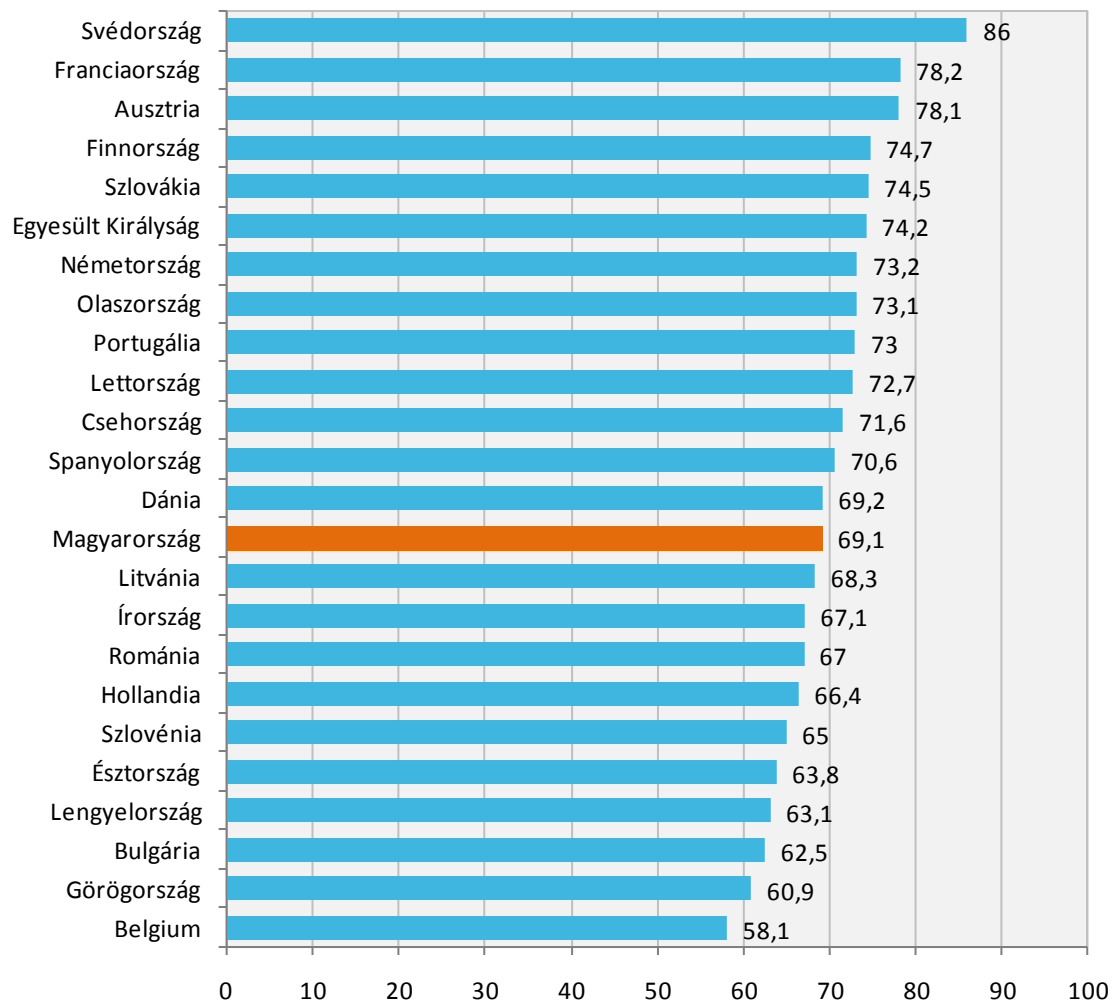
A környezeti adók összes adóhoz viszonyított aránya Magyarországon 6,6% volt 2009-ben, amely arány az ezt megelőző tíz év tekintetében kisebb ingadozásokkal folyamatos csökkenést mutat, igaz minden évben meghaladta az EU27 országok átlagát. 2009-ben 0,3 százalékponttal volt magasabb a környezeti adók aránya a teljes adózási rendszerben, mint az uniós átlag.

NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS

7. KOMPOZIT INDIKÁTOROK

7.1. ÚJ TÍPUSÚ FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS INDIKÁTOROK

21. ÁBRA Környezeti Teljesítmény Index, 2010 (EPI)

FORRÁS: YALE UNIVERSITY, <http://epi.yale.edu>

Módszertan, definíció

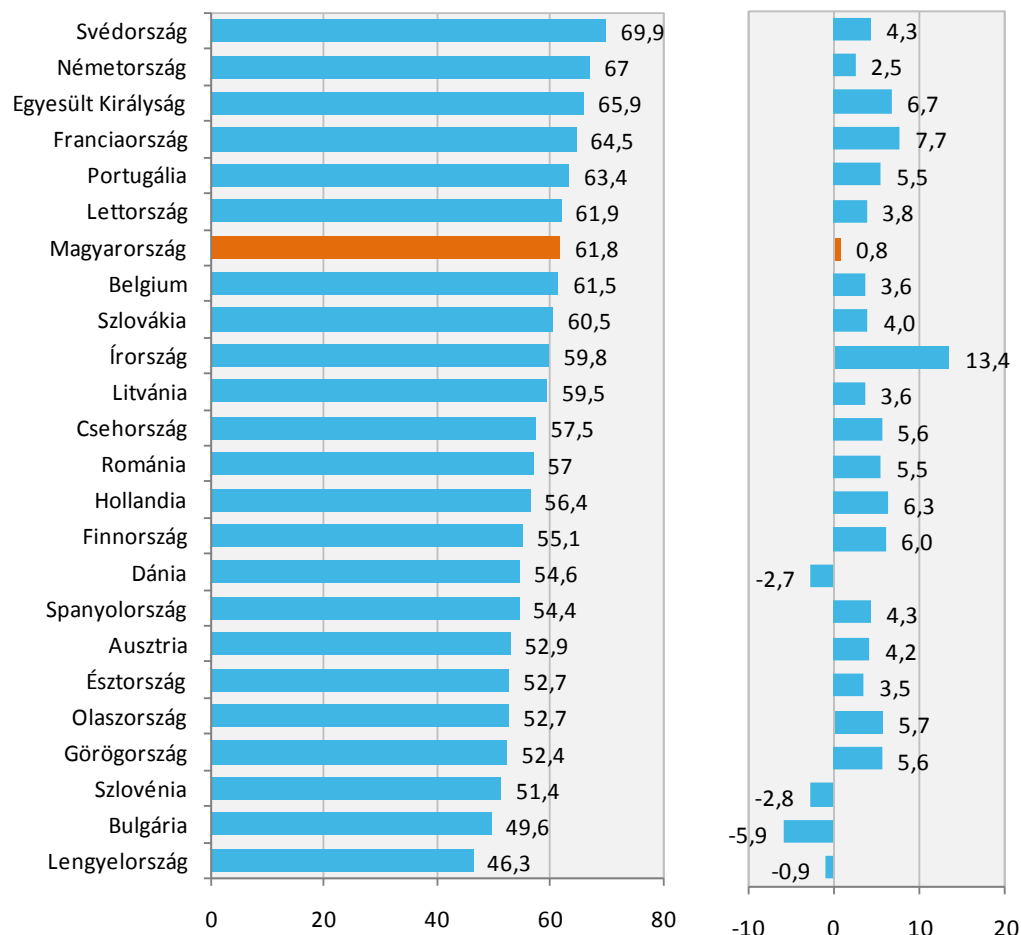
Az EPI index az ESI (Environmental Sustainability Index – Környezetvédelmi Fenntarthatósági Index) örököse, amit a Yale és a Columbia Egyetem kutatói hoztak létre az EU kutatóival közösen. A 2010-es index összesen 163 országot csoportosít 25 teljesítmény indikátor alapján, amelyeket 10 kategóriába sorolnak lefedve a környezetvédelmet, a közegészségügyet és az ökoszisztéma egészségét is. Ezen indikátorok mutatják meg, hogy a kormányok mennyire állnak közel ahhoz, hogy egy átfogó környezetvédelmi intézkedéscsomagot hozzanak létre.

Az indikátorok tehát két nagy csoportba sorolhatók (ökoszisztéma egészségi fokozata, illetve a környezetvédelmi egészség szintje). Ezen belül megtalálhatók többek között a klímaváltozás mértéke és az emisszió, a mezőgazdasági víz- és vegyszerhasználat, a halászat mértéke, az erdőborítottság és növekedési üteme, víz minőségi és mennyiségi indikátorok, légszennyezés, illetve az utóbbiak hatása az egészségre. Ezeket az értékeket összegezve kapjuk meg az országok ranglistáját és össz- és rész teljesítményüket is.

Összehasonlítás, elemzés

Magyarország – folyamatos javulást felmutatva – 2008-ban még a 23. helyezette volt az országgrangsornak, addig környezeti teljesítménye 2010-ben a 33. helyre volt elegendő. (Ez az EU tagok között a középmezőnyt, a 14. helyet jelenti.) Míg az egészségügyi helyzetünk, elsősorban a vízhasználatunk egészségügyi szempontból maximum pontot ért el, addig a vizes környezet és az élőhelymegőrzési pontok igencsak elmaradnak az átlagtól.

22. ÁBRA Éghajlatvédelmi Teljesítmény Mutató, 2011; illetve 2008-2011 közötti változása (CCPI)

FORRÁS: GERMANWATCH, <http://www.germanwatch.org/klima/ccpi.htm>

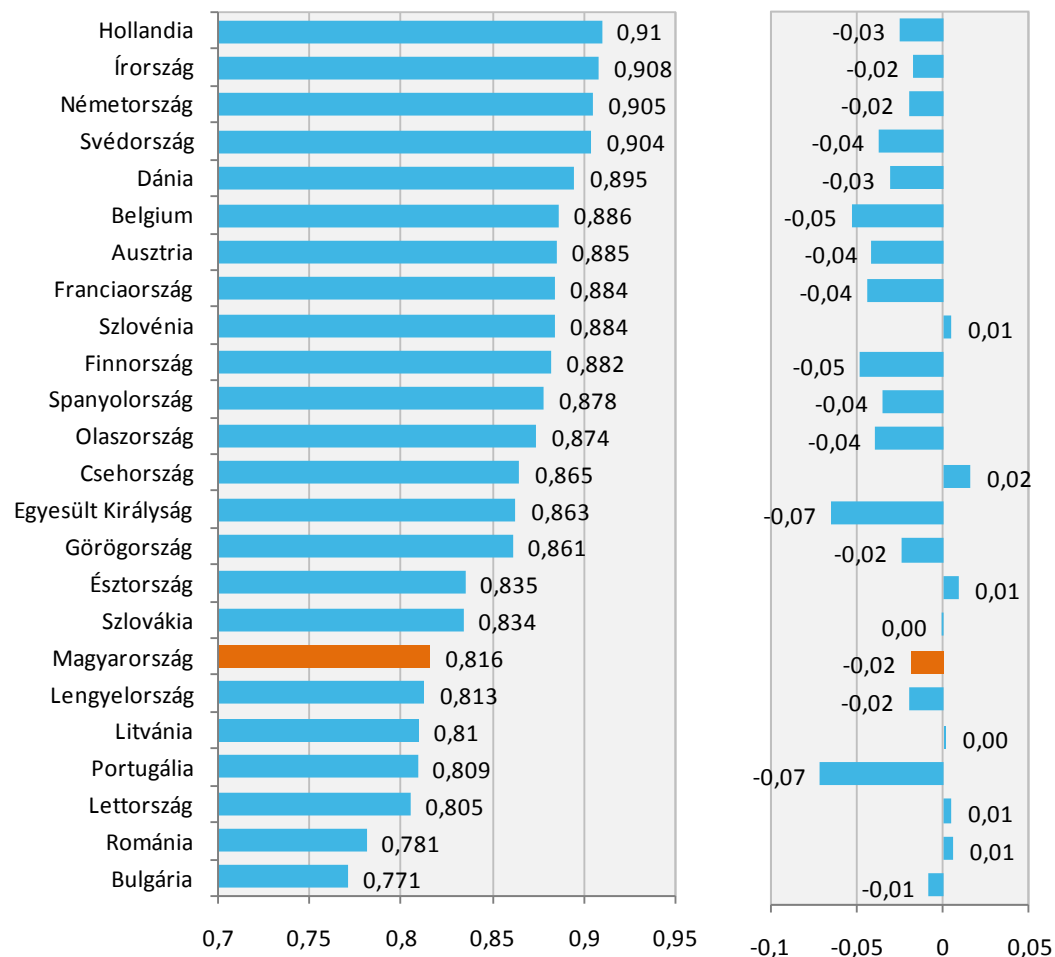
Módszertan, definíció

Az Éghajlatvédelmi Teljesítmény Mutató (Climate Change Performance Index) az egyik legújabb indikátor a nemzetközi éghajlat-politika hatékonyságának mérésére. Az index egységes szempontok alapján értékeli és hasonlítja össze 56 ország klímavédelmi teljesítményét, azokat, amelyek energiatermelésből származó szén-dioxid kibocsátást több mint 90%-ért felelősek. A mutató 50%-ban a szektoronkénti szén-dioxid kibocsátási trendeket, 30%-ban ezek fajlagos értékeit (GDP-re, főre, egységnyi energiára), valamint 20%-ban nemzeti és nemzetközi szintű kormányzati vállalások objektív (konkrét intézkedések stb.) és némileg szubjektív (pl. kérdőíves felmérések) értékelését is tartalmazza.

Összehasonlítás, elemzés

2011-ben a lista első három helye üresen maradt, ugyanis az értékelés szerint egyik ország sem teszi meg a szükséges éghajlatvédelmi lépéseket. A negyedik helyet kapta így Brazília, az ötödiket Svédország, míg Magyarország az 57 államot tartalmazó listából a 13. helyet foglalja el (így 16. helyezett). A még mindig kedvezőnek mondható helyezés ellenére azonban Magyarország visszaesett, mivel 2008-ban még az EU tagok közül a harmadik, az 57-es listán pedig a hatodik volt.

23. ÁBRA Emberi Fejlődés Indexe, 2011; illetve 2000-2011 közötti változása (HDI)

FORRÁS: UN Human Development Report, <http://hdr.undp.org/en/>

Módszertan, definíció

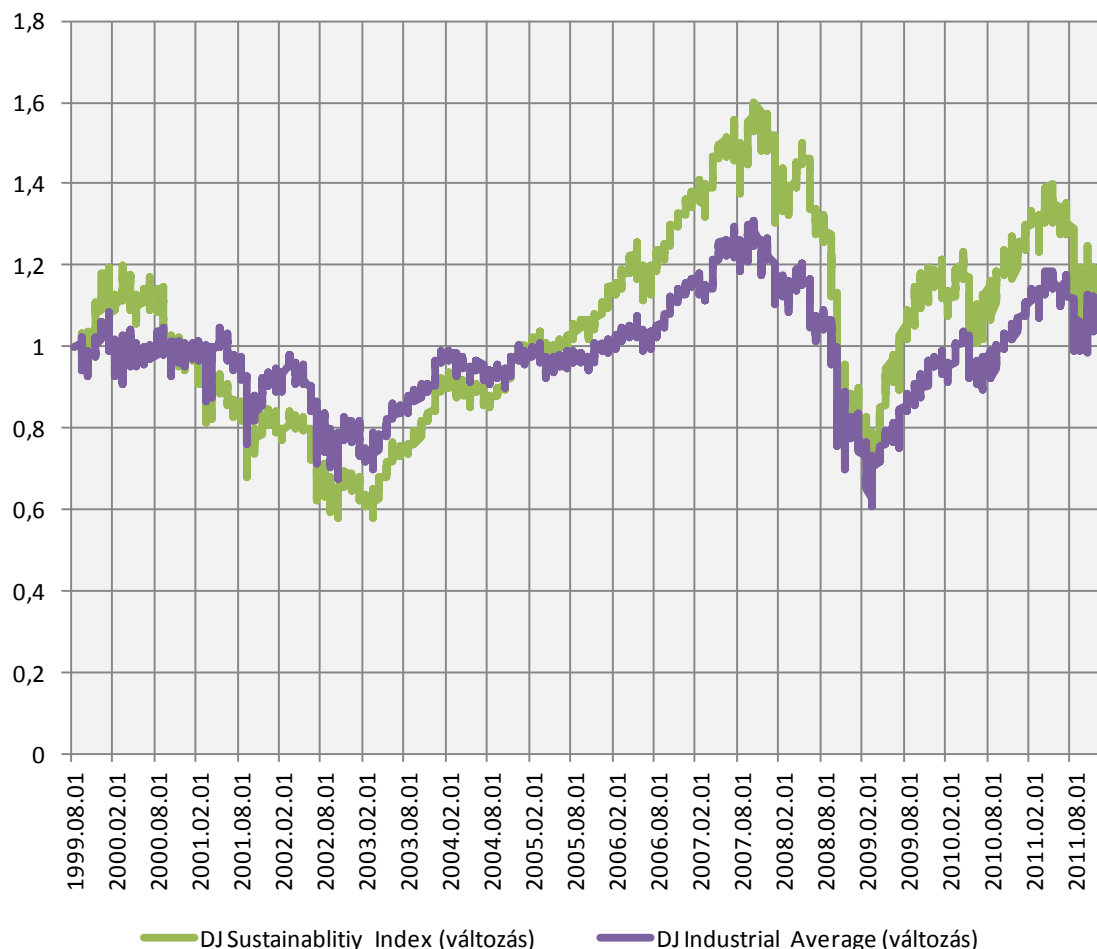
Az emberi fejlődés koncepciójának kidolgozói világosan kifejtik azon nézetüket, mely szerint a gazdasági output növekedése szükséges, de nem elégséges feltétele, valójában csak egy lehetséges eszköze a társadalmi jólét javításának. Az egyes politikai döntések célszerűsége éppen annak alapján minősíthető, hogy azok milyen mértékben járulnak hozzá a gazdasági növekedésből eredő többleterőforrások méltányos elosztásához, és ezáltal az emberi fejlődés növeléséhez. Nyilvánvaló ugyanis, hogy ha egy ország többletjövedelmét például honvédelmi kiadásokra, presztízsországok vásárlására vagy egy szűk elit csoport szükségleteinek magasabb szintű kielégítésére költi, akkor a nemzeti jövedelem emelkedése nem von maga után társadalmi szintű jólétnövekedést.

Az átfogó, három komponensből álló összetett index (Human Development Index – HDI) az egy főre jutó reál-GDP vásárlóerő-paritáson vett értéke, a születéskor várható élettartam, a kombinált bruttó beiskolázási arány és a felnőtt írni-olvasni tudás mérőszámának kombinációjával méri az egyes országok „emberi jólétének” szintjét.

Összehasonlítás, elemzés

Az uniós összehasonlításban (csakúgy mint 2010-ben) Magyarország a 18. helyen végzett az ENSZ legfrissebb értékelése alapján, ezzel európai viszonylatban az átlagnál alacsonyabb szintet érünk el. A mutató értékének 2000 és 2011 közötti enyhe csökkenése átlagosnak tekinthető a többi uniós, valamint a környező országokkal összehasonlítva. Az index csupán 6 országban volt képes enyhe növekedésre.

24. ÁBRA Dow Jones Sustainability World Index, 1999-2011 (index, 1999. aug.=1,00)

FORRÁS: Dow Jones Sustainability Indexes, <http://www.sustainability-index.com/>

Módszertan, definíció

A Dow Jones Sustainability World Index a világ 2500 legnagyobb vállalatának azon 10 százalékából képzett pénzügyi teljesítmény mutató, amelyek leginkább megfelelnek a fenntarthatósági (gazdasági, környezeti és szociális) kritériumoknak. A cégek értékelését a világ legjelentősebb vállalati fenntarthatósági elemzésre szakosodott cége, a svájci SAM (Sustainable Asset Management) végzi. A DJSWI index 1999-ben került bevezetésre.

Az indexet reprezentáló cégek közül 2011-ben összességében a legnagyobb arányt, 28,6%-ot az USA tudhatja magáénak, ezen kívül az Egyesült Királyság képvisel még jelentősebb arányt, 17,3%-ot. A 2011. évi felülvizsgálat során az olaj- és gázipari szektor 118 értékelés alá vont vállalatából 12 került be az elitbe, köztük a Mol. Így egyedüli magyar céggént az index értékének 0,04%-át befolyásolja.

Összehasonlítás, elemzés

Az index 2007 októberében érte el eddigi maximumát, meghaladva az 1700 eurót. A index ugyan mindvégig alapvetően együtt mozog az USA 30 legfontosabb vállalatának tőzsdei teljesítményével (Dow Jones Industrial Average), ugyanakkor az elmúlt évtized közepétől már rendre felülmúlja azt.

Közvetlenül a pénzügyi-gazdasági válságot megelőzően a DJSI mutató a 90-es évek végéhez képest majd negyedével nagyobb növekedést ért el, mint a DJIA. Ezt követően a válság hatására mindkét mutató jelentősen zuhant, azonban a „zöld” társaságok gyorsabb ütemű javulást tudtak felmutatni.

Ehhez azonban hozzá kell tenni, hogy a DJSI relatíve kedvezőbb alakulásában a felzárkózó piacok vállalatainak elmúlt években megfigyelhető dinamikusabb növekedése is nagy mértékben szerepet játszott.

HAZAI KITEKINTÉS

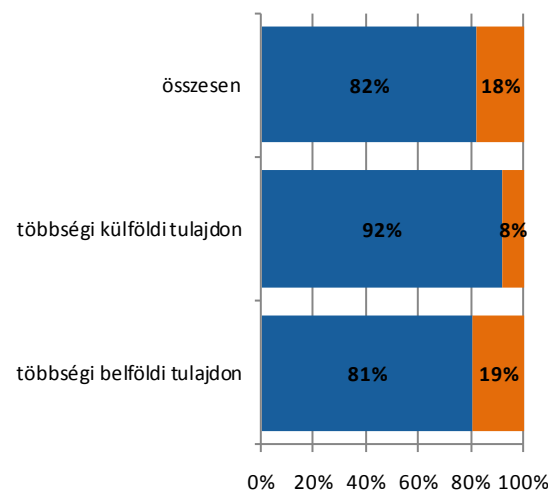
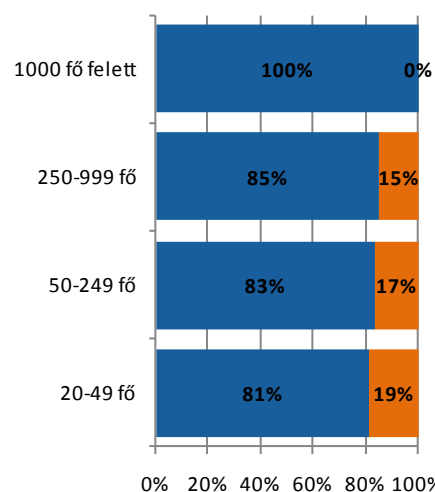
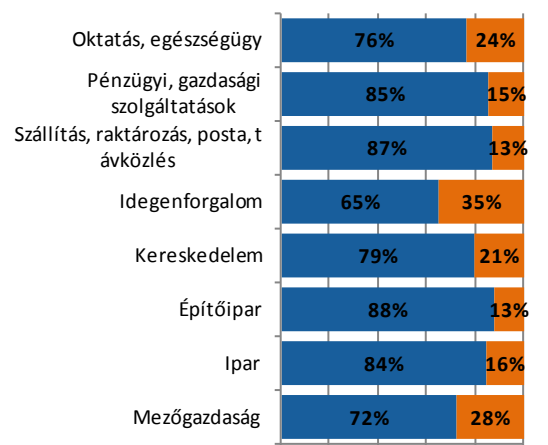
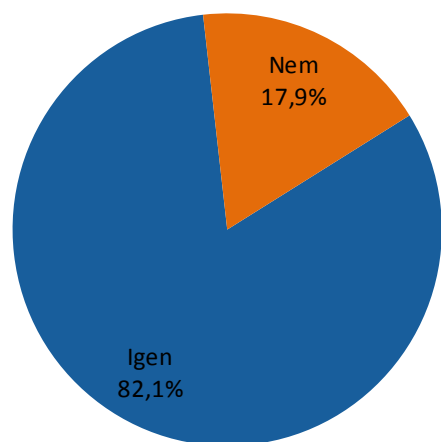
8. AHOGY A CÉGEK LÁTJÁK

8.1. TUDATOSSÁG

8.2. RÁFORDÍTÁSOK

8.3. CÉLOK

25. ÁBRA Az Önök cége az iparági átlaghoz képest környezettudatosabb, a környezeti problémák iránt érzékenyebb-e? (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az Ön véleménye szerint az Önök cége az iparági átlaghoz képest környezettudatosabb, a környezeti problémák iránt érzékenyebb-e? Igen; Nem; Nem tudom”.

A minta elemszáma 808 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,49\%$.

Összehasonlítás, elemzés

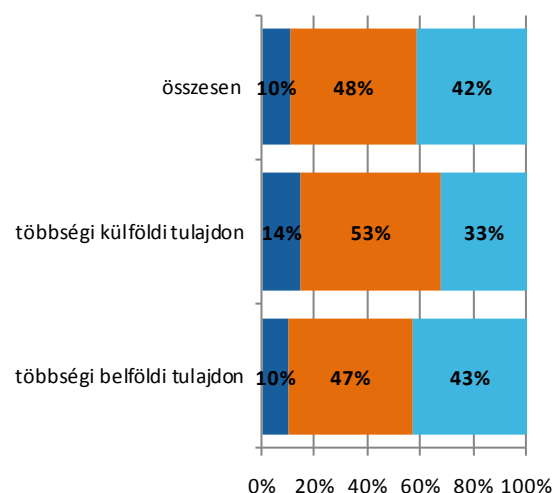
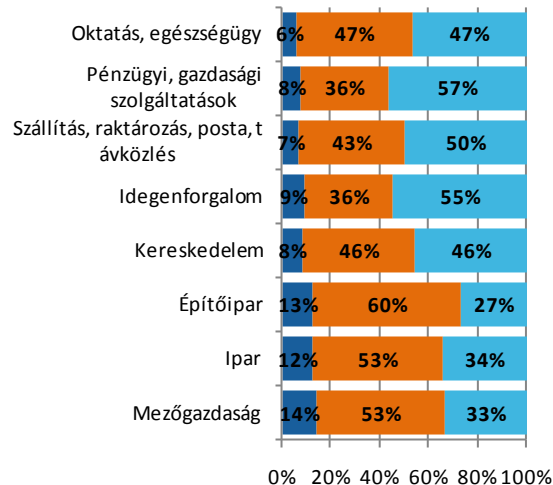
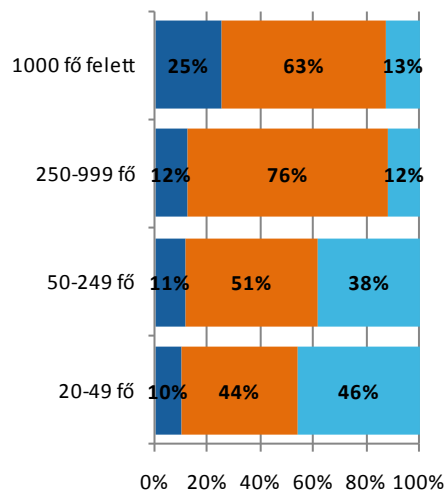
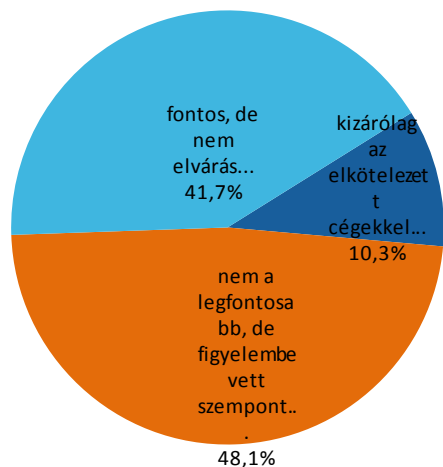
A környezeti tudatosság fontos aspektusa az, amikor a cégek saját teljesítményüket a versenytársaikéhoz mérik.

A vállalkozások több mint 80%-a, azaz 5-ből 4 vállalkozás véli úgy, hogy a környezeti problémák iránti felelősségtudata, érzékenysége a versenytársairól feltételezetténél magasabb.

Ez egy meglehetősen magas arány. Annak ellenére is, hogy a jelen felmérés keretében csak a 20 fő feletti foglalkoztatotti létszámmal rendelkező cégeket kérdeztük meg, amelyekről eleve feltételezhetjük, hogy a kisebbeknél több lehetőségük, figyelmük és költségkeretük adódhat cégszinten a fenntarthatósági kérdések, feladatok megoldására.

Ágazati bontásban az idegenforgalom esetében vélik úgy legnagyobb arányban a cégek (35%-uk), hogy az átlagnál kevésbé környezettudatosak. A többségi külföldi tulajdonú cégeknek 92%-a véli úgy, hogy érzékenyebb a környezeti problémák iránt, mint az iparági átlag.

26. ÁBRA Az Önök cégére az alábbiak közül melyik állítás igaz a leginkább? (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, jelölje meg, hogy az Önök cégére az alábbiak közül melyik állítás igaz a leginkább! Kizárólag a környezetvédelem iránt elkötelezett (pl. környezeti tanúsítvánnyal rendelkező) cégekkel lépünk üzleti (partneri, beszállítói) kapcsolatba. – Az üzleti partnerek kiválasztása során az adott cég környezetvédelem iránti elkötelezettsége nem a legfontosabb, de figyelembe vett szempont. – Cégünk számára ugyan fontos a környezet védelme, de üzleti partnereinkkel szemben ez elvárásként sosem jelenik meg.”

A minta elemszáma 325 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 5,59\%$.

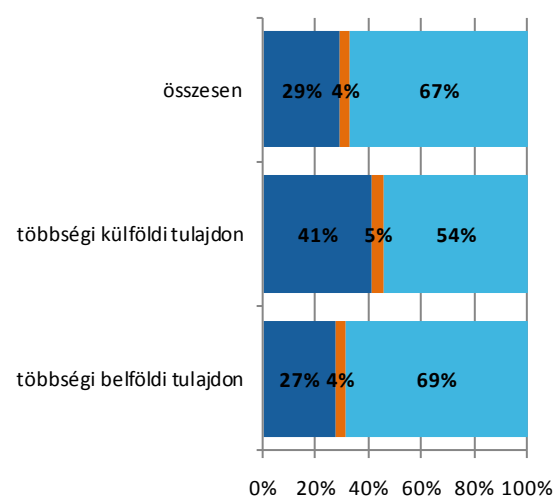
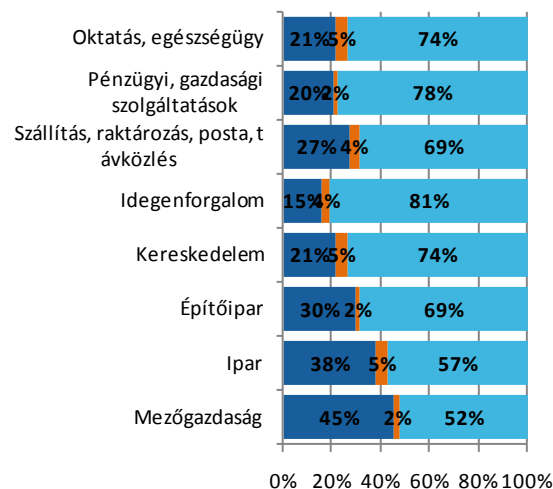
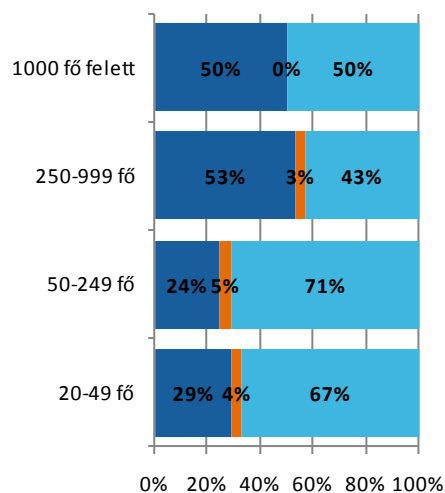
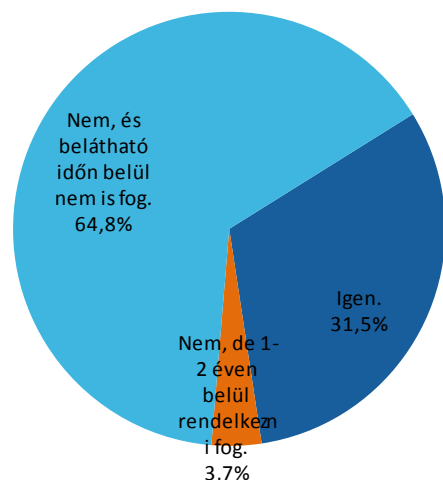
Összehasonlítás, elemzés

Míg az előző esetben a környezet-tudatossággal kapcsolatban általános, kevésbé „megfogható” kérdést tettünk fel a vállalati vezetőknek, addig jelen esetben objektívebb válaszokat feltételező, konkrét kérdéssel fordultunk feléjük.

A vállalkozások 41%-ánál a partnerek irányába gyakorlatilag elvárásként sem jelenik a környezetvédelem iránti elkötelezettség. A cégek 48%-a figyelembe veszi ugyan a környezeti szempontokat a partnerkapcsolataikban, de ez „nem a legfontosabb” szempont. A leginkább elkötelezett cégek alkotját az a 10%-ot, akik – azt állítják magukról, hogy – kizárólag olyan cégekkel létesítenek partneri kapcsolatot, ahol a környezetvédelem kiemelt fontosságú.

Ebben a tekintetben a legnagyobb az elkötelezett cégek aránya a mezőgazdaságban, és szignifikánsan magasabb az 1000 fő feletti cégek körében.

27. ÁBRA Az Önök cége rendelkezik-e a tevékenységünkre jogszabályban előírt Legjobb Elérhető Technikával (BAT)? (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az Önök cége rendelkezik-e a tevékenységünkre jogszabályban előírt Legjobb Elérhető Technikával (Best Available Techniques – BAT)? Igen; Nem, de 1-2 éven belül rendelkezni fog; Nem, és belátható időn belül nem is fog.”

A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,53\%$.

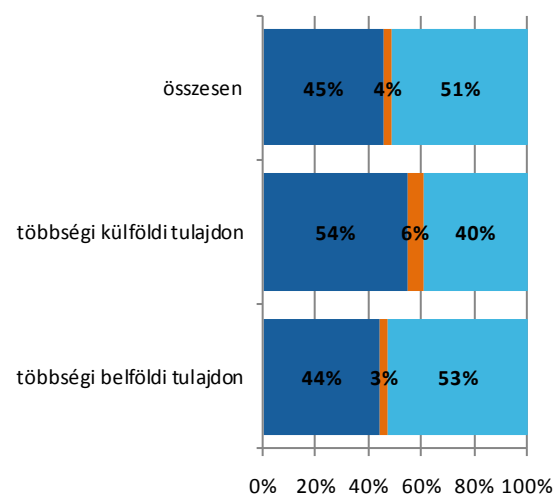
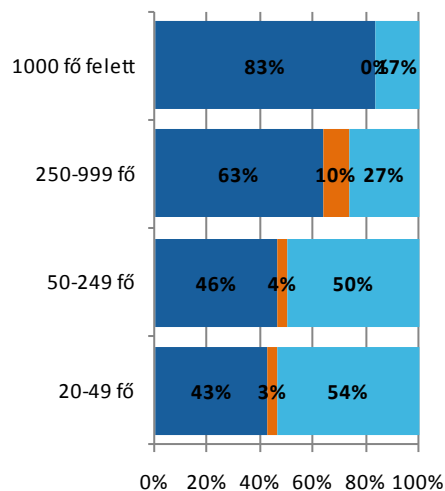
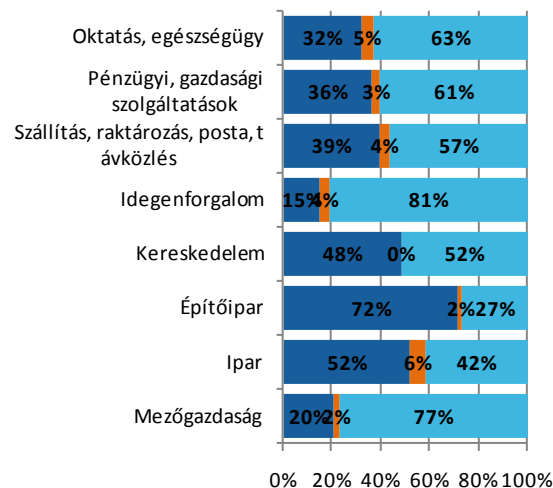
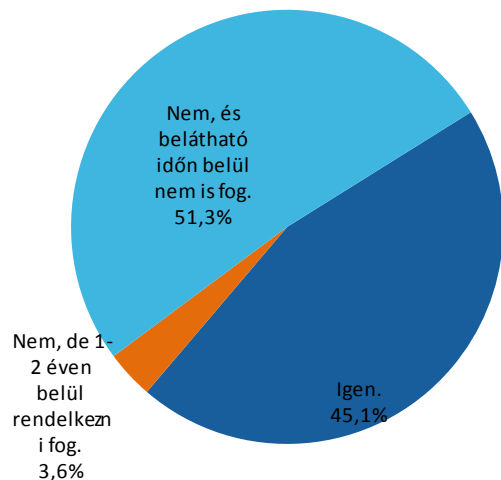
A Legjobb Elérhető Technológia mindazon technikák, beleértve a technológiát, a tervezést, karbantartást, üzemeltetést és felszámolást, amelyek elfogadható műszaki és gazdasági feltételek mellett gyakorlatban alkalmazhatóak, és a leghatékonyabbak a környezet egészének magas szintű védelme szempontjából.

Összehasonlítás, elemzés

Ezen a téren elsősorban az ipari, energetikai és mezőgazdasági tevékenységekre, a 314/2001. (XII.25.) Korm.rendeletben előírt ágazatokra vonatkoznak kötelezettségek. A 20 fő feletti vállalkozások mintegy 65%-a nem rendelkezik BAT-tal és belátható időn belül nem is fog. 4% körüli azok aránya, akik belátható időn belül rendelkeznek majd, míg – meglehetősen nagy arány – 31%-uk állítja magáról, hogy BAT-ot alkalmaz.

Az ágazatok közül a mezőgazdasági és az ipari cégek kiemelkedően nagy arányban rendelkeznek BAT-tal. A létszám szerinti bontás esetében 250 főnél választható kettő a vállalati minta. A tulajdoni arány szerinti eltérések szintén a méretbeli különbségekre vezethetők vissza.

28. ÁBRA Az Önök cége rendelkezik-e környezetvédelmi irányítási rendszerrel (ISO 14001, EMAS, egyéb saját)? (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az Önök cége rendelkezik-e környezetvédelmi irányítási rendszerrel (ISO 14001, EMAS, egyéb saját)? Igen; Nem, de 1-2 éven belül rendelkezni fog; Nem, és belátható időn belül nem is fog.”

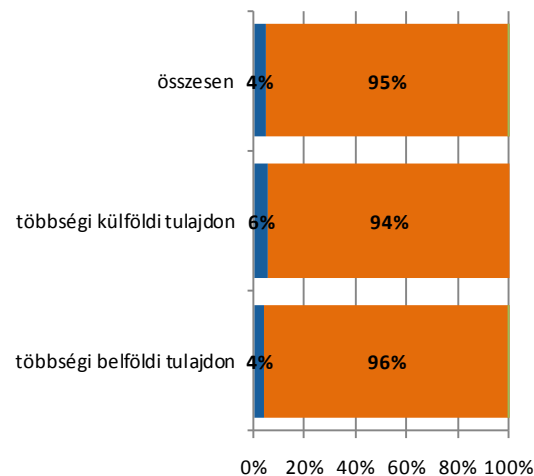
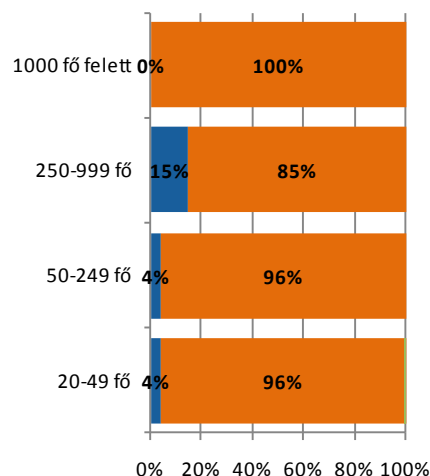
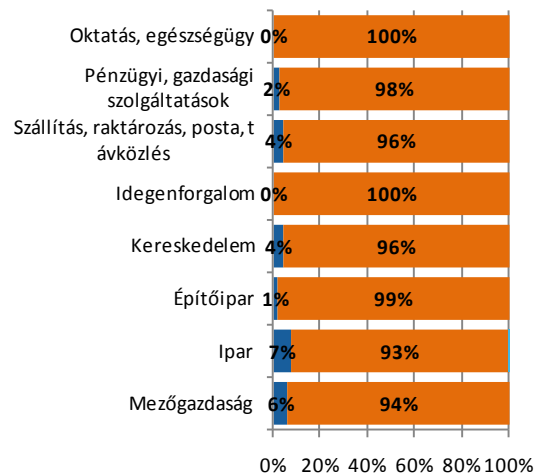
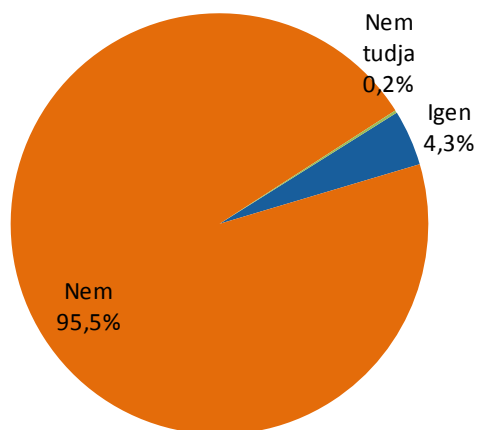
A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,53\%$.

A környezetvédelmi irányítási rendszer olyan önkéntesen alkalmazható eszköz, amely felerősíti és segíti a szervezet környezetvédelmi feladatainak végrehajtását, a környezetszennyezés megelőzését és csökkentését, a környezetterhelés nyomon követését, biztosítja a jogszabályok és hatósági elvárások teljesítését, növeli az érintettek környezettudatosságát.

Összehasonlítás, elemzés

A vállalkozások 55%-a nem rendelkezik semmilyen környezetvédelmi irányítási rendszerrel, ráadásul 51%-uk belátható időn belül nem is fog rendelkezni. Ezek megfelelő működtetését igazoló tanúsítványok meglétéhez ugyanakkor a nagyobb termelő vállalatok esetében már üzleti érdekelttség is kötődik. Így a vállalati mérettel arányosan és főként az ipari és építőipari tevékenységet végző cégek esetében egyre nő a környezetvédelmi irányítási rendszerrel rendelkező vállalkozások aránya. A többségében külföldi tulajdonú cégek körében – a vállalati méretből adódó különbségeken túl – a külföldi üzleti kultúrában hamarabb megjelenő környezeti felelősségvállalás is szerepet játszik abban, hogy a „hazai” cégeknél jobban terjedt el esetükben az ilyen típusú rendszerek alkalmazása.

29. ÁBRA Kapott-e az Ön cége az elmúlt öt évben negatív visszajelzéseket – tüntetés, bojkott, bírság – a tevékenységére vonatkozóan civil szervezetektől, hatóságoktól, vevőktől? (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kapott-e az Ön cége az elmúlt öt évben negatív visszajelzéseket – tüntetés, bojkott, bírság – a tevékenységére vonatkozóan civil szervezetektől, hatóságoktól, vevőktől?”. Azoktól, akik igennel válaszoltak, azt is megkérdeztük, hogy kitől származott a visszajelzés; „hatóságtól felszólítás, büntetés (pl: GVH, OEP, NFH); vásárlói reklamálás, lakossági, vagy a helyi közösség irányából érkező tiltakozás, tüntetés; leépítések miatti bírósági ügyek, munkaügyi perek a volt alkalmazottakkal; valamely civilszervezet tüntetése; valamely szakmai szervezet felszólítása.

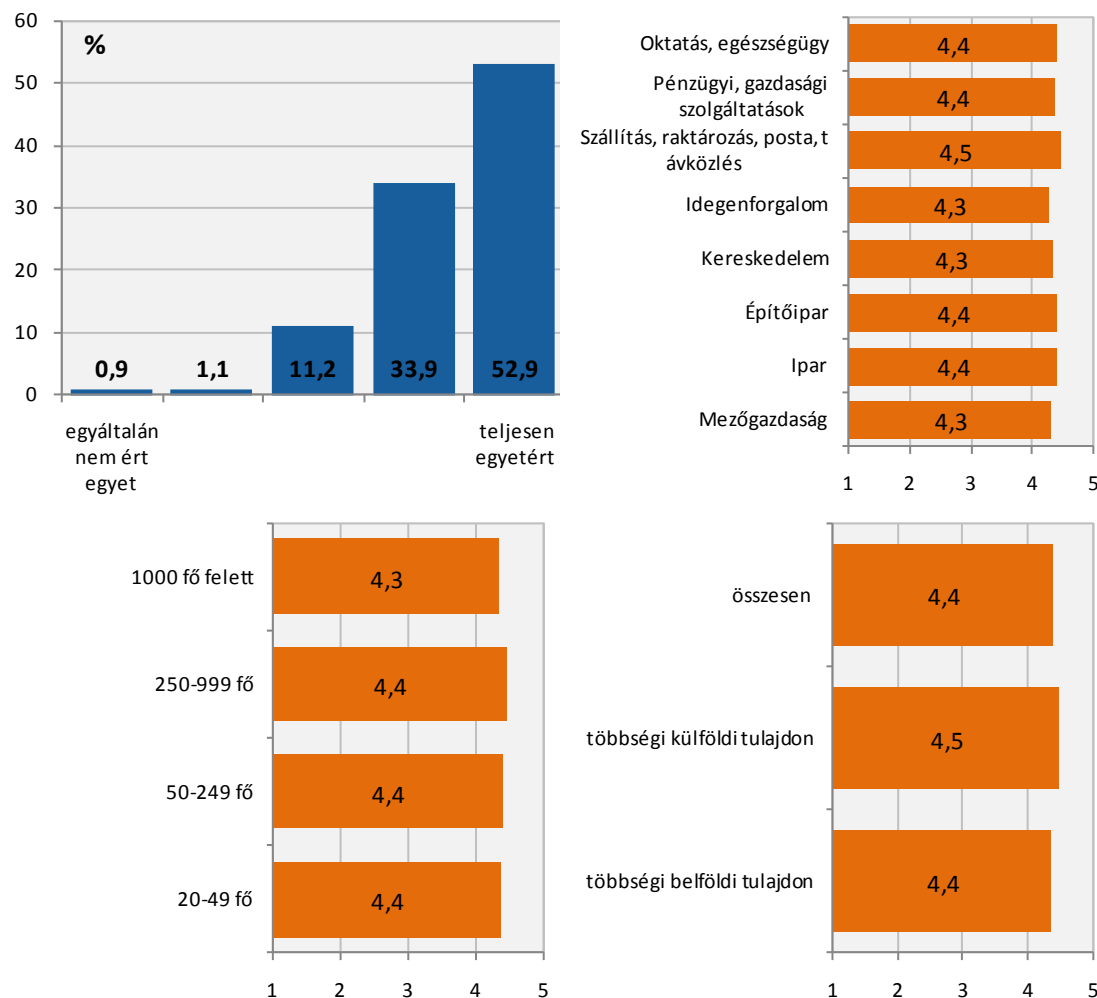
A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,53\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A cégeknek mindössze 4%-a kapott a fenti szervezetektől vagy saját vevőitől tevékenységére vonatkozó negatív visszajelzéseket. A visszajelzések közül 94%-os arányt képvisel a hatósági felszólítás, büntetés, a fennmaradó 6% pedig vásárlói reklamáció, lakossági, vagy a helyi közösség irányából érkező tiltakozás, tüntetés. A civil szervezetek vélhető hazai súlytalanságát mutatja, hogy egyetlen cég sem említi aktivitásukat.

Ágazati bontás szerint a mezőgazdaság és az ipar cégei találkoztak az elmúlt 5 évben legnagyobb arányban negatív visszajelzésekkel, méret szerint pedig a 250-1000 fő közötti cégek.

30. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az **összességében pozitív hatással van a társadalomra, a környezetre és a gazdaságra is.** (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljesen egyetért), hogy ha az Ön cége a működése során a társadalmi, környezeti és a gazdasági, azaz a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az összességében pozitív hatással van a társadalomra, a környezetre és a gazdaságra is.”

A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,53\%$.

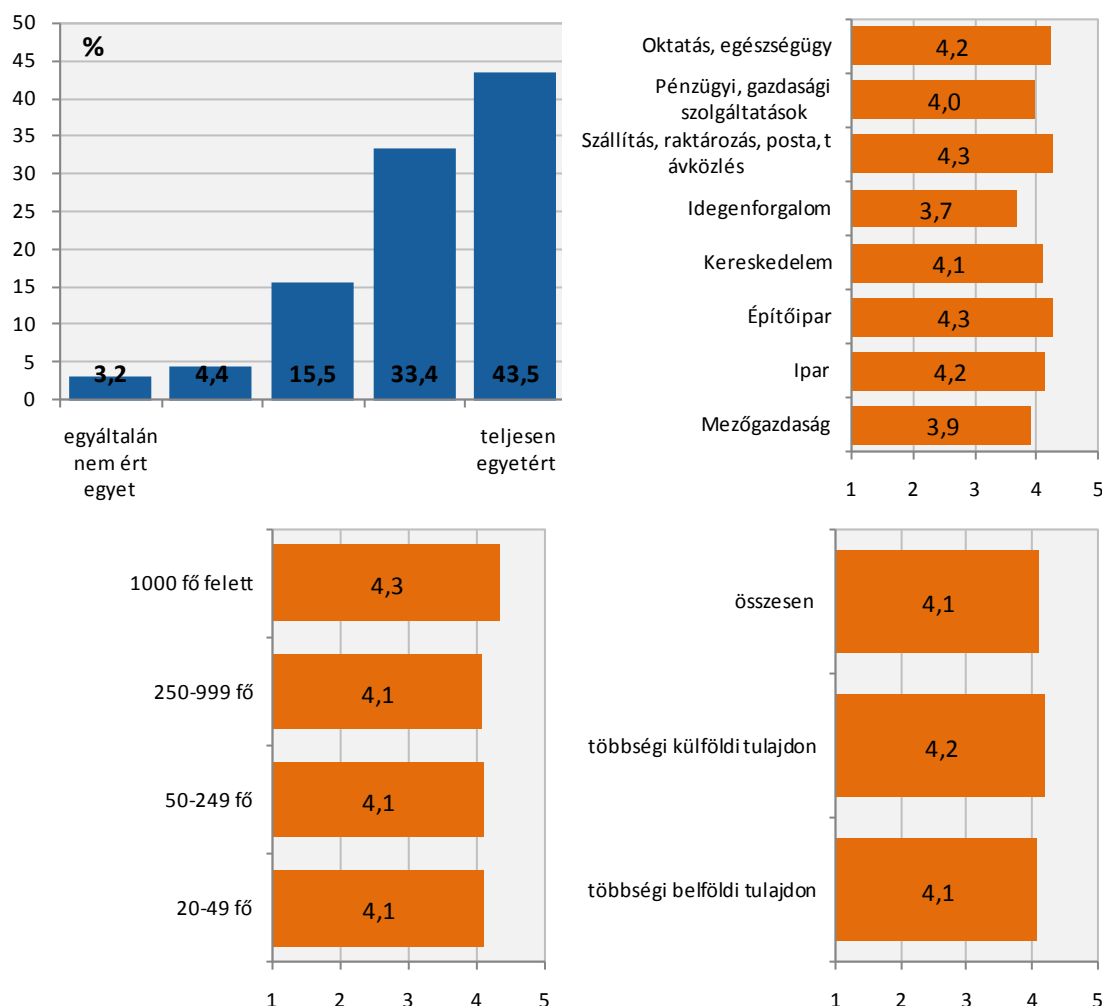
Összehasonlítás, elemzés

A fenntartható fejlődés alapja a gazdasági, a társadalmi és a környezeti szempontok fontosságának és ezek hatásainak megértése, deklarálása, melyhez érvényre kell juttatni a köztük lévő rendszerösszefüggéseket is. Fontos, hogy a vállalatok integrálják működésükbe a gazdasági, társadalmi és környezeti hatásukat.

A cégek több mint fele teljesen egyetért, velük együtt közel 88%-a egyetért azzal az állítással, hogy amennyiben a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor pozitív hatást gyakorol mind a társadalomra, mind a környezetre, mind a gazdaságra. Az 5 fokozatú skálán átlagosan 4,4 pontra értékelték e kérdést.

A válaszok sem ágazat, sem létszámkategória, sem tulajdoni arány tekintetében nem térnek el szignifikánsan.

31. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor **az javítja az ügyfelek/fogyasztók, vásárlók véleményét a cégről.** (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljesen egyetért), hogy ha az Ön cége a működése során a társadalmi, környezeti és a gazdasági, azaz a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az javítja az ügyfelek/fogyasztók, vásárlók véleményét a cégről.”

A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,53\%$.

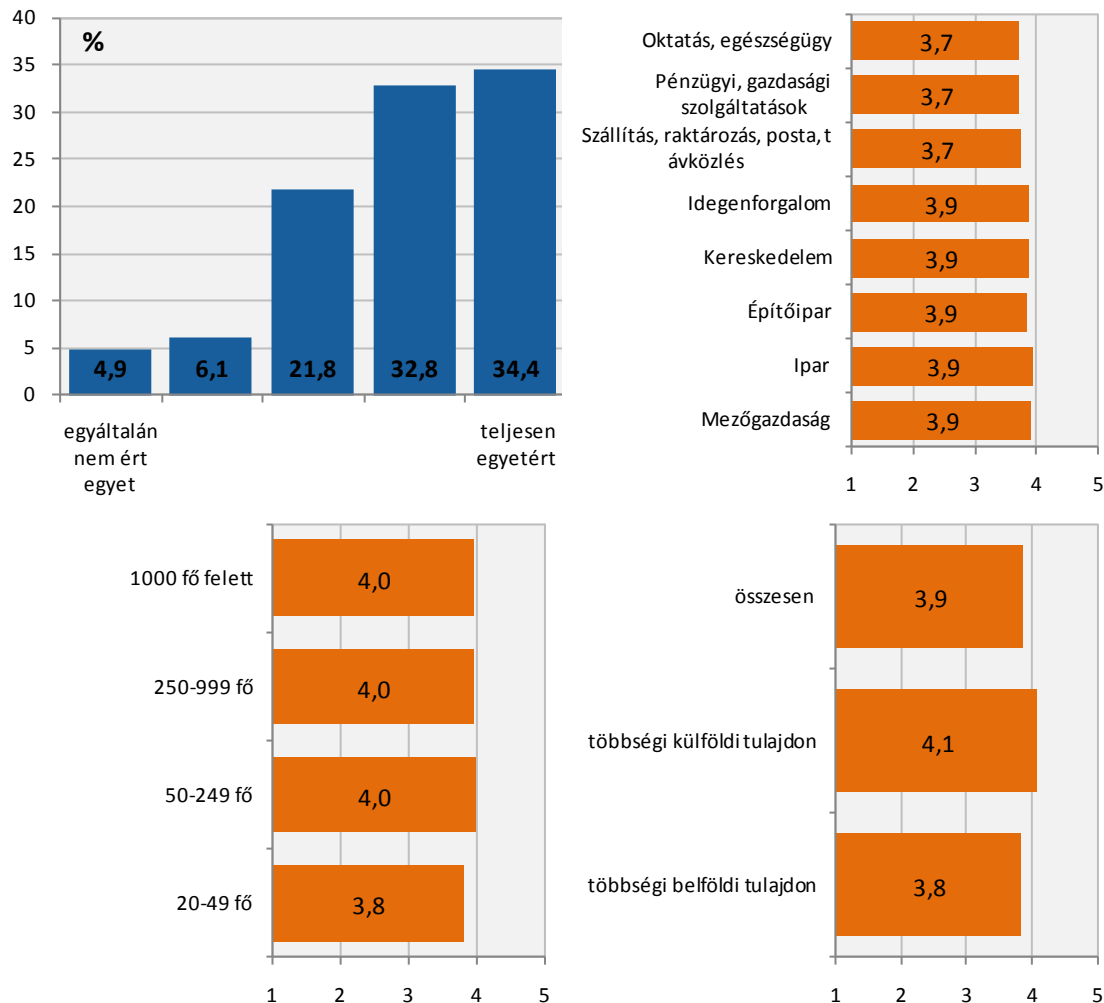
Összehasonlítás, elemzés

A cégvezetőkben egyre inkább tudatosul, hogy a fenntartható fejlődés érdekében tett vállalati lépések többek között kedvezően hatnak a vásárlók cégről alkotott véleményére is.

Bár az előző kérdéshez képest kevesebben, de a cégeknek még így is 77%-a egyetért (44% teljesen) azzal az állítással, hogy amennyiben a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az javítja az ügyfelek és a vásárlók véleményét a cégről. Az 5 fokozatú skálán a cégek átlagosan 4,1 pontot értékelték e kérdést.

A válaszok létszám kategória, illetve tulajdoni arány tekintetében nem térnek el szignifikánsan. Ágazatok szerinti összehasonlításban az idegenforgalom cégei gondolják úgy legkevésbé, hogy a saját imázsukra is visszahat a fenntartható fejlődés szempontjainak figyelembevétele (bár esetükben a legnagyobb a válaszok szórása).

32. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az rövidtávon nem, de hosszútávon javíthatja a cég gazdasági eredményességét. (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljesen egyetért), hogy ha az Ön cége a működése során a társadalmi, környezeti és a gazdasági, azaz a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az rövidtávon nem, de hosszútávon javíthatja a cég gazdasági eredményességét.”

A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,53\%$.

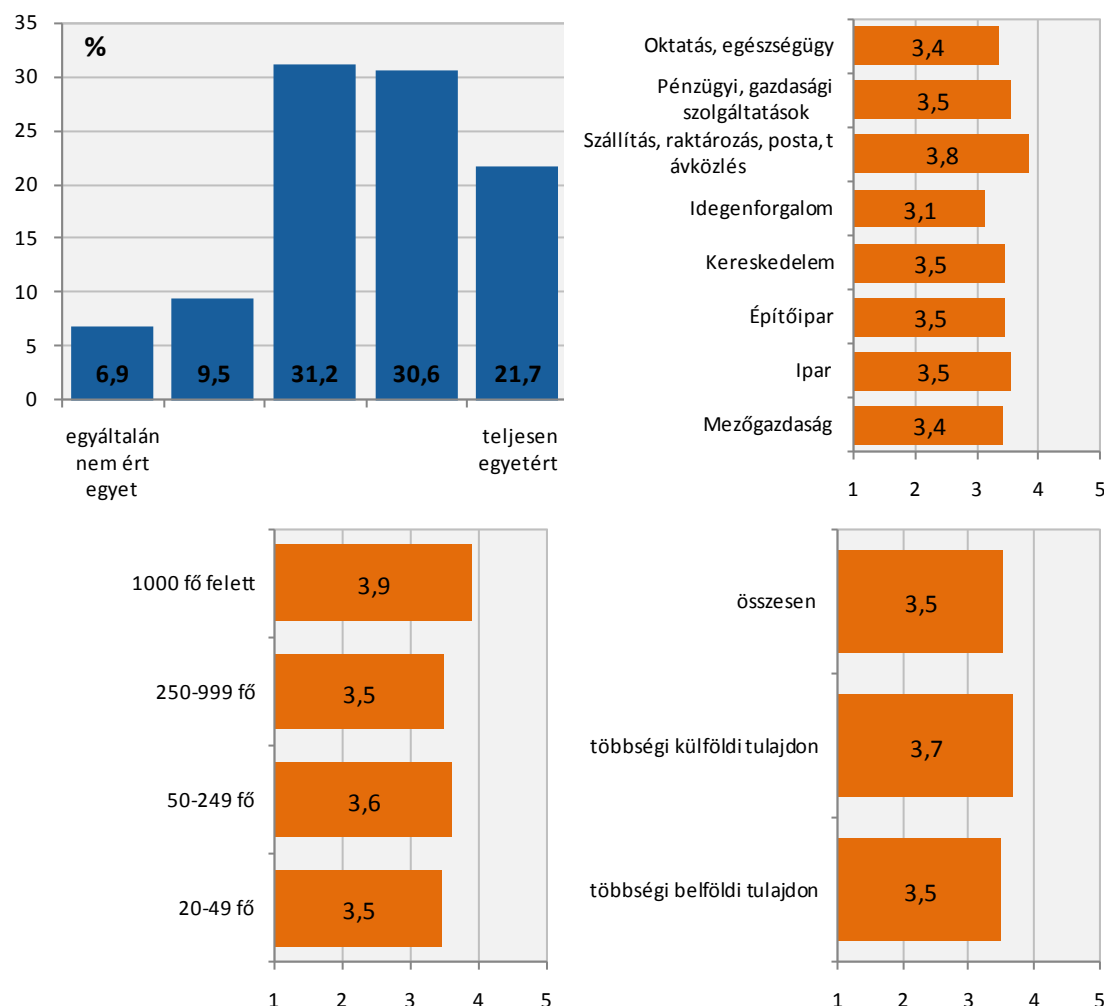
Összehasonlítás, elemzés

A rövid távú, minél nyereségesebb működésre koncentráló gondolkodás egyre kevésbé fenntartható stratégia a cégek világában. A vállalatok érdeke kell legyen felismerni, hogy a fenntartható fejlődés szempontjainak figyelembe vétele eredményességi szempontból hosszú távon lehet gyümölcsöző.

Az előző kérdéshez képest is kevesebben, de a cégeknek még így is 67%-a egyetért (34% teljesen) azzal az állítással, hogy amennyiben a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az ugyan rövidtávon nem, de hosszútávon javíthatja a cég gazdasági eredményességét. A cégek 5 fokozatú skálán átlagosan 3,9 pontra értékelték e kérdést.

A válaszok sem ágazat, sem létszám kategória, sem tulajdoni arány tekintetében nem térnek el szignifikánsan.

33. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor **az növeli a cége alkalmazottainak elkötelezettségét a cég iránt.** (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljesen egyetért), hogy ha az Ön cége a működése során a társadalmi, környezeti és a gazdasági, azaz a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az növeli a cége alkalmazottainak elkötelezettségét a cég iránt.”

A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-3,53%.

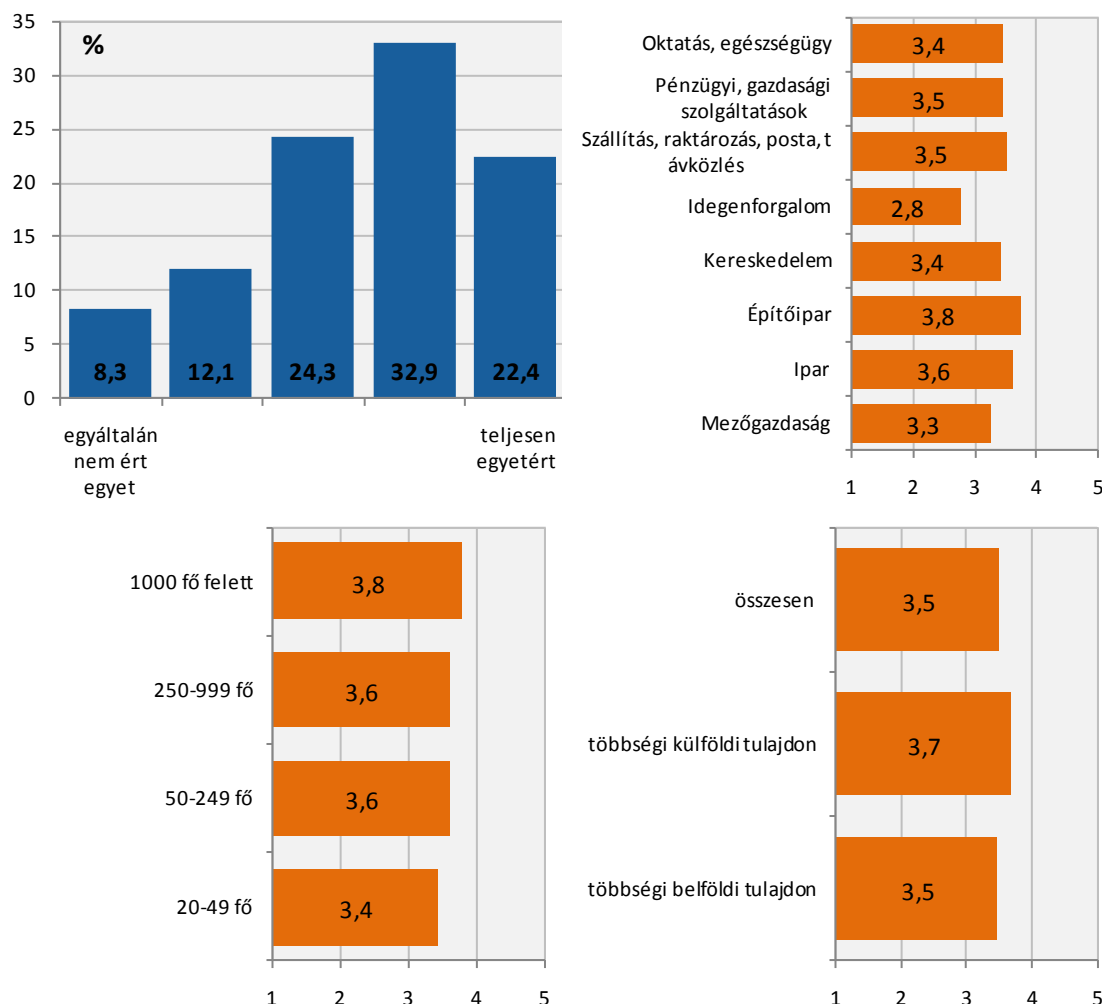
Összehasonlítás, elemzés

A fenntartható növekedés szorosan kapcsolódik az alkalmazottakhoz. Az együttműködő vezetési stílus, a célzott fejlődés és folyamatos oktatási programok elősegítik a valódi munkavállalói elkötelezettséget és lehetővé teszik a cégek dinamikus fejlődését.

Azzal az állítással, hogy amennyiben a cég a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az növeli a cége alkalmazottainak elkötelezettségét a cég iránt, 52% ért egyet (22% teljesen), míg 16% nem osztja e véleményt (7% egyáltalán nem ért vele egyet). A cégek 5 fokozatú skálán átlagosan 3,5 pontra értékelték e kérdést.

Az idegenforgalomban működő vállalatok jelentős szórás mellett, de az átlagnál kevésbé, míg a Szállítás, raktározás, posta, távközlés ágazatban működők az átlagnál jobban egyetértenek az állítással. Létszám szerinti bontásban az 1000 fő feletti egyetértése kiemelkedő.

34. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az megkülönböztető, versenyelőnyt biztosító tényezővé válik. (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljesen egyetért), hogy ha az Ön cége a működése során a társadalmi, környezeti és a gazdasági, azaz a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az Ön cége számára megkülönböztető, versenyelőnyt biztosító tényezővé válik.”

A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-3,53%.

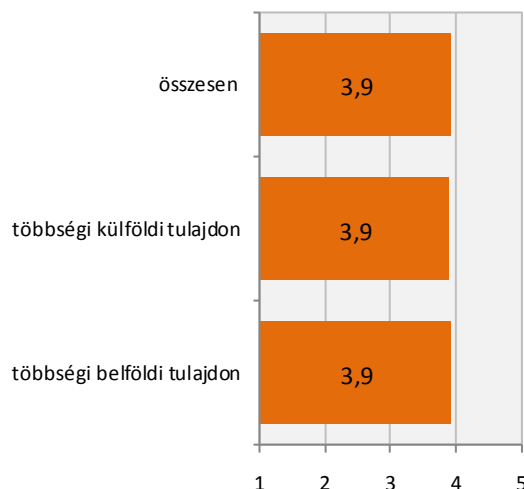
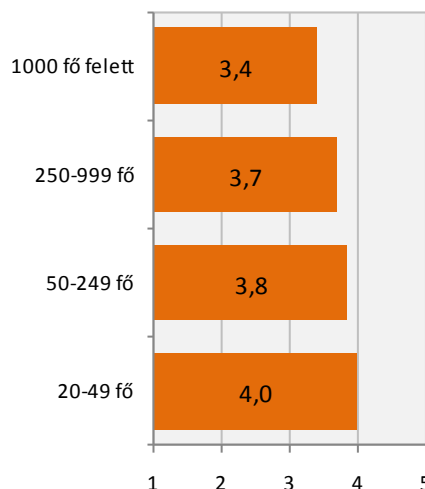
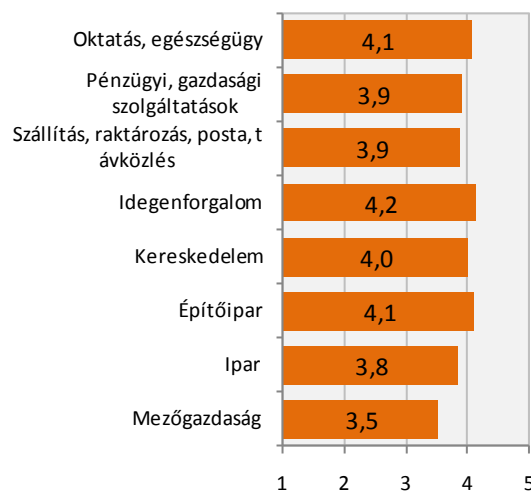
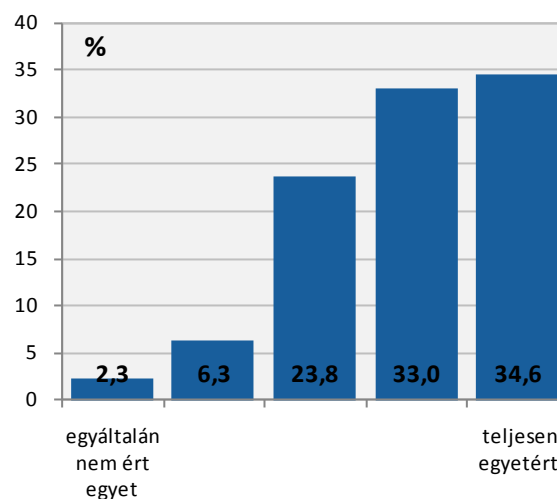
Összehasonlítás, elemzés

A kiértékelt versenyhelyzetekben a vállalatok versenyelőnyének egyre inkább forrása lehet a fenntartható működés.

Azzal az állítással, hogy amennyiben a cég a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az megkülönböztető, versenyelőnyt biztosító tényezővé válik a cég számára, 55% ért egyet (22% teljesen), míg 20% nem ért egyet (8% egyáltalán nem). A cégek 5 fokozatú skálán átlagosan 3,5 pontra értékelték e kérdést.

Az idegenforgalomban működő vállalatok az átlagnál jóval kevésbé, míg az építőiparban működők az átlagnál jobban egyetértenek ezzel az állítással. Az alkalmazotti létszám növekedésével párhuzamosan emelkedik az egyetértők aránya.

35. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor **az érdemi hasznot, nyereséget nem hoz, de a jótékonykodás fontos dolog.** (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljesen egyetért), hogy ha az Ön cége a működése során a társadalmi, környezeti és a gazdasági, azaz a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az érdemi hasznot, nyereséget nem hoz, de a jótékonykodás fontos dolog.”

A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,53\%$.

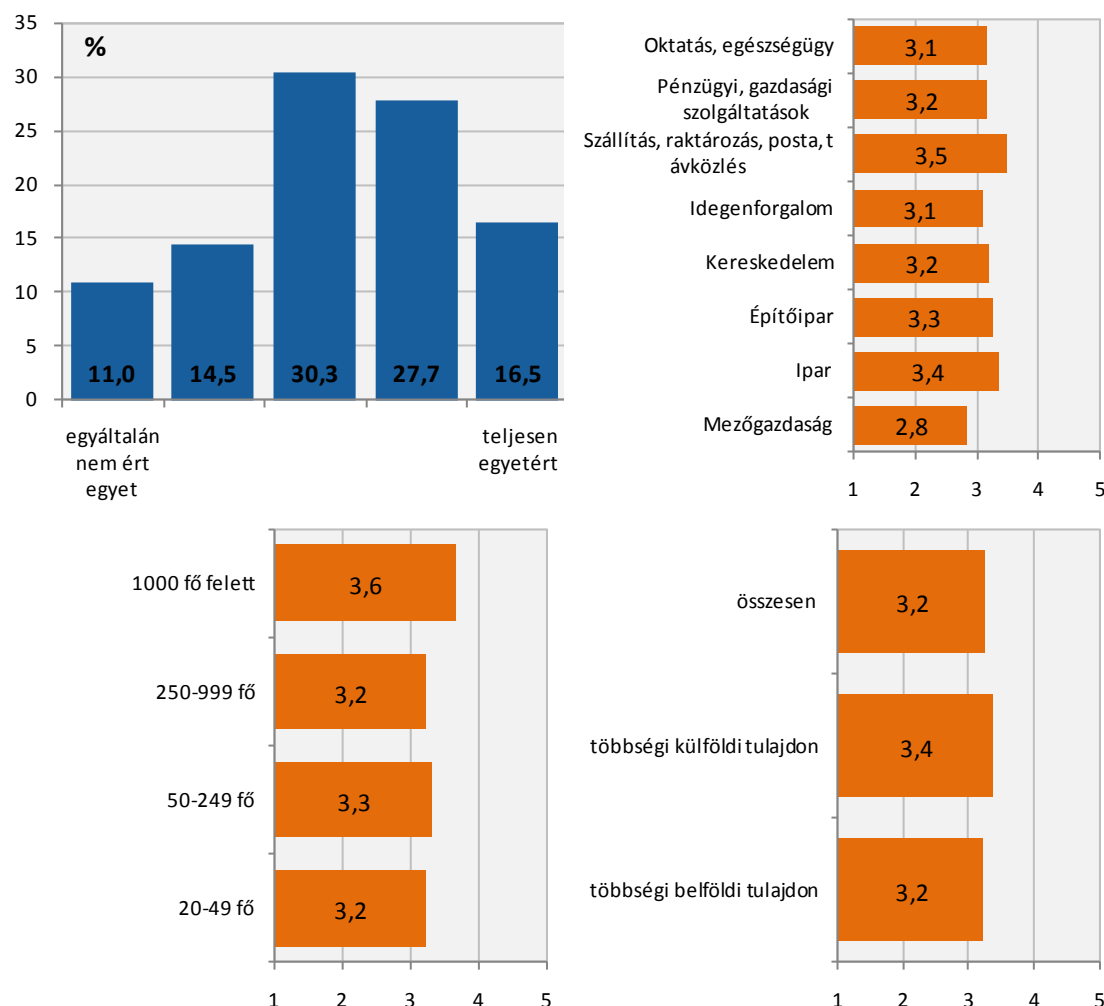
Összehasonlítás, elemzés

A társadalmi felelősségvállalás egyik meghatározó megnyilvánulása a filantróp felelősség érzete és az ebből táplálkozó jótékonykodás.

A cégek 68%-a egyetért (35%-uk teljesen egyetért) azzal az állítással, hogy a fenntartható fejlődés szempontjainak figyelembe vétele ugyan nem hoz nyereséget, de a jótékonykodás tudata miatt megéri. A cégek 5 fokozatú skálán átlagosan 3,9 pontra értékelték e kérdést.

A mezőgazdaságban működő vállalatok az átlagnál jóval kevésbé, míg az idegenforgalomban működők az átlagnál jobban egyetértenek ezzel az állítással. Az alkalmazotti létszám növekedésével párhuzamosan csökken az állítással egyetértők aránya.

36. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az már rövidtávon is javíthatja a cég gazdasági eredményességét. (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljesen egyetért), hogy ha az Ön cége a működése során a társadalmi, környezeti és a gazdasági, azaz a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az már rövidtávon is javíthatja a cég gazdasági eredményességét.”

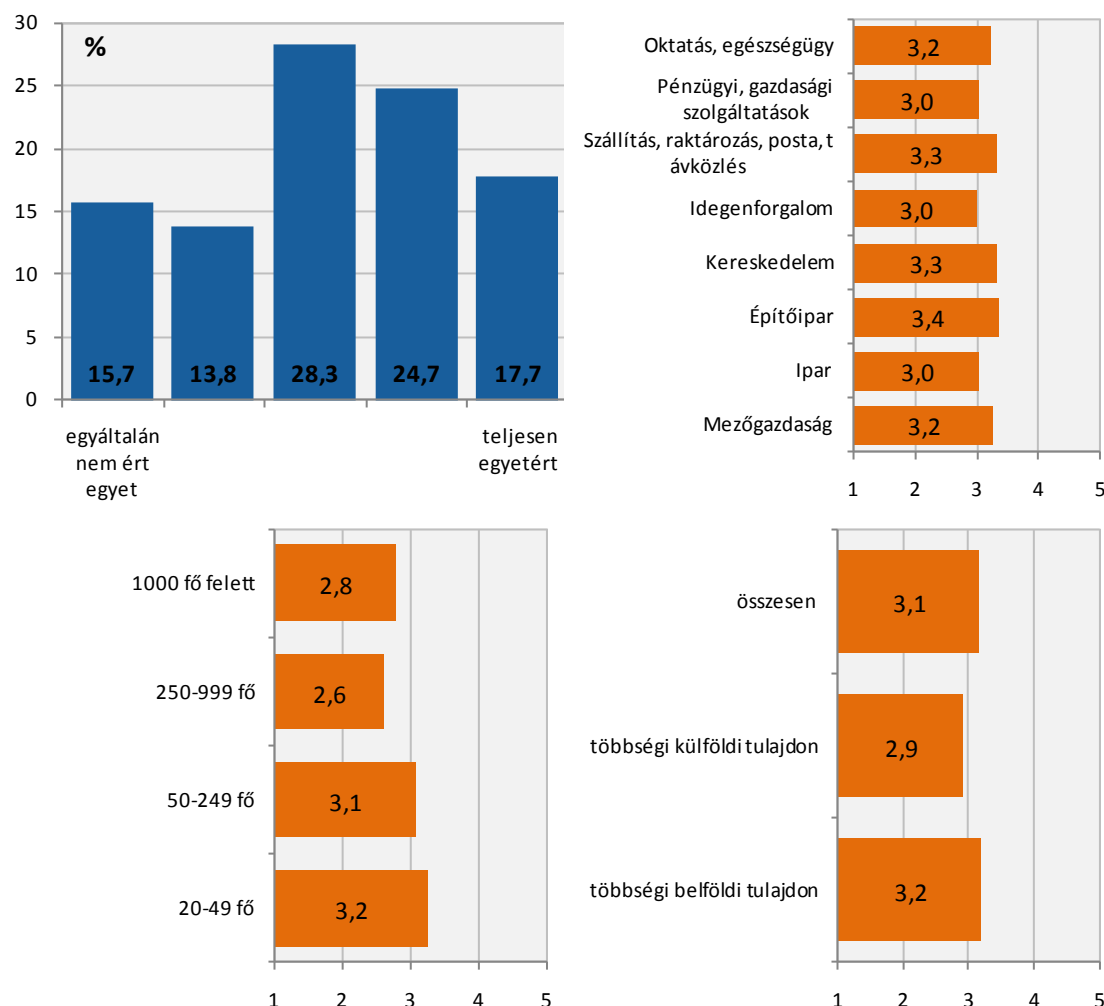
A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,53\%$.

Összehasonlítás, elemzés

Azzal az állítással, hogy amennyiben a cég a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az már rövidtávon is javíthatja a cég gazdasági eredményességét 44% ért egyet (17% teljesen), míg 26% nem ért egyet (11% egyáltalán nem). A fenti kérdésekhez képest itt jobban megoszlának a vélemények, az 5 fokozatú skálán a cégek átlagosan 3,2 pont-ra értékelték e kérdést.

A mezőgazdaságban működő vállalatok az átlagnál jóval kevésbé, míg a Szállítás, raktározás, posta, távközlés ágazatban működők az átlagnál jobban egyetértenek ezzel az állítással. Az 1000 fő feletti cégek körében kiemelkedő az állítással egyetértők aránya.

37. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor **az nem javítja a cég imázsát, hiszen a magyar lakosság még nem érzékeny erre a témára. (% és átlag)**

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem ért egyet, 5 teljesen egyetért), hogy ha az Ön cége a működése során a társadalmi, környezeti és a gazdasági, azaz a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az nem javítja a cég imázsát, hiszen a magyar lakosság még nem érzékeny erre a témára.”

A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-3,53%.

Összehasonlítás, elemzés

Az Ipsos felmérése szerint a magyar lakosság 23%-a hallott a fenntartható fejlődésről, és csupán 2-3% ismeri a fogalom jelentését. Nagy valószínűséggel ez az oka, hogy a cégvezetők többsége úgy véli, hogy a fenntartható fejlődés szempontjainak figyelembe vétele közvetlenül nem javítja a cég imázsát.

Azzal az állítással, hogy amennyiben a cég a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az nem javítja a cég imázsát, hiszen a magyar lakosság még nem érzékeny erre a témára, 42% ért egyet, míg 30% nem osztja e véleményét. Az 5 fokozatú skálán a cégek átlagosan 3,1 pontra értékelték a kérdést.

Az építőiparban működő vállalatok az átlagnál jobban egyetértenek ezzel az állítással. Az alkalmazotti létszám növekedésével párhuzamosan csökken az állítással egyetértők aránya.

HAZAI KITEKINTÉS

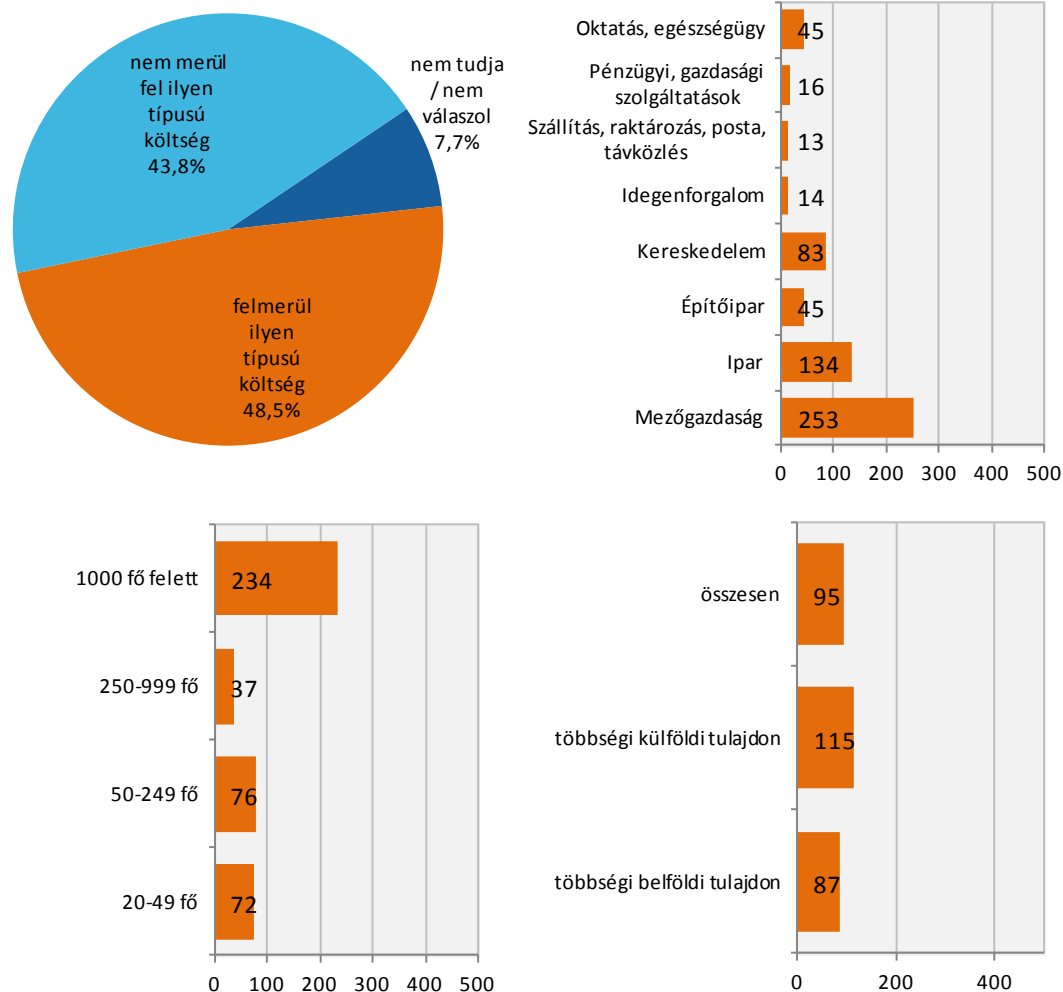
8. AHOGY A CÉGEK LÁTJÁK

8.1. TUDATOSSÁG

8.2. RÁFORDÍTÁSOK

8.3. CÉLOK

38. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – előírások miatti – költségek 2010-ben (ezer Ft/alkalmazott)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az Önök cége hozzávetőlegesen mennyit költött (anyag és személyi ráfordítások is) 2009-ben a környezetvédelemmel összefüggésben (pl. engedélyezések, ellenőrzés, hulladékkezelés, védőberendezések, kártérítés, bírság, adó, képzés, jelentés, megvalósíthatósági tanulmány, monitoring, kármentesítés, biztosítás, tisztább technológiára váltás, energiatakarékosság stb.)? 1) előírások miatti költségek ... millió Ft”

A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-3,53%.

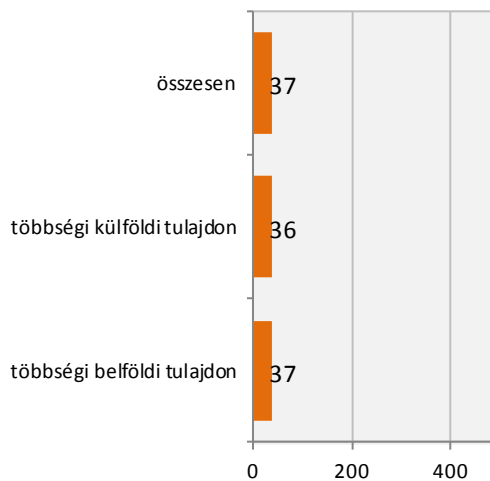
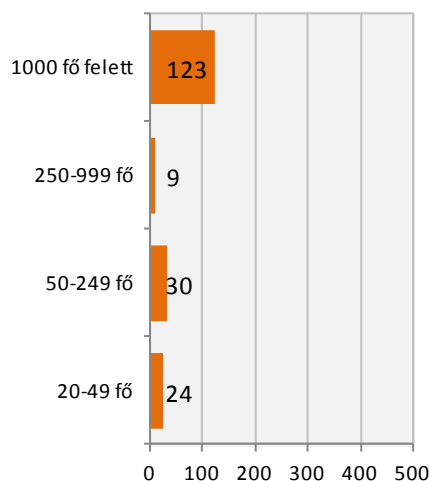
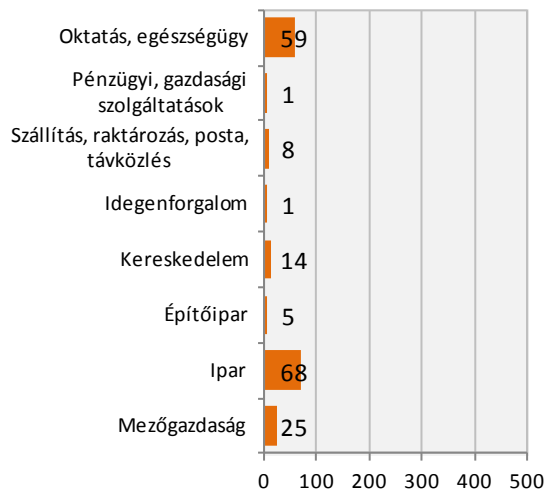
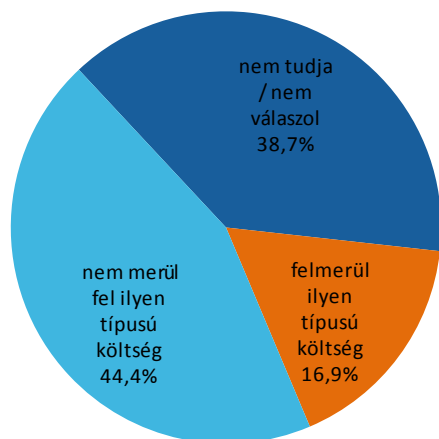
Összehasonlítás, elemzés

A válaszok alapján közel minden második vállalkozás esetében merülnek fel költségek környezetvédelmi kötelezettségek miatt.

Az anyagi és személyi ráfordításokat is ide értve, az egy alkalmazottra jutó költségek magasan a Mezőgazdaság ágazatban a legmagasabbak, de összességében a termelő/gyártó, illetve ezen cégek termékeit forgalmazó cégek esetében a legjelentősebb.

A foglalkoztatotti létszám szerinti átlagok azt mutatják, hogy a legnagyobb vállalatokat terhelik – fajlagosan is – a legmagasabb költségek a környezetvédelem, illetve a megelőzési feladatok vonatkozásában. Az 1000 fő alatti vállalkozások esetében az egy alkalmazottra jutó költségek legfeljebb a harmadát teszik ki a legnagyobb foglalkoztatók által befizetett „előírások miatti költségeknek”.

39. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – önkéntes környezeti – költségek 2010-ben (ezer Ft/alkalmazott)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az Önök cége hozzávetőlegesen mennyit költött (anyag és személyi ráfordítások is) 2009-ben a környezetvédelemmel összefüggésben (pl. engedélyezések, ellenőrzés, hulladékkezelés, védőberendezések, kártérítés, bírság, adó, képzés, jelentés, megvalósíthatósági tanulmány, monitoring, kármentesítés, biztosítás, tisztább technológiára váltás, energiatakarékosság stb.)? 2) önkéntes környezeti költségek ... millió Ft”

A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,53\%$.

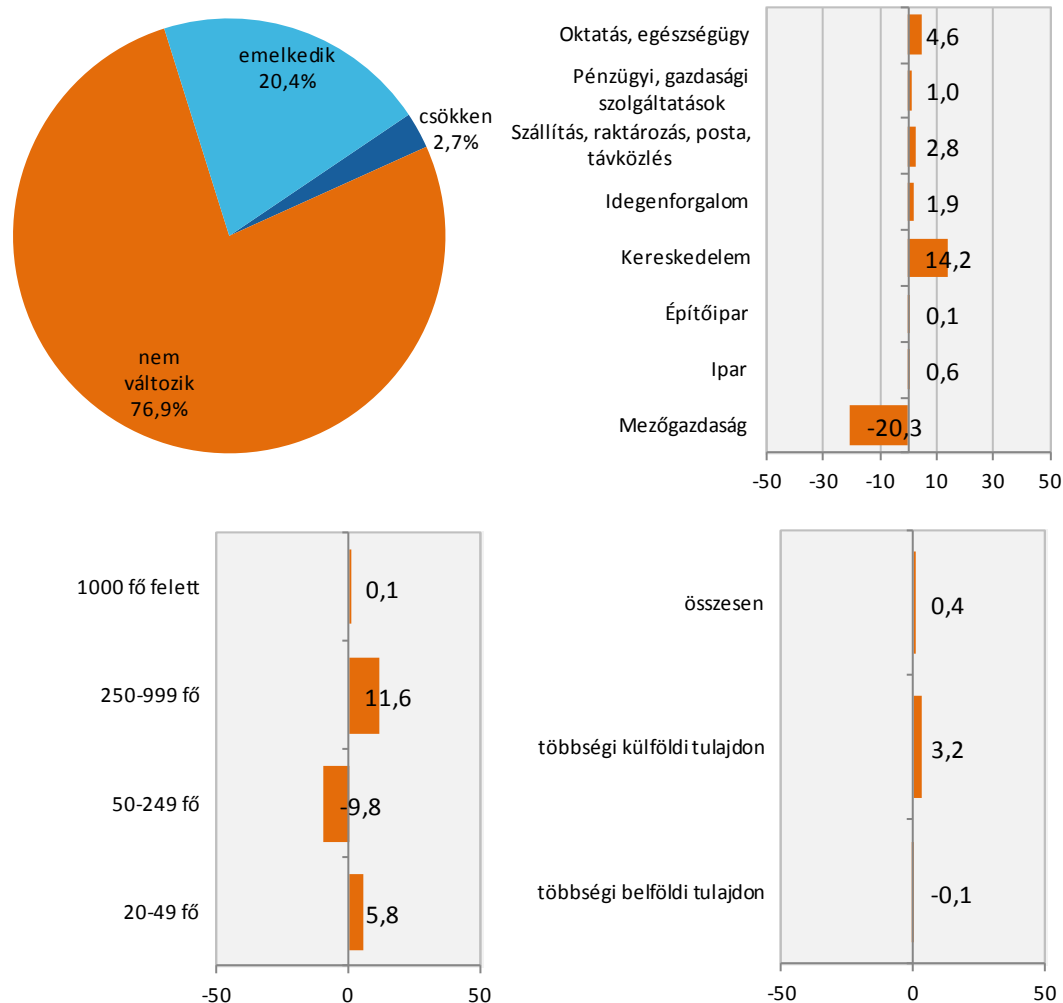
Összehasonlítás, elemzés

Az önkéntes környezeti költségek mutatják a vállalkozások tényleges elkötelezettségét és felelősségvállalását a környezetük iránt. Ilyen költségeket a Magyarországon működő 20 fő feletti vállalkozások 16,9%-a vállal fel.

A válaszok, amelyek nyilvánvalóan felfelé kissé torzítottak, nem tükröznék túlzó, szakmailag elfogadhatatlan értékeket, és a kötelező költségekhez mért arányuk is alacsonyabb (kb. harmada), jól mutatják az önkéntesség szűkebb körét mind ágazat, mind pedig vállalati méret alapján.

Az önkéntességben legaktívabb csoport – saját bevallása szerint – az ipari, valamint az oktatási, egészségügyi ágazat, illetve létszám szerint kiemelkedően az 1000 fő feletti cégek.

40. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – előírások miatti – költségek éves átlagos változása 2011-ben (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az előző pontban felsorolt költségek várhatóan hogyan változnak 2012-ig éves átlagban? 1) előírások miatti költségek: □ csökken ...%-kal; □ nem változik; □ nő ...%-kal.”

A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,53\%$.

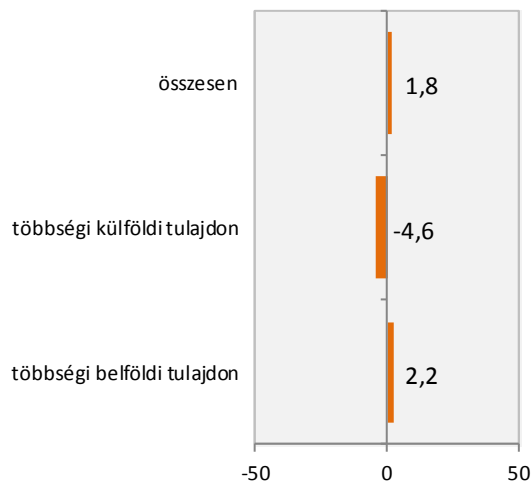
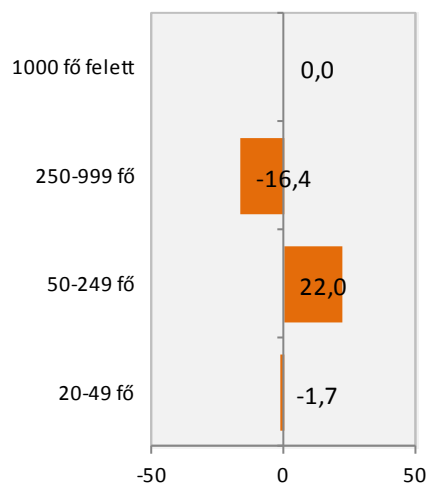
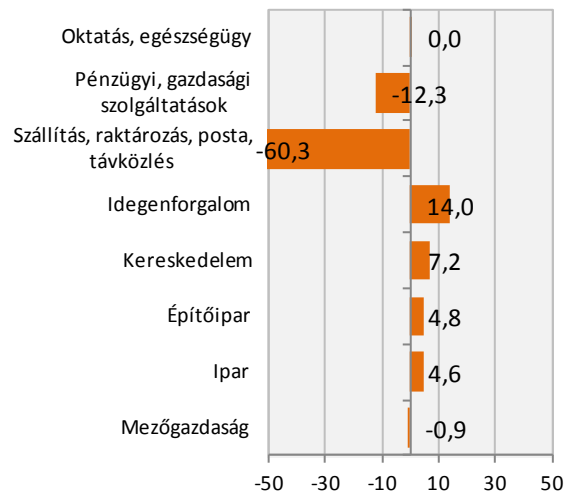
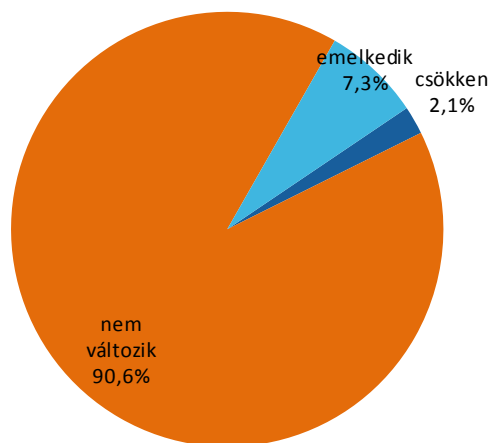
Összehasonlítás, elemzés

Az összességében 0,4%-os (nominális) emelkedés reálértékben 3,5%-os csökkenést jelent 2010-hez képest. Ezen belül is négyből 3 válaszadó (nominálisan) változatlan kiadásokkal számol ezen a téren, míg a többi vállalkozás alapvetően növekedéssel számolt.

A legnagyobb költségnövekményt a Kereskedelemben várták (+14,2%), míg a legjelentősebb csökkenés a 2010-ben legmagasabb fajlagos mutatóval bíró Mezőgazdaság ágazatban következhet be (-20,3%).

A foglalkoztatotti létszám szerint meglehetősen vegyesen ítélik meg a cégek a várható költségváltozásokat.

41. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – önkéntes környezeti – költségek éves átlagos változása 2011-ben (%)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Az előző pontban felsorolt költségek várhatóan hogyan változnak 2012-ig éves átlagban? 2) önkéntes környezeti költségek: □ csökken ...%-kal; □ nem változik; □ nő ...%-kal.”

A minta elemszáma 792 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,53\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A vállalkozások önkéntes környezetvédelemmel összefüggő vállalásaitak összegszerűen érdemben és széles körben nem kívánják növelni. Tízből kilenc válaszadó 2011-ben is 2010. évi szinten tartotta ezen kiadásait. Az összességében 1,8%-os (nominális) emelkedés ugyanakkor magasabb, mint a kötelező kiadások esetében tavaly év végéig várt változás, de reálértelemben ez is (2%-os) csökkenést jelent 2010-hez képest.

A legnagyobb költségnövekményt az Idegenforgalom terén várták a gazdálkodók (+14%), de a legjelentősebb – mintegy 60%-os – csökkenés a Szállítás, raktározás, posta, távközlés ágazatban következhetett be.

A foglalkoztatotti létszám szerint ebben az esetben is vegyesen ítélik meg a cégek a várható költségváltozásokat, azonban a legnagyobb cégek, akik összegszerűen a legjelentősebb vállalásokat tették 2010-ben, „csak” nominálisan tudták tartani az előző évi teljesítményüket.

HAZAI KITEKINTÉS

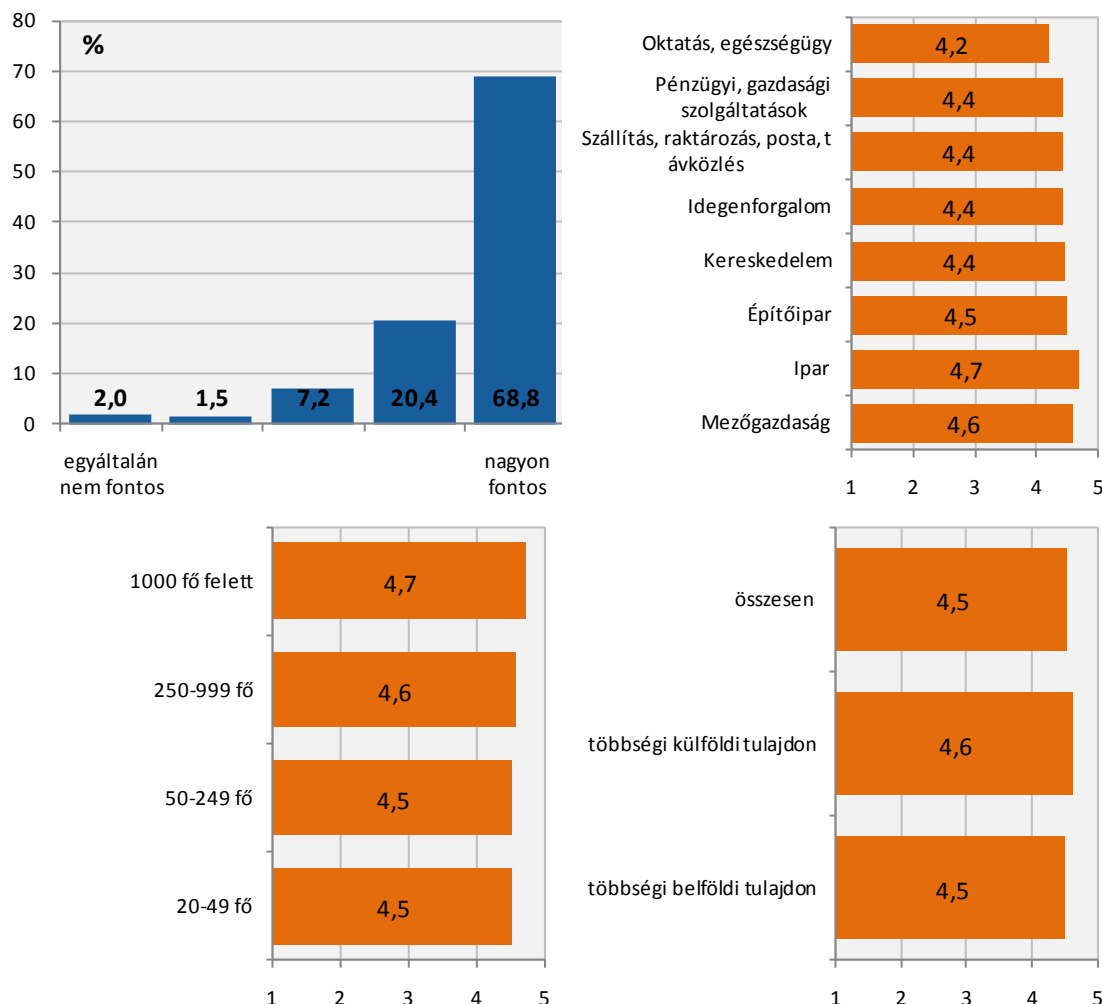
8. AHOGY A CÉGEK LÁTJÁK

8.1. TUDATOSSÁG

8.2. RÁFORDÍTÁSOK

8.3. CÉLOK

42. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos az előállított termékek és szolgáltatások anyag- és energiaszükségletének csökkentése? (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök cége szempontjából mennyire tartja fontosnak az előállított termékek és szolgáltatások anyag- és energiaszükségletének csökkentését.”

A minta elemszáma 668 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,85\%$.

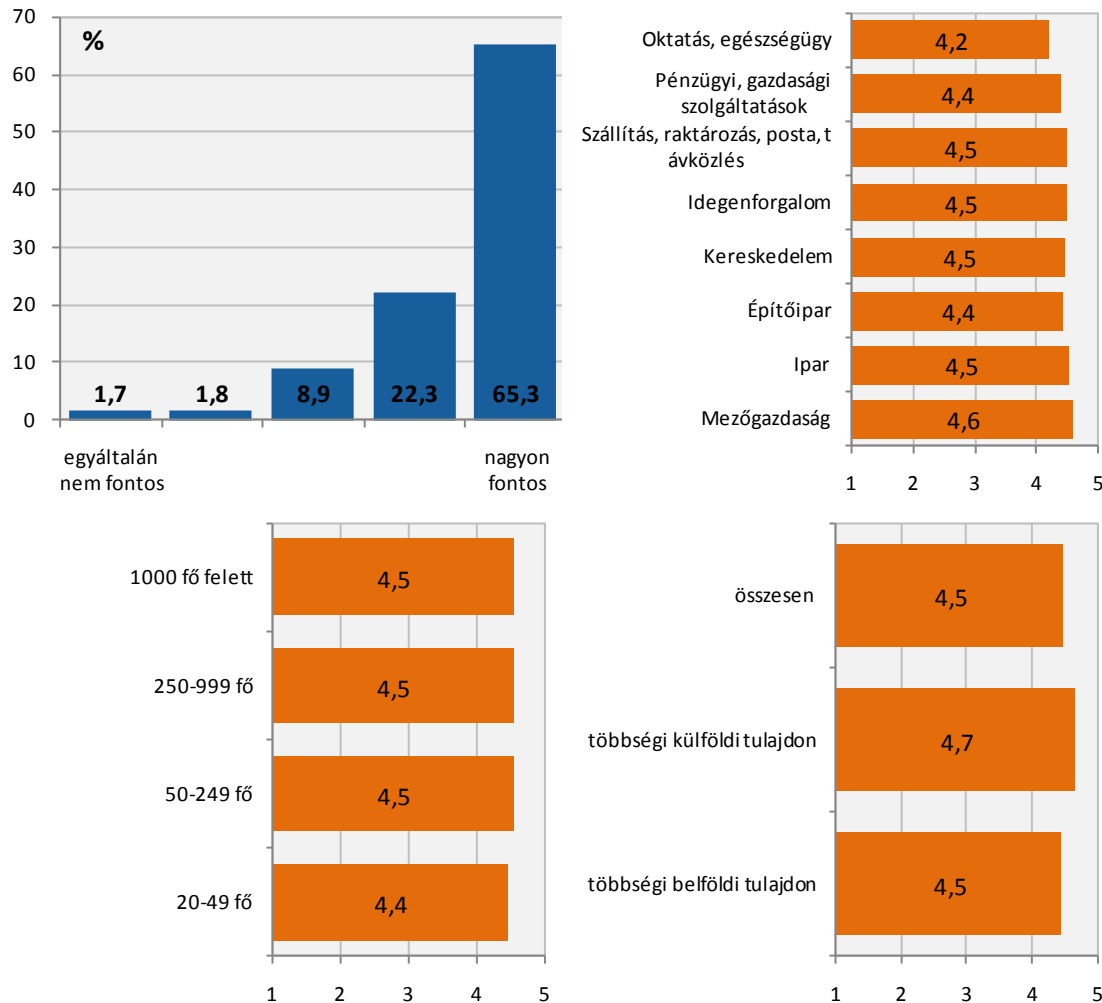
Összehasonlítás, elemzés

A cégek számára gazdasági szempontból is lényeges az előállított termékek és szolgáltatások anyag- és energiaszükségletének csökkentése, mely fontosságot tovább erősíthetik a fenntartható fejlődés szempontjai.

A cégek mintegy 90%-a véli úgy, hogy szempontjából fontos az előállított termékek és szolgáltatások anyag- és energiaszükségletének csökkentése, ráadásul utóbbiak döntő többsége kiemelt fontosságot tulajdonít e problémának. Az 5 fokozatú skálán a cégek átlagosan 4,5 pontra értékelték e kérdést.

Az iparban működő vállalatok az átlagnál nagyobb fontosságot tulajdonítanak az anyag- és energiaszükséglet csökkentésének, míg az oktatás, egészségügy területén az átlagnál kisebbet. Az alkalmazotti létszám növekedésével párhuzamosan nő a tudatos cégek aránya.

43. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a környezetterhelés (talaj-, víz-, levegő-, zajszennyezés) csökkentése? (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök cége szempontjából mennyire tartja fontosnak a környezetterhelés (talaj-, víz-, levegő-, zajszennyezés) csökkentését.”

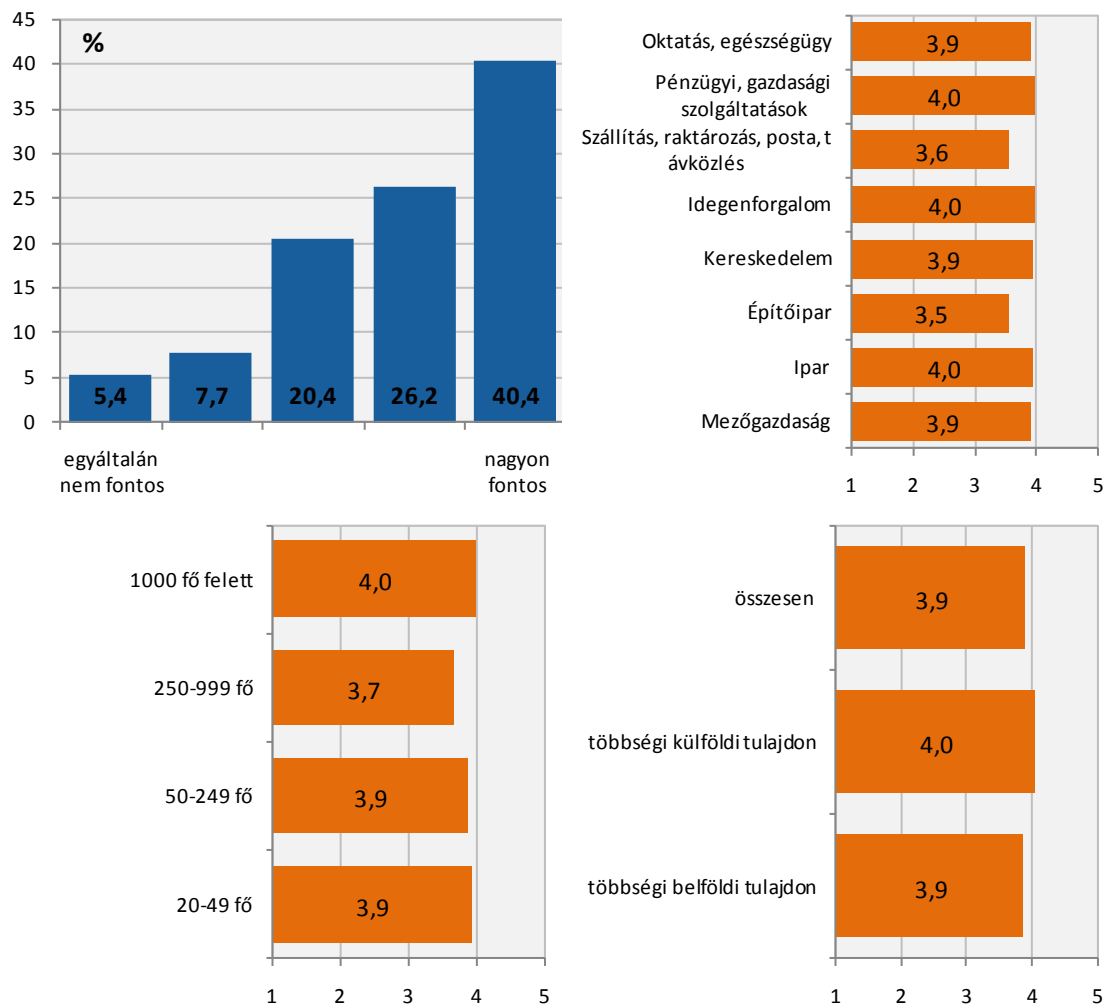
A minta elemszáma 648 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,91\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A cégek közel 88%-a véli fontosnak az környezetterhelés (talaj-, víz-, levegő-, zajszennyezés) csökkentését, ráadásul utóbbiak közel háromnegyede kiemelt fontosságot tulajdonít e problémának. Az 5 fokozatú skálán a cégek - az előző kérdéshez hasonlóan - átlagosan 4,5 pontra értékelték e feladat fontosságát.

A mezőgazdaságban működő vállalatok az átlagnál nagyobb fontosságot tulajdonítanak a környezetterhelés csökkentésének, míg az oktatás, egészségügy területén az átlagnál kisebbet. A külföldi többségi tulajdonú cégek nagyobb fontosságot tulajdonítanak e feladatnak, mint a magyarok.

44. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a megújuló energiaforrások felhasználása? (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök cége szempontjából mennyire tartja fontosnak a megújuló energiaforrások felhasználását.”

A minta elemszáma 668 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-3,85%.

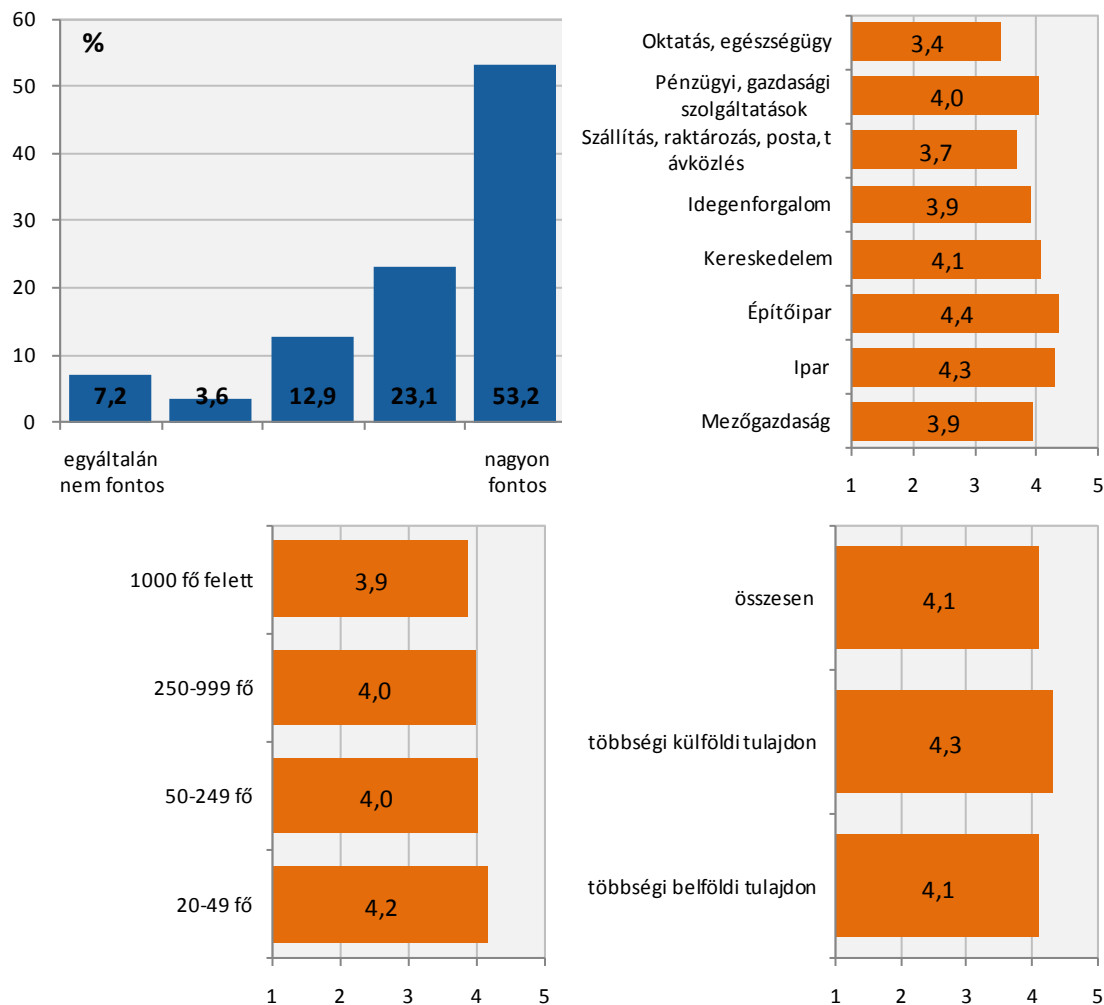
Összehasonlítás, elemzés

A megújuló energiaforrások jelentősége, hogy használatuk összhangban van a fenntartható fejlődés alapelveivel, tehát alkalmazásuk nem rombolja a környezetet, ugyanakkor nem is fogják vissza az emberiség fejlődési lehetőségeit.

A cégek közel 67%-a véli fontosnak a megújuló energiaforrások felhasználását, ráadásul utóbbiak közel kétharmada kiemelt fontosságot tulajdonít e feladatnak. Csúpn a cégek 13%-a véli úgy, hogy szempontjából nem fontos megújuló energiaforrásokat használni. Az 5 fokozatú skálán átlagosan 3,9 pontra értékelték e feladat fontosságát.

Az építőiparban és a Szállítás, raktározás, posta, távközlés ágazatban működő vállalatok az átlagnál csekélyebb fontosságot tulajdonítanak annak, hogy megújuló energiaforrásokat használjanak.

45. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a termékek tartósságának növelése? (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök cége szempontjából mennyire tartja fontosnak a termékek tartósságának növelését.”

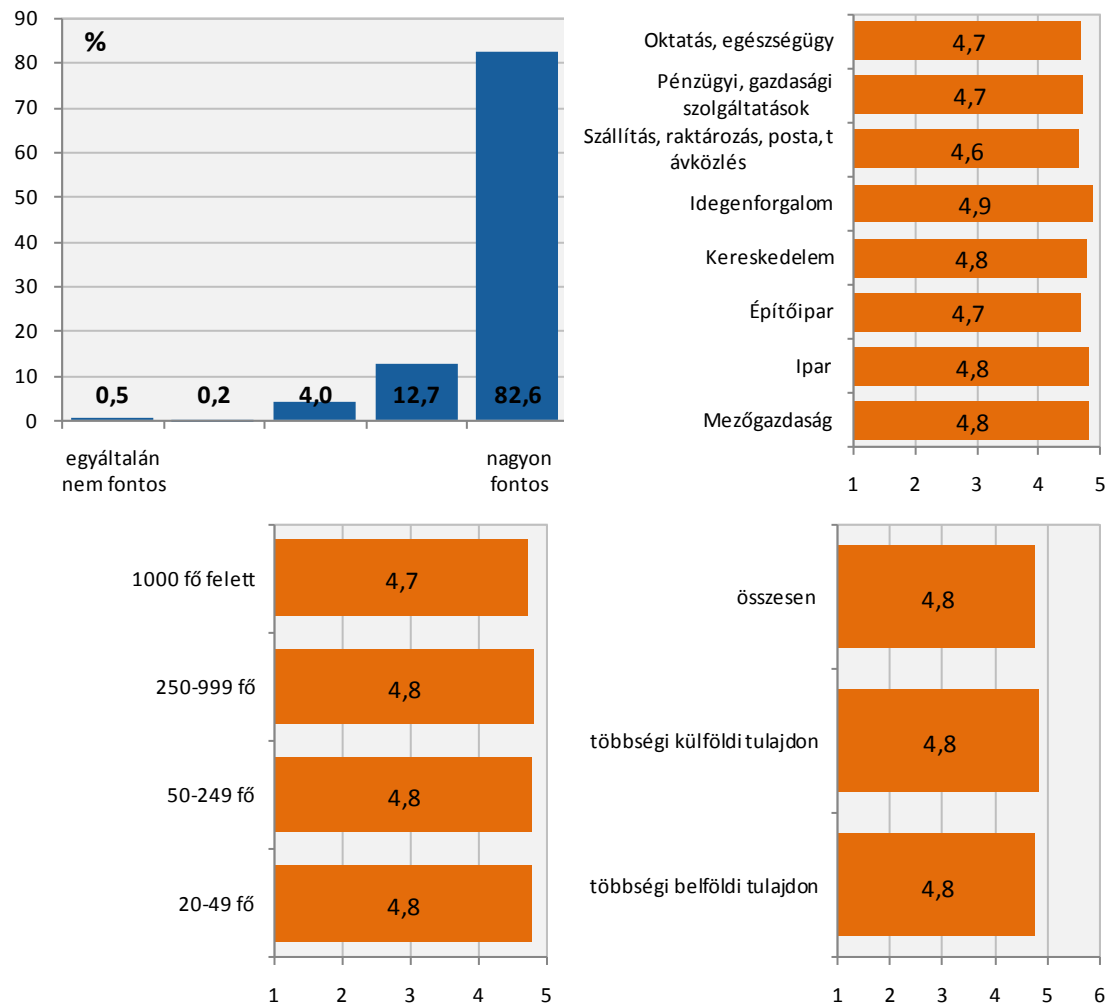
A minta elemszáma 668 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-3,85%.

Összehasonlítás, elemzés

A cégek 76%-a véli fontosnak a termékek tartósságának növelése, ráadásul utóbbiak közel 70%-a kiemelt fontosságot tulajdonít e feladatnak. Csupán a cégek 11%-a gondolja úgy, hogy szempontjából nem fontos a termékek tartósságának növelése. A cégek 5 fokozatú skálán átlagosan 4,1 pontra értékelték e feladat fontosságát.

Ágazati összehasonlításban az építőiparban működő vállalatok tartják a leginkább fontosnak a termékek tartósságának növelését, míg az oktatás, egészségügy területén működők a legkevésbé. A külföldi többségi tulajdonú cégek nagyobb fontosságot tulajdonítanak e feladatnak, mint a magyarok. A létszám csökkenésével párhuzamosan emelkedik a cégek szempontjából e feladat fontossága.

46. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos az alkalmazottak egészségügyi állapota? (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök cége szempontjából mennyire tartja fontosnak az alkalmazottak egészségügyi állapotát.”

A minta elemszáma 668 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,85\%$.

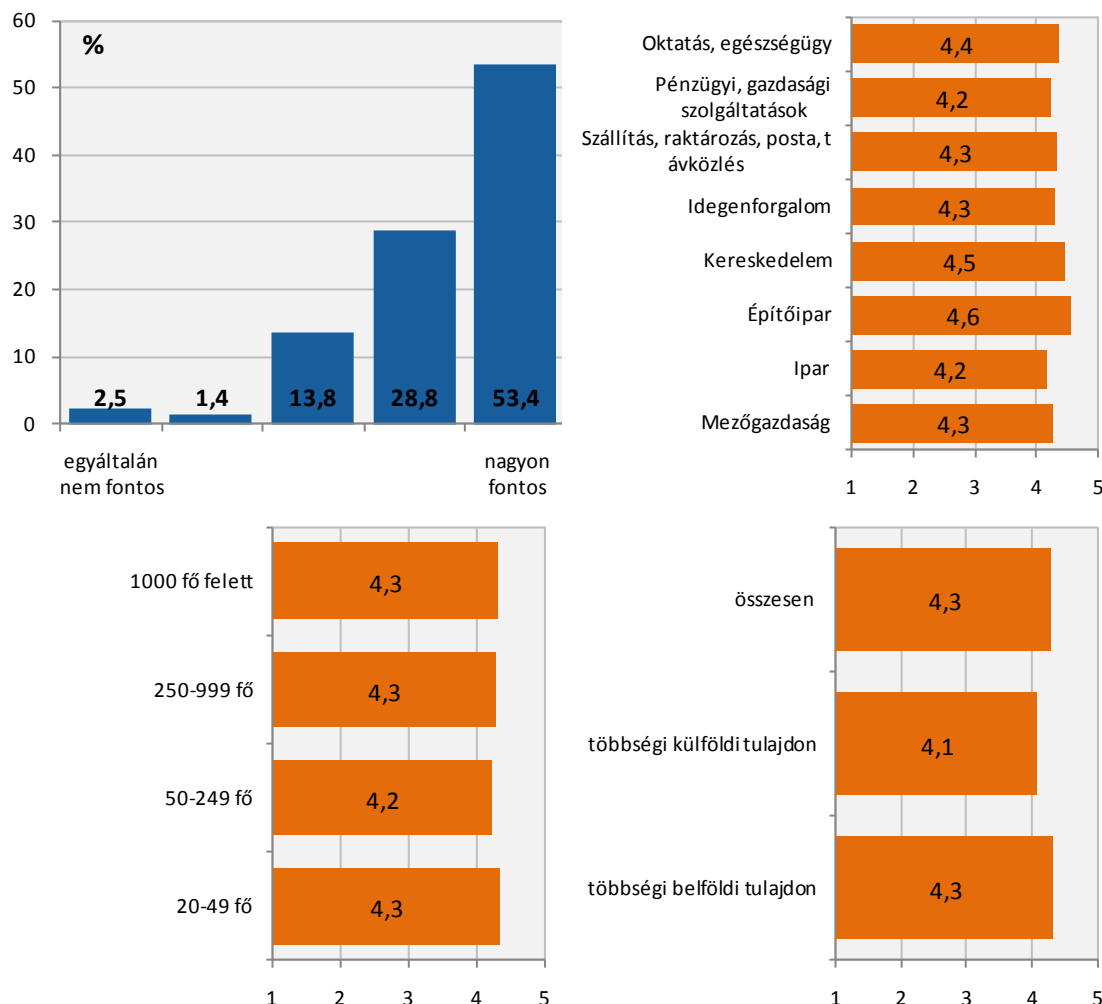
Összehasonlítás, elemzés

Az alkalmazottakhoz való pozitív vállalati hozzáállás kedvezően befolyásolhatja egészségi állapotukat, amely közvetetten kihat a cég eredményességére is.

A cégek szinte egyöntetűen úgy gondolják, hogy fontos, ráadásul 83%-uk szerint kiemelten fontos alkalmazottaik egészségügyi állapota. Az 5 fokozatú skálán a cégek átlagosan 4,8 pontra értékelték e tényező fontosságát, az értékelt tényezők közül ez kapta a legmagasabb átlagpontszámot.

Ágazat, létszámkategória és a tulajdonos típusa szerint sem mutatkozik szignifikáns eltérés az átlagok között.

47. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a hazai kis- és középvállalatok beszállítói, partneri szerepének erősítése? (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök cége szempontjából mennyire tartja fontosnak a hazai kis- és középvállalatok beszállítói, partneri szerepének erősítését.”

A minta elemszáma 668 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,85\%$.

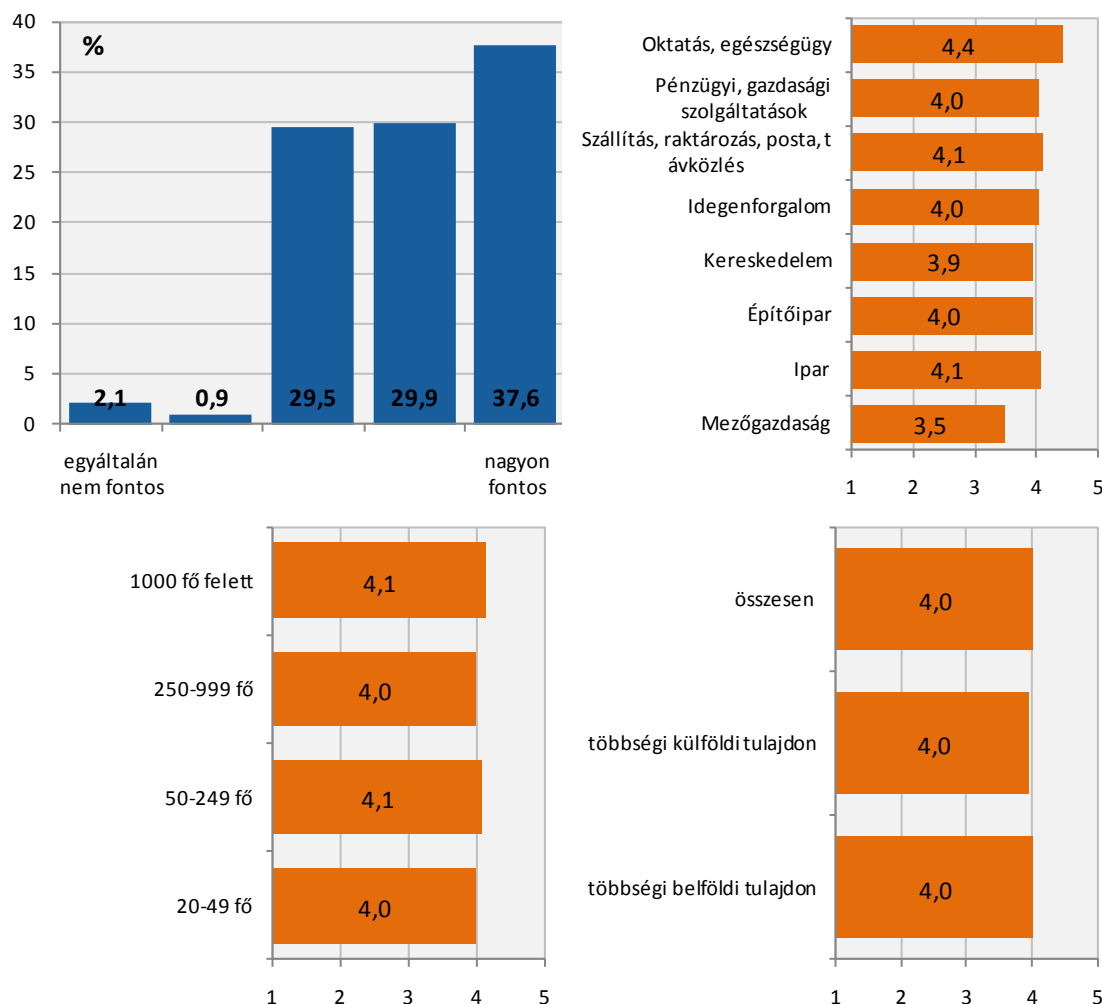
Összehasonlítás, elemzés

A KKV-k fejlődése szempontjából fontos beszállítói szerepük erősítése. Hazánkban azon kis- és középvállalatok túlélési és fejlődési esélyei a legjobbak, amelyek képesek a multinacionális cégek beszállítóivá válni. A beszállítói kapcsolatok fejlett termelési kultúrát, termelékeny és korszerű gyártási eljárásokat feltételeznek és hozzájárulnak a fejlett háttér ipar kialakításához.

A cégek összességében nagyon fontosnak tartják a hazai kis- és középvállalatok beszállítói, partneri szerepének erősítését. 82%-uk tulajdonít e feladatnak fontosságot, ráadásul utóbbiak 65%-a ennek kiemelt fontosságát jelezte. A cégek 5 fokozatú skálán átlagosan 4,3 pontra értékelték e tényező fontosságát.

Ágazat szerinti bontásban az építőipar cégei gondolják leginkább égetőnek e kapcsolat erősítését, létszám kategória és a tulajdonos típusa azonban nem mutatkozik szignifikáns eltérés az átlagok között.

48. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a transzparens működés? (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök cége szempontjából mennyire tartja fontosnak a transzparens működést.”

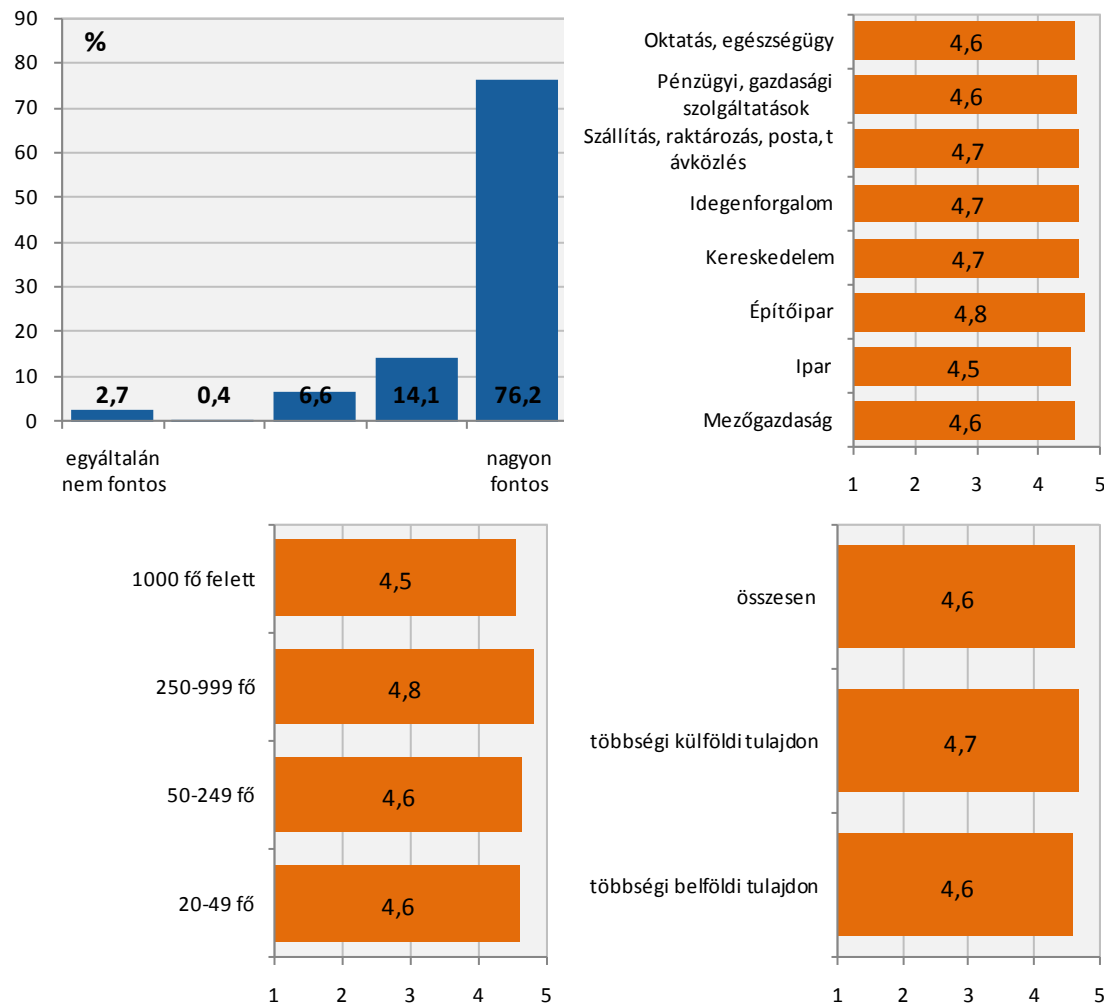
A minta elemszáma 668 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,85\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A magyar cégek jellemzően fontosnak tartják a transzparens, átlátható működést. A válaszadók 68%-a tulajdonít fontosságot a transzparenciának, ráadásul utóbbiak 55%-a kiemelt fontosságát jelezte. Szinte nem volt cég, amely tagadja a transzparencia érvényesülésének fontosságát, 5 fokozatú skálán átlagosan 4 pontra értékelték.

Ágazat szerinti bontásban az Oktatás, egészségügy ágazat cégei gondolják leginkább égetőnek e feladat megoldását, az agrárcégek legkevésbé. Létszámkategória és a tulajdonos típusa szerint azonban nem mutatkozik szignifikáns eltérés az átlagok között.

49. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a **korruptió visszaszorítása**? (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök cége szempontjából mennyire tartja fontosnak a korruptió visszaszorítását.”

A minta elemszáma 668 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,85\%$.

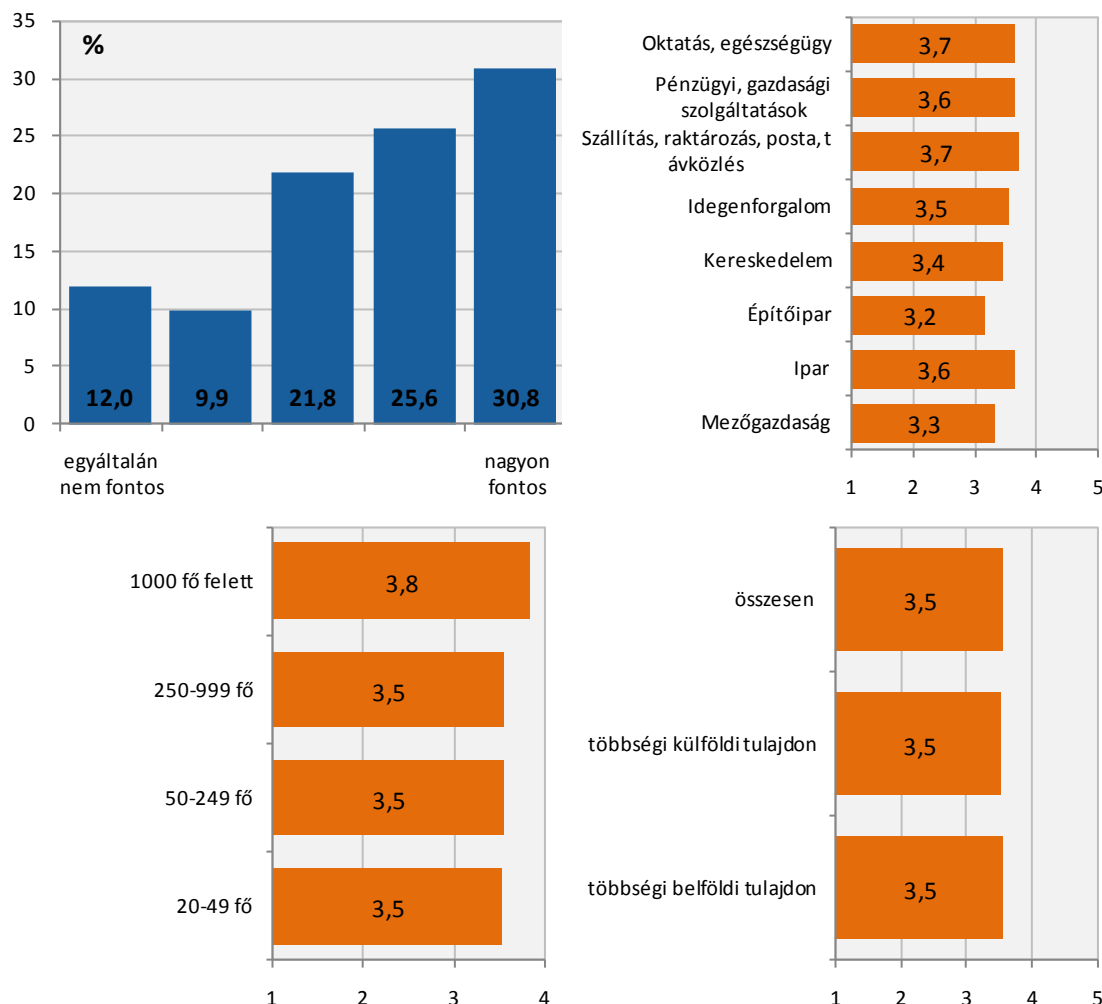
Összehasonlítás, elemzés

A transzparenciához szorosan kapcsolódó és hasonlóan lényeges fejlődési elem a korruptió visszaszorítása.

A cégek 90%-a működése szempontjából fontosnak gondolja a korruptió visszaszorítását, közülük is a döntő többség kiemelt fontosságot tulajdonít e feladat megoldásának. Az előző kérdéshez hasonlóan szinte nem volt olyan cég, amely ne tulajdonítana fontosságot ennek. Az 5 fokozatú skálán a cégek átlagosan 4,6 pontra értékelték e tényező fontosságát.

Ágazat, létszámkategória és a tulajdonos típusa szerint sem mutatkozik szignifikáns eltérés az átlagok között.

50. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a távmunka, a rugalmas munkaidő lehetőségének biztosítása? (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök cége szempontjából mennyire tartja fontosnak a távmunka, a rugalmas munkaidő lehetőségének biztosítását.”

A minta elemszáma 668 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: +/-3,85%.

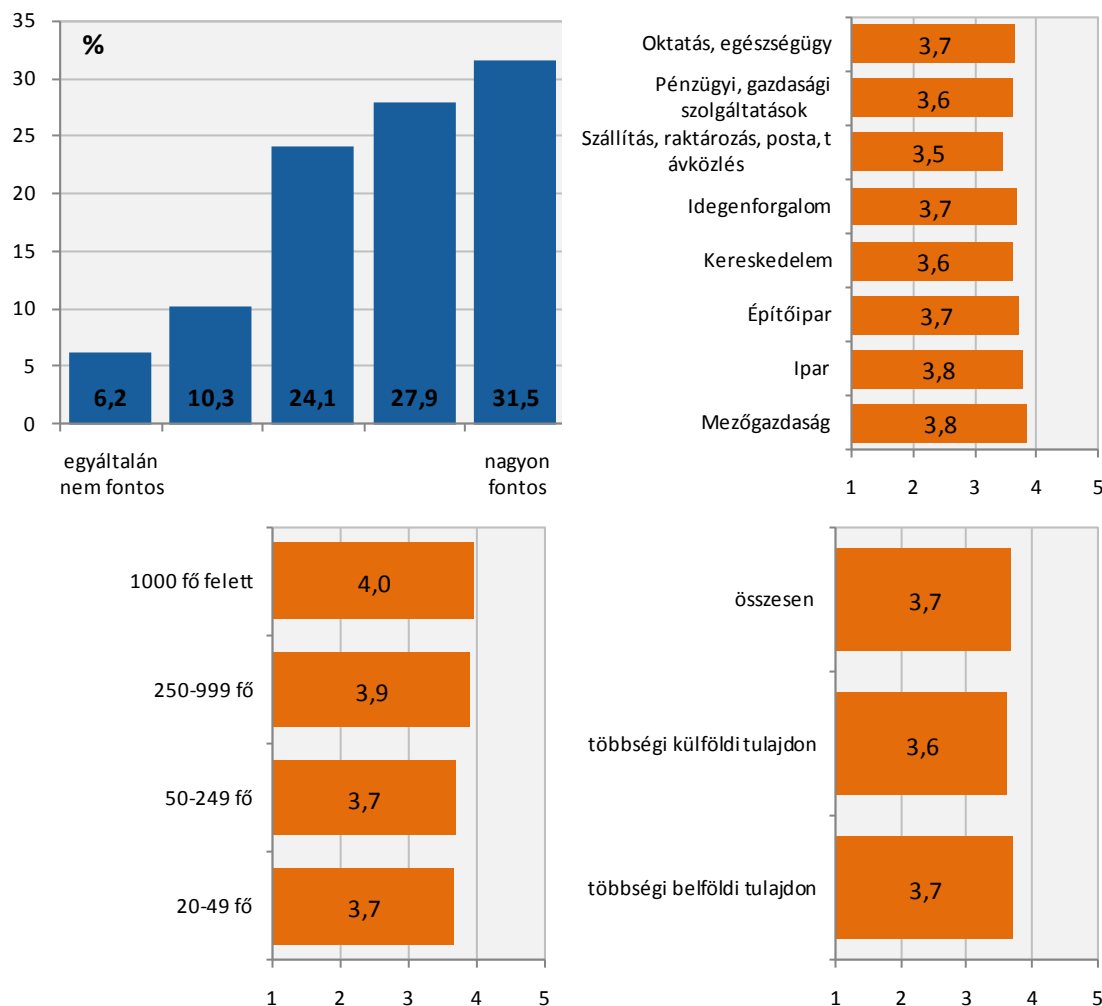
Összehasonlítás, elemzés

Korunkban az iroda, a munkaszervezés, a humán menedzsment forradalmi változásokon megy át: minden szervezeten belül új munkamódszerek jelennek meg, melyek megváltoztatják, rugalmasabbá teszik a munkavégzés megszokott menetét. A technológiai változások következtében egyre kisebb jelentőségű lesz a munkavégzés helye, tehát az irodai munka már nem kötődik feltétlenül a cég központi vagy fiókirodájához.

Arra a kérdésre, hogy cége szempontjából mennyire fontos a távmunka, a rugalmas munkaidő lehetőségének biztosítása, a vállalatok közel egyharmada a nagyon fontos, további egynegyede a fontos választ adta, ugyanakkor 22%-uk céljai eléréséhez nem érzi fontosnak e lehetőségek biztosítását. Az 5 fokozatú skálán a cégek átlagosan 3,5 pontra értékelték e kérdést.

Az építőiparban működő vállalatok - feltehetően a végzett munka jellegénél fogva - az átlagnál kevésbé tartják fontosnak a távmunka, illetve a rugalmas munkaidő lehetőségének biztosítását. Az alkalmazotti létszám szerinti bontás az 1000 fő feletti cégek esetében a többi kategóriához képest a probléma kiemelkedő jelentőségét jelzi.

51. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek foglalkoztatása? (% és átlag)

FORRÁS: GKI Zrt. (vállalati felmérés, 2011. november)

Módszertan, definíció

A kérdőívben feltett kérdés: „Kérjük, értékelje egy 5 fokozatú skálán (ahol 1 egyáltalán nem fontos, 5 nagyon fontos), hogy az Önök cége szempontjából mennyire tartja fontosnak a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek foglalkoztatását.”

A minta elemszáma 668 darab 20 fő feletti cég. A válaszok ágazat (8 kategória) és létszám (4 kategória) alapján súlyozottak. A mintavételi hiba nagysága 95%-os szignifikancia szinten maximum: $\pm 3,85\%$.

Összehasonlítás, elemzés

A hátrányos helyzetű társadalmi rétegek foglalkoztatása fontos eleme a cégek társadalmi felelősségvállalásának. Arra a kérdésre, hogy cége szempontjából mennyire fontos a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek foglalkoztatása, a vállalatok közel egyharmada a nagyon fontos, több mint egynegyede a fontos választ adta, ugyanakkor 16% céljai eléréséhez nem érzi fontosnak e rétegek alkalmazását. Az 5 fokozatú skálán a cégek átlagosan 3,7 pontra értékelték e kérdést.

Az alkalmazotti létszám szerinti bontás az 1000 fő feletti cégek esetében a többi kategóriához képest a probléma kiemeltebb jelentőségét jelzi.

HAZAI KITEKINTÉS

9. AHOGY A CIVIL SZERVEZETEK, HATÓSÁGOK LÁTJÁK...

- 9.1. ...A 'VALÓDI' FENNTARTHATÓSÁGOT
- 9.2. ...A HAZAI VÁLLALATOKAT
- 9.3. ...AZ ÁLLAM SZEREPÉT ÉS A TENNIVALÓKAT

BEVEZETŐ

► A hazai vállalatok fenntartható fejlődés terén elért eredményeit a zöld szervezetek és a hatóságok szemszögéből mélyinterjúk megkérdezéssel vizsgáltuk. Összesen **11 mélyinterjút készítettünk** (2011. október 27. és november 30. között), ezek közül nyolcat zöld szervezetek vezetőivel, három hatóságok képviselőivel.

A mélyinterjúk során rákérdeztünk, hogy mi a szervezet/hatóság általános véleménye a hazai vállalkozások - elsősorban környezeti vonatkozású - fenntartható fejlődés terén tett eddigi erőfeszítéseiről. A fenntartható fejlődés biztosítása vagy elősegítése, mint vállalati cél, jellemzően mennyiben a mindennapi működés, a mindenkor üzleti stratégiája szerves része, illetve mennyiben alárendelt a vállalat PR-céljainak. Az interjúalanyok kifejtették, hogy milyenek értékelik nemzetközi összehasonlításban a hazai vállalatok ilyen irányú teljesítményét, illetve ennek változásait a gazdasági válság tükrében.

A zöld szervezeteket és hatóságokat megkérdeztük továbbá, hogy az általános vállalati szintről a különböző vállalati csoportokra tekintve (legyenek azok szektorok, illetve tevékenység vagy méret szerinti kategóriák) milyen eltérések figyelhetők meg a hazai vállalkozások között, s ezek milyen fő okokra vezethetők vissza. Megkértük az interjúalanyokat, hogy soroljanak fel olyan hazai vállalkozásokat, amelyek példamutatóan járnak elől a környezettudatosság és fenntartható fejlődés terén.

Megkérdeztük, hogy a szervezetek, illetve a hatóság a tevékenysége során milyen fenntarthatósági indikátorokat, kritériumokat figyelnek, illetve mi alapján értékelik az ezen a téren végbemenő folyamatokat. Az interjúalanyok emellett kifejtették, hogy mely célokat tartják a legfontosabbnak a (környezeti vonatkozású) fenntartható fejlődés elérése tekintetében, és ezekhez milyen (állami, nem-állami) eszközöket, ösztönzőket rendelnek. ◀

A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS ÉRTELMEZÉSE

► A **fenntartható fejlődés** a társadalom életminőség javulását szolgálja, amely magában foglalja a környezet minőségét, a természeti erőforrásokhoz, a társadalom nyújtotta szolgáltatásokhoz való hozzáférést, az egészséget, a szabadidőt, a biztonságot is. A társadalmi jólét a környezetminőség és a társadalmat

alkotók életminőségének együttes megnyilvánulása. **A természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodásnak együtt kell érvényesülnie a jólét elérését, megtartását elősegítő gazdasági fejlődéssel.**

A természeti erőforrások vonatkozásában ez azt jelenti, hogy hosszú távon a természeti környezet eltartó-képességével összhangban lehet csak a társadalom reális szükségleteinek a kielégítéséről gondoskodni; a környezet eltartó képessége egyben az igények kielégítésének korlátja is. Ennek megfelelően van szükség a természeti erőforrások fenntartható használatára, amelynek megvalósításához a társadalom környezet-tudatos és környezet-etikus magatartása szükséges.

Magyarországon a rendszerváltást követően látszólag megvalósult az a cél, mely szerint a **gazdasági növekedést el kell választani a környezetterhelés növekedésétől**. Ennek hátterében nem a tudatos környezeti- vagy gazdaságpolitika áll, hanem a rendszerváltást követő spontán folyamatok melléktermékeként valósult meg. Az EU-csatlakozás közeledtével a fejlett, globálisan szolgáltató cégek is megjelentek az országban, melyek nemcsak jelentős működő tőkét fektettek be, hanem a fejlett műszaki, szervezeti technológiákat is meghonosítottak.

A gazdasági fejlődésnek meghatározó jelentősége van abban, hogy miként érvényesíthetők a fenntartható fejlődés stratégiai elvei, miként érhetők el a vonatkozó célkitűzések. **A gazdaság versenyképességének növelése is akkor és csak akkor lehet hosszútávon eredményes, ha az a fenntartható fejlődés koncepciójára, alapelveire, célkitűzéseire épül.**

A gazdasági szerkezetváltás **környezeti „ajándékhatással”** járt. Az újrainduló termelési folyamatok már sokkal korszerűbb megoldások alkalmazásával valósulnak meg, különösen a nemzetközi vállalatok által az országba hozott beruházások esetében. A környezet javulását eredményező beruházások azonban nem tudatos fenntarthatósági, hanem versenyképességi, árvezérelt fejlesztések voltak.

A fenntarthatósági **indikátorok** közül több zöld szervezet központi szerepet biztosít az **egészségi állapotnak**. Magyarországon a várható élettartam, illetve az egészségben várható élettartam sem növekszik egy ideje, melynek hátterében a légszennyezés, a stressz, a vegyi anyagok, valamint az egészségtelen életmód állnak. E folyamat megfordításához erőteljes tudatformálásra van szükség, bár sajnálatos módon a válság ellene hat eme törekvéseknek. ◀

HAZAI KITEKINTÉS

9. AHOGY A CIVIL SZERVEZETEK, HATÓSÁGOK LÁTJÁK...

- 9.1. ...A 'VALÓDI' FENNTARTHATÓSÁGOT
- 9.2. ...A HAZAI VÁLLALATOKAT
- 9.3. ...AZ ÁLLAM SZEREPÉT ÉS A TENNIVALÓKAT

A FENNTARTHATÓSÁG, MINT CÉL A HAZAI VÁLLALATOKNÁL

► Az elmúlt évtizedekben a figyelem egyre inkább a környezetvédelem felé fordult, valamint megnövekedett a lakosság környezeti tudatossága. **Egyre több vállalat volt kénytelen változtatni korábbi gyakorlatán.** A valódi megoldások helyett azonban **inkább olcsóbb módszereket kerestek**, amelyekkel elkerülhetik a komolyabb befektetést igénylő változtatásokat. A szennyező üzemek kitelepítése mellett a zöld arculat megteremtésének elterjedt módszere az úgynevezett **zöldre festés**. A valódi környezetbarát megoldások bevezetése helyett a cégeknek sokkal jobban megéri, ha olyan marketing kampányra költenek, amelynek során azt a benyomást keltik a fogyasztóban, hogy a cég felelősen viselkedik, és sokat tesz a környezet védelméért.

Néhány szervezet elismeri, hogy vannak környezeti problémák, de azzal érvelnek, hogy a javasolt megoldások túl sokba kerülnek, munkahelyek megszűnéséhez vezetnének, és súlyos gazdasági következményekkel járnának. Másik taktika a környezeti problémák elismerése mellett felszínes megoldások propagálása, ami valójában megakadályozza a szükséges valódi megoldást.

A vállalatokat **eredmény-centrikus gondolkodásmód** jellemzi, s az állandó versenyhelyzet miatt fennmaradásuk érdekében igazából nem is engedhetik meg maguknak, hogy környezeti szempontokat prioritizáljanak. Ezért elsősorban nem a cégek, hanem az állam feladata a fenntarthatósági szempontok kikényszerítése. A gazdasági szabályozók azonban nem tiszták, nem egyértelműek, s jellemzően elég korlátozott érvénnyel bírnak.

A hazai vállalatok csak annyi energiát fordítanak a fenntarthatóság figyelembevételére, amennyire egyéb céljaik eléréséhez éppen szükségük van. Szűken értelmezik a fenntarthatóság és a környezet fogalmát. **A profit centrikus gondolkodásmód többségében felülírja a tényleges jobbító szándékokat.** A tulajdonosi kör általában elvárja a menedzsmenttől a profitmaximalizálást, ennek fényében a vezetés is e cél elérésére törekszik. A cégek eredményességének romlásakor elsőként a társadalmi és környezeti célokra fordított büdzséből vesznek el.

A cégek többségnek inkább csak **kommunikációjában** jelenik meg a társadalmi felelősségvállalás vagy a fenntartható fejlődés. A megjelenés hatásossága erősen függ a kommunikációért felelős személy leleményességétől, rátermettségétől. A

vállalatok többségének tevékenységére azonban kevés a rálátás, ezért feltételezhető, hogy nemcsak azok a cégek veszik figyelembe a fenntarthatóság szempontjait, amelyek ezt propagálják, hanem vélhetően azok a kisebb cégek is, akiknek nincs forrása a közvélemény tájékoztatására.

Kevesekben tudatosul, hogy az ökológiai célú hatékonyságjavítás előbb-utóbb a profit oldalán is megmutatkozik. Másrészt a cégek többsége olyan tevékenységekben gondolkodik, melyek elavultak, nem proaktív, hanem reaktív elemeket tartalmaznak, nem megelőznek, a probléma forrását keresik, hanem a tüneti elemeket kezelik. (Pl. a hulladékgyűjtésben nem elsősorban a hulladék szelektív kezelése a cél, hanem a hulladékok keletkezésének minél hatékonyabb mérséklése.)

Igaz ugyan, hogy a vállalatok többségére kizárólag az eredmény centrikus gondolkodásmód jellemző, **léteznek azonban olyan cégek is, amelyek hitelesnek mutatkoznak a fenntartható fejlődés irányában tett lépések tekintetében.** Igaz ugyanakkor, hogy még a témában jártas szakemberek is nehezen tudják szétválasztani a pusztán eredmény centrikus döntéseket azoktól, melyek háttérben egyébként, akár környezeti vagy társadalmi szempontok is meghúzódnak.

A cégeknek kötelezettségei vannak a társadalom irányába, hiszen a társadalomból szerzik javaikat, másrészt a vállalati források állíthatók leghatékonyabban a fenntartható fejlődés szolgálatába. Egyes cégek még a nehéz időkben is képesek arra, hogy felkarolják a környezetvédelem ügyét, akár címzett jognyilatkozatot is tesznek annak érdekében, hogy elhivatottságuk komolyságát bizonyítsák. A Mol esetében pozitív tényként könyvelhető el, hogy egyedüli magyar céggént bekerült a Dow Jones Fenntarthatósági Index komponensei közé.

A vállalatok fenntarthatóság irányába tett lépéseit jellemzően jól katalizálja, ha olyan non-profit szervezetekkel működnek együtt, melyek ötleteket, javaslatokat tehetnek a fenntarthatóság céljainak való jobb megfelelés érdekében. Ilyen pl. a Mol és az Ökotárs Alapítvány együttműködése, melyben a vállalat biztosítja a finanszírozást, míg a szükséges tudás a non-profit szervezettől származik. A közjavak előállítására speciális tudást igényel, akár intézményes módszereket is szükségessé tesz. ◀

SPECIFIKUMOK, JELLEMZŐK

► A vélemények egybecsengnek a tekintetben, hogy mely ágazat, mely méretkategória áll kedvezőbb pozícióban a fenntartható fejlődésnek alárendelt folyamatok szemszögéből. **Méret szerint jellemzően a nagy-, illetve a mikrovállalatok aktivizálják magukat.** Míg előbbiek - főként presztízs célból - PR tevékenységük részének tekintik, utóbbiak esetében pedig létezik egyfajta megszállottság, mely töltetet ad az ilyen irányú aktivitásnak. **A kis- és középvállalatok a túlélésért folytatott harcban jellemzően nem képesek fenntarthatósági vagy egyéb CSR szempontokat figyelembe venni.** Létezik olyan példa is, amelyben az anyacég szervezeti kultúrájának része a fenntarthatóság szempontjainak érvényesítése, bár ez inkább a kilencvenes évekre volt jellemző, azóta idomultak a magyar gyakorlathoz.

A magyar cégek közül ágazati összehasonlításban elsősorban **az ipar és az építőipar cégei** mutatnak elkötelezettséget a fenntartható fejlődés iránt. Ez utóbbiaknál részben az uniós források felhasználásnak technológiai szükségletének való megfelelési kényszer következménye. Másrészt a gyártó cégek hatóságilag inkább rá vannak kényszerítve a környezetkímélő lépésekre, beruházásokra, mint a szolgáltató vállalatok.

A hazai vállalatok fenntartható fejlődéssel kapcsolatos teljesítménye a többség véleménye szerint **nem különbözik jelentősen sem a nyugat-európai, sem régióknak cégeinek gyakorlatától.** Más országokban is a profitérdek vezérli a cégeket, így pl. a külföldi civil szervezetek is hasonló problémákkal szembesülnek, mint a magyarok. Magyarországhoz hasonlóan Nyugat-Európában is az energiaszektor szolgáltatói járnak élen a környezetvédelem, a fenntartható technológiák megismertetésében. ◀

A GAZDASÁGI VÁLSÁG HATÁSAI

► A gazdasági válság következtében jellemzően **szűkül a fenntartható fejlődés támogatására szánt céges költség.** Ezt bizonyítja többek közt az is, hogy hazánkban 2008-hoz képest 2011-re ötödére csökkent azon cégek száma, akik ISO14000-es szabvány megújításért folyamodnak. A válság ugyanakkor (hasonlóan a kilencvenes évek elején bekövetkezett rendszerváltáshoz) a gazdaság lassulásán és a beruházások elhalasztásán keresztül kedvezően hat a környezetvédelemre, a

környezet terhelésének ütemére. A tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy a válság időszakokat követő újbóli gazdasági felfutás következtében a pozitív és negatív hatások kiegyenlítik egymást.

A válság kezdete óta jelentősen csökkent a civil szervezetek működésére fordított támogatás, így a civil szervezetek vállalati ráhatása is szűkült. A civil szektor, a zöld szervezetek tényleges súlya és érdekérvényesítő képessége jelenleg a korábbi töredéke. ◀

AZ ÉLENJÁRÓK...

► A fenntartható fejlődés iránt ténylegesen elkötelezett cégek – ha hagyományos, eredmény centrikus módon gondolkodnak is – **összekapcsolják a környezetterhelést csökkentő és a gazdasági érdekeket.** A környezettudatosság és fenntartható fejlődés terén példamutatóan eljáró vállalkozások a megkérdezett zöld szervezetek és hatóságok általi említések számának sorrendjében (azon belül pedig abc-sorrendben) az alábbiak:

5 említés

- MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.

2 említés

- Magyar Telekom Nyrt.
- ÖKO-Pack Nonprofit Kft.

1 említés

- AKSD Kft.
- Audi Hungaria Motor Kft.
- Bige Holding Kft.
- BioPower Kft.
- Bunge Zrt.
- Coloplast Hungary Kft.
- Continental Hungaria Kft.
- Cserpes Sajtműhely
- DENSO Gyártó Magyarország Kft.
- Exxonmobil Üzletsegítő Központ Magyarország Kft.

- FAG Magyarország Kft.
- GALGAFARM Első Magyar Organikus Mezőgazdasági Szövetkezet
- Gere Attila Pincészete, Villány
- Grundfos Hungária Kft.
- Holcim Hungária Zrt.
- Ibsiden Hungary Kft.
- IFUA Nonprofit Partner Közhasznú Nonprofit Kft.
- Infineon Technologies
- Jász Plasztik
- Kaposvári Cukorgyár (Magyar Cukor Zrt.)
- KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.

- Kürt Zrt.
- Mercedes-Benz Magyarország
- MVM Zrt.
- OROSházaGLAS Kft.
- PANNONPOWER Holding Zrt.
- Piszkei Pékség (Piszkei Öko Kft.)
- TESCO Global Áruházak Zrt.
- Tonic Reklámügynökség
- TVK Nyrt.
- "Több mint legenda..." Közhasznú Alapítvány
- UNIQA Biztosító Zrt. ◀

HAZAI KITEKINTÉS

9. AHOGY A CIVIL SZERVEZETEK, HATÓSÁGOK LÁTJÁK...

- 9.1. ...A 'VALÓDI' FENNTARTHATÓSÁGOT
- 9.2. ...A HAZAI VÁLLALATOKAT
- 9.3. ...AZ ÁLLAM SZEREPÉT ÉS A TENNIVALÓKAT

AZ ÁLLAM SZEREPE

► Az állam fenntartható fejlődés elősegítésével kapcsolatos fő feladata **az emberek gondolkodásának megváltoztatása**, ezt egészítheti ki a szabályozók változtatása a lehető legjobb hatás elérése érdekében. A hatóságoknak a civil szféra intenzív bevonásával célszerű együtt gondolkodni a cégekkel és a lakossággal. Másrészt érdemes oly módon **átalakítani az adórendszert**, hogy a környezeti szempontok figyelembevétele nagyobb hangsúlyt kapjon az adókedvezmények körében.

Az állam szigorúbb termékdíj szabályozással, ezek körének bővítésével, a jövedelemadó - fogyasztási adó arány változtatásával (az utóbbi irányába történő elmozdulással), a környezeti adók körének szélesítésével javíthatja a cégek környezet iránti elkötelezettségét. Ezt a fajta orientációt erősen gátolja a cégek lobbi tevékenysége.

Az állam továbbá hatékonyabban valósíthatná meg a nyersanyagok és a humán erőforrások racionalizálását a közsférában. Cél, hogy kizárólag olyan fejlesztéseket támogasson, melyek konkrét problémák megoldását segítik előre, ne támogasson pl. szükségtelen presztízsbetűházásokat. Emelje meg a környezethasználati díjak bevételi irányzatát, vezessen be kiegészítő adókat az externáliákra, a mezőgazdaságtól vagy a környezettől gazdasági célból (pl. útépités) elvont földterületek átminősítéséért, használatáért.

A zöld szervezetek az anyag- és energiatakarékosságot tartják a környezeti szempontú fenntartható fejlődés legfontosabb céljának. Ennek elősegítése érdekében az államnak input oldalról célszerű hatni az emberekre, a cégekre, saját pénztárcájuk megkímélése érdekében rávezetni őket az erőforrásokkal való gazdálkodásra. Amennyiben ezáltal több pénzből gazdálkodnak, maguktól is eszükbe fog jutni, hogy miként javíthatják saját háztartásuk energiahatékonyságát, mindez jóval nagyobb hatékonysággal bírhat, mint a gázár-támogatás vagy a lakások jobb szigetelésének támogatása. Ezt hatékonyan egészíthetné ki a cégek tevékenysége, a felső vezetés példamutatása vagy minták kikényszerítése erős tudatformáló hatással bír, mely átterjed a családra, barátokra, ismerősökre. ◀

A FENNTARTHATÓSÁG, MINT VÁLLALATI CÉL A HATÓSÁGOK SZEMSZÖGÉBŐL

► A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségek, mint **zöldhatóságok** a környezetvédelmi és vízügyi miniszter irányítása alatt működő területi államigazgatási szervek, önálló jogi személyek, önállóan gazdálkodó, központi költségvetési szervek. Hatósági és szakhatósági feladataikat a természet- és tájvédelem, a levegőtisztaság-védelem, a felszíni és felszín alatti vizek mennyiségének és minőségének védelme, a talaj védelme, valamint a hulladékok, a zaj- és rezgés okozta káros hatások, a radioaktív sugárzás elleni védelem, valamint a vízgazdálkodás területén külön jogszabályokban meghatározott keretek közötti hatáskörrel látják el.

A felügyelőségek, mint területi szervek illetékességi területükön a környezet- és természetvédelem egészére kiterjedően ellátják a környezet állapotának és használatának figyelemmel kísérését, a várható, jelentős környezetállapot-változások előrejelzését. Végzik a szakigazgatási munkával, ellenőrzésekkel összefüggő helyszíni és laboratóriumi vizsgálatokat. Illetékességi területükön biztosítják a - más szervek összehangolt közreműködését is igénylő - környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi feladatok területi és szakmai koordinációját, a környezet állapotára, a környezetvédelmi tevékenység alakulására vonatkozó adat és információszolgáltatást. Irányítják a káresemények környezetet veszélyeztető hatásainak elhárításával összefüggő hatósági feladatokat.

A hatóságok az alábbi célok teljesülését tartja leginkább fontosnak a cégek részéről a fenntartható fejlődés szolgálatában:

- Fejlett hulladékgazdálkodás.
- Vízfelhasználás és szennyezés csökkentése.
- Természet- és tájvédelem.
- Légszennyezés mérséklése.
- Zajvédelem.

A megkérdezett hatóságok véleménye egybecseng a tekintetben, hogy a vállalatoknál saját indíttatásból az egyik legutolsó szempont a fenntartható fejlődés támogatása, ezen belül is a környezet védelme, a vízügyi kérdések vagy a hulladékezelés. **Beruházásaik kevesebb, mint 5%-át fordítják e célra, s kizárólag**

akkor kezdenek bele beruházásokba, ha a megvalósításhoz pályázati forrás áll rendelkezésre, melynek önrésze nem éri el a 15%-ot.

A hazai vállalkozások többségnek csak **kommunikációjában jelenik meg a fenntartható fejlődés támogatása**, kevesen érzik ténylegesen magukénak ezeket az ügyeket. Ezzel tulajdonképpen a **nyugat-európai mintát követjük**, ahol egyre inkább divattá válik a zöld önreklám, a környezet iránti elkötelezettség propagálása, mely a cégek kommunikációs tevékenységének új, egyre terjedő eleme, mely az egyre szorosabb árversenyben a versenyképesség egy új elemeként jelentkezik. Ez a gyakorlat az értéklánc mentén fokozatosan **átterjed azokra a magyar vállalatokra is**, melyek nyugat-európai beszállítók, részben azért, mert a megbízók megkövetelik bizonyos feltételek alapvető teljesülését. A magyar cégek jellemzően akkor lépnek a fenntartható fejlődés irányába, ha erre a hatóság vagy partnereik által kényszerítve vannak. A nyugat-európai üzleti kapcsolat gyengén, de katalizálja e folyamatot.

A hatóság olyan eszközrendszerrel bír, amely kellő ösztönző a környezetvédelmi előírásoknak való megfeleléshez. A nagyobb beruházásokat megelőző környezet-

védelmi engedélyezési folyamat szigorú, az előírásoktól nem célszerű eltérni. Igaz ugyanakkor, hogy **a hatóságok rálátása elsősorban a megvalósított beruházásokra korlátozódik**, nehezen követik le a vállalatok stratégiai döntéseit. **A környezetvédelmi beruházások döntő része már rövidtávon költségcsökkenésként jelentkezik**, ezeket a cégeknek azonban csak töredéke képes megvalósítani. A napi pénzügyi problémákkal terhelt cégek, ha akarnának, sem tudnának eleget tenni bizonyos előírásoknak. A nagyobb cégek ezzel szemben a tevékenység támogatására akár külön osztályt is fenntartanak, mely a fenntarthatósági szempontokat próbálja érvényesíteni a vállalati döntéseknél. Az innovatív, kutatás-fejlesztésre fordító cégek tevékenységük megújításával, fejlesztésével a környezettudatosság irányába mozdulnak, akár explicit céljuk ez, akár nem.

A válság kezdete óta a cégek csökkenő árbevétele egyre kisebb mozgásteret hagy a fenntartható fejlődés szempontjainak figyelembevételére. Igaz ugyanakkor az is, hogy a válság következtében forgalmukkal együtt csökkent a cégek káros anyag kibocsátása és mivel a többség azóta sem tért magához, ez nem is növekedett újra. ◀

HAZAI KITEKINTÉS

10. TVK, AZ ELSŐK KÖZT

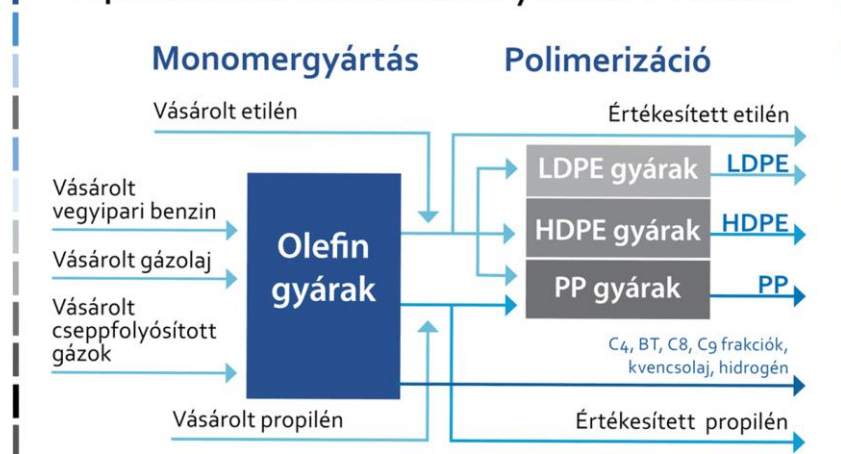
FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS A VÁLLALATI GYAKORLATBAN – A TVK BEMUTATÁSA

► A tiszaiújvárosi székhelyű TVK (**Tiszai Vegyi Kombinát**) – mely 2013-ban fogja ünnepelni alapításának 60. évfordulóját – ma Magyarország legnagyobb vegyipari komplexuma. A vállalat árbevétele 2010-ben meghaladta a 365 milliárd forintot, mellyel a legnagyobb magyarországi cégeket rangsoroló HVG TOP500 listán az árbevételi rangsorban a 17. helyet szerezte meg. A társaság fő tulajdonosa a MOL, melynek közvetlen és közvetett tulajdoni hányada meghaladja a 95%-ot. A MOL-csoport Petrolkémia üzletágát a TVK és a szlovák Slovnaft Petrochemicals (SPC) alkotja, mely így a legnagyobb közép-kelet-európai szereplő a poliolefin-gyártási piacon. ◀

Termelési folyamatok és technológiák

► A TVK a MOL Downstream divíziójába integráltan működik. A MOL finomítói látják el alapanyaggal (vegyipari benzin, gázolaj, szénhidrogén gázok), melyeket előbb az Olefin üzemek dolgoznak fel, majd az LDPE és HDPE gyárakban kis-, közepes és nagysűrűségű polietilén, a PP gyárakban pedig polipropilén granulátumokat állítanak elő. A termelési folyamat során keletkező termékek egy része visszakerül tovább feldolgozásra a MOL finomítóba. Az integrált működés válságos időkben is stabil nyersanyag ellátási és pénzügyi hátteret biztosít a társaságnak.

A petrolkémiai vertikum fő folyamatai a TVK-ban

A vállalat poliolefin termelésének átlagosan 70 százalékát exportpiacokon értékesítik, amellel, hogy Magyarországon piacvezetők. A cég poliolefin granulátumainak felhasználási köre rendkívül széles, a belőlük készült végtermékek az ipari és mezőgazdasági fogyasztók, továbbá a lakosság számára is nélkülözhetetlenek. Csak néhány példát említve: a mezőgazdaság a fóliatípusok, az élelmiszeripar a korszerű csomagolóanyagok, az építőipar a csőtípusok, az autógyártás pedig a fröccstípusok legnagyobb felhasználója. ◀

A petrolkémia hozzájárulása a fenntartható fejlődéshez

► Az iparág segítségével előállított termékek hozzájárulnak a modern társadalom széndioxid kibocsátásának csökkenéséhez. Csak két példa: műanyag alkatrészek használata nélkül a gépjárművek széndioxid kibocsátása minimum 30-40 százalékkal lenne magasabb (a lényegesen nagyobb önsúly miatt). Az építőiparban felhasznált csővezetékek lényegesen tartósabbak és kisebb széndioxid kibocsátás mellett állíthatók elő, mint a hagyományos, szilikátból/betonból/fém-ből készült csövek. ◀

Petrokémiai üzemek fejlesztése a CO₂ kibocsátás csökkentéséért

► A TVK-ban – és a hasonló jellegű üzemekben – használt technológiák erősen energiaigényesek. Az ilyen jellegű vállalatok működési költségeiben a fix költségek túlnyomó részét kikerülhetetlenül a nyersanyagok és a működéshez felhasznált energia árai teszik ki. Ez még gazdasági válságtól mentes időszakokban is azt jelenti, hogy a fajlagos nyersanyag-felhasználást és energiafelhasználást csökkentő fejlesztések egyéb körülmények változatlansága mellett javítják a vállalat működési hatékonyságát, profitabilitását. Nem mellékesen: fajlagos széndioxid kibocsátását is csökkentik. Különösen fontosá válnak ezek a tényezők recessziós gazdasági környezetben és akkor is, ha a nyersanyagok és az energia ára tartósan magas szintre emelkedik.

A TVK az elmúlt években több fejlesztéssel javította olefingyárai hatékonyságát. Korábban a fel nem dolgozott etánt fűtőanyagként használta fel, a technológia javításával azokat kemencében feldolgozva etilént állít elő, ezzel javítva a fajlagos, az egy tonna etilénre jutó alapanyag-felhasználást. Az Olefin-1 és 2 üzemek között pirogáz vezeték kiépítésével és üzembe helyezésével csökkent az üzemek visszaindulását követő fáklyázási veszteség. Ezzel alapanyagot, földgázt takarít meg a társaság és csökken a széndioxid kibocsátás is. A (fajlagos) széndioxid kibocsátás csökkentése azért is fontos, mert ezzel a rendelkezésre álló CO₂ kvóta egy

része a piacokon értékesíthető. Különösen értékesek ezek a fejlesztések akkor, amikor a recessziós környezet magas alapanyag- és energia árakkal, valamint nyomott poliolefin termék jegyzésárakkal párosul. ◀

Környezetvédelem

▶ Az előzőekben már említett energiahatékonyságot javító és széndioxid kibocsátást csökkentő lépések a környezet védelmét is szolgálják. További környezetvédelmi intézkedések keretében a társaság csökkenteni tudta a fajlagos ipari víz felhasználását, az ipari szennyvizek kezelésére éves átlagban több százmillió forintot fordít, ezáltal a jogszabályi követelmények feletti vízminőséget biztosít. Az alkalmazott eljárásoknak köszönhetően a Tiszából kivett felszíni vizeket az ipari felhasználást, tisztítást és utókezelést követően, a Sajó-csatornán keresztül jobb minőségben juttatja vissza a folyóba. ◀

Levegő	2007	2008	2009	2010	2011
CO ₂ kibocsátás (tonna)	1.210.730	1.147.068	1.056.552	1.127.707	1.116.721
CO ₂ kibocsátás (ETS szerint, tonna)	27	1.147.068	1.056.552	1.127.707	1.116.721
Indirekt CO ₂ kibocsátás a villamos energia felhasználásból – becsült (tonna)	n.a.	n.a.	190.041	184.754	216.440
Víz	2007	2008	2009	2010	2011
Ivóvíz-felhasználás (m ³)	368.641	345.385	234.934	260.955	221.298
Összes vízkivétel (m ³)	11.411.436	11.048.817	10.277.495	10 277 095	10 008 640

A TVK utótisztító törendszereinek fitoremediációs eljárását 2006-ban kezdték el. Annak befejezése után itt és a többi, az ipartelep területén található vizes élőhelyeken – a víztisztítási beruházásoknak is köszönhetően – nagydiverzitású wetland élőhelyek kezdtek kialakulni. Az utóbbi években – a víztisztaság mellett a lecsökkent bolygatottságnak is köszönhetően – az ipartelep vizes élőhelyein folyamatosan szaporodik a védett madárfajok száma és egyedsűrűsége. (Például szürke gém, fehér gólya, nagykovács, cigányréce, kerceréce, barátréce, búbic, gulipán, kis vöcsök, kormos szerkő, küszvágó csér, nádirigó, jégmadár).

Hasonlóan komoly erőfeszítéseket tesz a vállalat a légszennyezések csökkentésére, az elfolyások megelőzésére, a hulladékgazdálkodás javítására, valamint a múltbéli tevékenységekből „örökölt” (lényegében 1990 előtti termelésből szár-

mazó) környezeti károk és kockázatok felszámolására. A környezetvédelemre fordított kiadások és beruházások együttesen az utóbbi évek átlagában évi egy-milliárd forint körül mozognak.

A TVK környezetvédelmi tevékenységének eredményességét mutatja, hogy az utóbbi években a környezetvédelmi kötelezettségekkel kapcsolatos jogszabályi előírások és határértékek megsértése és/vagy túllépése miatt a hatóságoknak nem kellett bírságot kiszabniuk a vállalatra. ◀

Egészséges, biztonságos munkakörnyezet

▶ A társaság kiemelt figyelmet szentel a biztonságos munkafeltételek megtartására és javítására. Ezt jól jelzi, hogy a munkavégzéshez kötődő, negatív besorolású események gyakoriságát jelző LTIF mutató hosszú évek óta tendenciájában a nullához közeli szinten stabilizálódott, ami nemzetközi viszonylatban is kimagaslóan jó eredmény.

Biztonságos munkafeltételekkel kapcsolatos egyes mutatók a TVK-ban	2007	2008	2009	2010	2011
LTIF (Munkaidő kieséssel járó munkabalesetek száma, db)	0	1	1	1	1
LTIF (Munkaidő kieséssel járó munkabalesetek frekvenciája)	0	0,49	0,50	0,50	0,51
TROIF (Az összes riportálható foglalkozás-egészségügyi megbetegedések frekvenciája)	0	0	0	0	0
Halálos munkabalesetek száma (saját munkavállalók, db)	0	0	0	0	0
Halálos munkabalesetek száma (alvállalkozók, db)	0	0	0	0	0
Tűzesetek száma (db)	3	0	0	3	0
Tűzkár (millió Ft)	25,8	0	0	2,5	0

Megjegyzés: A kiadvány zárásakor még csak nem auditált 2011-es adatok álltak rendelkezésre.

A munkatársak biztonsága mellett egészségük megőrzésére is figyelmet fordít a cég, rendszeres egészségügyi szűréseket tartanak és a STEP egészségfejlesztési program keretében zajló akciókat is támogatják. A TVK munkavállalói számára tömegsport lehetőségek sora áll rendelkezésre, kispályás futballbajnokságtól kezdve az asztaliteniszen át az uszodahasználatig számos területen javíthatják mozgáskészségüket. Talán nem véletlen ilyen közösségi szellem mellett az sem,

hogy a Magyar Vöröskereszt 2010-ben Véralóbarát Munkahely címmel tüntette ki a társaságot a Véralók Napja alkalmából. A környező települések és az ipartelep között kiépített kerékpárutak pedig a munkavállalók egészséges életmódjával párosulva hozzájárultak, hogy a társaság 2009-2010-2011-ben is elnyerte az illetékes minisztérium Kerékpárosbarát Munkahely címét a nagyvállalati kategóriában.

Az egészséges és biztonságos munkakörnyezethez hozzátartozik a munkatársak képességeinek és felkészültségének folyamatos javítása is. Az elmúlt években átlagosan a munkatársak 45%-a vett részt képzési-fejlesztési programokon, melyek finanszírozása 80-90 millió forintos nagyságrendet tesz ki.

A cég munkatársainak elkötelezettségét és elégedettségét segítik a hagyományos nagy rendezvények. A TVK Juniális nevű családi nap a dolgozók és családtagjaik, valamint a nyugdíjba vonult munkatársak kikapcsolódását szolgálja. A Törzsgárda Est rendezvény a vállalatnál hosszabb ideje, legalább egy évtizede szolgáló kollégák munkájának elismerését szolgálja. ◀

Társadalmi felelősségvállalás

▶ A társaság alapelvei szerint hosszú távú kapcsolatokra törekszik; a kivételes egyéni és csapatteljesítményt díjazza és a Tiszaújvárost magába foglaló dél-borsodi régióra koncentrál. A támogatás fókuszterületei a kultúra és tudományok; a sportok, valamint az oktatás és a gyermekek adják.

A támogatások egy része két közhasznú alapítványon keresztül jut el a rászorulókhoz és arra érdemesekhez. A „Tiszaújváros Jövőjéért” Alapítványt a cég a város önkormányzatával közösen alapította 2000 augusztusában és azóta is közösen finanszírozzák és működtetik. Az alapítvány által kiosztott támogatások összege 2011 végéig meghaladta a 850 millió forintot.

A másik szervezet „TVK a Dél-borsodi régióért” Alapítvány névre hallgat, amely 2000 májusában kezdte meg működését. Ez a dél-borsodi régió Tiszaújvároson kívüli 32 településén támogatja a humán infrastruktúra fejlesztését, az alapfokú nevelést és oktatást, az egészségügyi és szociális ellátást, valamint a hátrányos helyzetű jó tanulókat ösztöndíjjal. Ezen alapítvány esetében a működés éve alatt kiosztott támogatások összege meghaladta a százmillió forintot.

A közvetlen támogatások kulturális kapcsolatai évtizedes szálakra nyúlnak vissza. Hagyományos támogatója a vállalat a Miskolci Nemzeti Színháznak, a Tiszadobi Zongorafesztiválnak, a Miskolci Nemzetközi Operafesztiválnak, a Herman Ottó Múzeumnak és a Magyar Vegyészeti Múzeumnak.

Minden évben tömegeket vonz a TVK Triatlon Világkupa és Nagyhét Tiszaújvárosban

A sporttámogatások is többnyire évtizedes kapcsolatokon alapulnak. Aktív sportpályafutása alatt mindvégig segítették Sebestyén Júlia műkorcsolyázót, aki 2004-ben Európa-bajnoki címet szerzett. Szintén régi a kapcsolat a Tiszaújvárosi Vízisportegyesülettel, a TVK Mali Triatlon Klubbal. A TVK támogatása révén 2011-ben megszakítás nélkül 15. alkalommal rendezték meg a TVK Triatlon Világkupát és 13. alkalommal a hozzá kötődő TVK Triatlon Nagyhétet, melyek komoly nemzetközi (el)ismertséget hoztak Tiszaújváros számára is. ◀

Fenntartható fejlődés és tudatformálás

► A fenntartható fejlődés egyik sarkalatos eleme a környezet megóvása. Erre már iskolás korban fel kell hívni a jövődő felnőtt generációk figyelmét. Részből ezt, részben a TVK tevékenységének, a vegyipar hasznosságának megismertetését szolgálják a 2009-ben elindított iskolai rendezvények. A tiszaiújvárosi Kazinczy Iskolában évente nyílt napokat tartanak „TVK hét” néven, melynek keretében megismerkedhetnek a diákok a környezet védelmének fontosságával, a TVK környezetvédelmi intézkedéseivel és a petrokémiai termékek modern társadalomban betöltött szerepével.

Propilla és Etila népszerűsíti a kémiát és a TVK-t a Kazinczy Iskolában

A program sikerét nagyban segíti az „Egy nap alatt a TVK körül” című képregény és rajzfilm, mely a két kémiai molekulát jelképező Etila és Propilla karaktere segítségével mutatja be az iskolás korosztályok által érthető nyelven a petrokémia és a TVK működését. A program keretében a dél-borsodi régió iskolásainak is

tartanak egynapos játékos vetélkedőt. A felmérések szerint a programok javították a TVK ismertségét és tevékenységének megítélését. Nem mellékesen: segíthetik, hogy több pályaválasztás előtt álló fiatal forduljon a természettudományok irányába továbbtanuláskor, ami így hozzájárulhat a vállalat munkaerő utánpótlási igényeinek kiszolgálásához.

A tudatformálás nemcsak az iskolás korosztályoknál fontos. A társaság 2011-ben indította el újabb programját, melynek keretében első lépésként felméri munkavállalóik körében azok személyes, egyéni ökológiai lábnyomának nagyságát. A kérdőíveket a cég alkalmazottainak nagyjából 40 százaléka töltötte ki. A felmérés adatainak kiértékelése jelenleg folyik, ezt követően tanácsokat dolgoznak ki arra, hogyan tudják a munkatársak személyes ökológiai lábnyomukat csökkenteni. Nemzetközi példák is bizonyítják, hogy az otthon ökotudatos módon viselkedő emberek munkahelyükön is megtartják ezt a szemléletet. Ez pedig segítheti a vállalatot is céges ökológiai lábnyomának, széndioxid kibocsátásának csökkentésében. A személyes ökológiai lábnyom felmérést kiterjeszti a cég a dél-borsodi régió 6-8. osztályos diákjaira is (jelenleg zajlik az adatfelvétel), hiszen az ökotudatos viselkedés kialakítását már gyermekkorban érdemes elkezdni.

A társaság fenntartható fejlődés és társadalmi felelősségvállalás terén tett intézkedéseit és eredményeit részletesebben megtalálhatják annak honlapján (www.tvk.hu) is. ◀

FELHASZNÁLT IRODALOM, ADATFORRÁSOK

Eurostat Statistics: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics>

Eurostat: Sustainable development in the European Union - 2009 monitoring report of the EU sustainable development strategy. European Communities, 2009 (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-78-09-865/EN/KS-78-09-865-EN.PDF)

EuroBarometer (2008, 2009, 2012): European's attitudes towards climate change. Special Eurobarometer, TNS Opinion & Social network. European Commission–European Parliament.

GKI Gazdaságkutató Zrt.: Reprezentatív vállalati felmérés a fenntartható fejlődés témakörében, 2011. november (a lekérdezéseket végezte: Marketphone Kft.)

Központi Statisztikai Hivatal: A fenntartható fejlődés indikátorai Magyarországon. Budapest, 2011. (<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/idoszaki/fenntartfejl/fenntartfejl09.pdf>)

ÁBRAJEGYZÉK

1. ÁBRA Egy főre jutó éves átlagos reál GDP növekedés, 2000-2010 (%)	11
2. ÁBRA Az egy főre jutó GDP regionális szóródása, 2008 (a nemzeti GDP arányában, %)	12
3. ÁBRA Az egy munkaóra jutó termelékenység változása, 1996-2010 (%)	14
4. ÁBRA K+F kiadások a GDP arányában, 1995-2009 (%)	15
5. ÁBRA A gazdaság energaintenzitása, 2001-2009 (kg olajjegyérték/1000 GDP-PPS).....	16
6. ÁBRA Foglalkoztatási arány, 1997-2010 (%)	18
7. ÁBRA Foglalkoztatási arány végzettség szerint, 2000-2010 (%).....	19
8. ÁBRA Üvegházhatású gázok kibocsátása gazdasági ágak szerint, 1990-2009 (millió tonna CO ₂ ekvivalens)	21
9. ÁBRA Energiaimport függőség, 1998-2009 (%).....	23
10. ÁBRA Bruttó belföldi primer energiaellátás energiaforrások szerint, 1990-2009 (millió tonna olaj ekvivalens)	24
11. ÁBRA A megújuló erőforrások részesedése a villamosenergia-termelésben, 1990-2010 (a teljes bruttó belföldi elektromos áramfogyasztás arányában, %)	25
12. ÁBRA Implicit energiaadó, 1995-2008 (euró/olaj ekvivalens tonna)	26
13. ÁBRA Közvetlen energiafelhasználás gazdasági ágak szerinti bontásban, 1990-2009 (millió tonna olaj ekvivalens)	27
14. ÁBRA Környezetközponitú irányítási rendszerrel rendelkező vállalkozások száma, 2000-2010	29
15. ÁBRA Környezetbarát címkével ellátott termékek száma, 1997-2010	30
16. ÁBRA Ökológiai gazdálkodás alatt álló terület, 2009 (%)	31
17. ÁBRA Várható élettartamok, 2002-2010 (év)	33
18. ÁBRA A foglalkoztatottal nem rendelkező háztartásban élők aránya korcsoport szerinti bontásban, 1996-2010 (%)	35
19. ÁBRA Tartós munkanélküliségi ráta, 2010 (%)	36
20. ÁBRA A környezeti adók aránya a teljes adózási rendszerben, 1995-2009 (%).....	38
21. ÁBRA Környezeti Teljesítmény Index, 2010 (EPI)	40
22. ÁBRA Éghajlatvédelmi Teljesítmény Mutató, 2011; illetve 2008-2011 közötti változása (CCPI).....	41
23. ÁBRA Emberi Fejlődés Indexe, 2011; illetve 2000-2011 közötti változása (HDI)	42
24. ÁBRA Dow Jones Sustainability World Index, 1999-2011 (index, 1999. aug.=1,00)	43
25. ÁBRA Az Önök cége az iparági átlaghoz képest környezettudatosabb, a környezeti problémák iránt érzékenyebb-e? (%)	45
26. ÁBRA Az Önök cégére az alábbiak közül melyik állítás igaz a leginkább? (%)	46
27. ÁBRA Az Önök cége rendelkezik-e a tevékenységünkre jogszabályban előírt Legjobb Elérhető Technikával (BAT)? (%)	47
28. ÁBRA Az Önök cége rendelkezik-e környezetvédelmi irányítási rendszerrel (ISO 14001, EMAS, egyéb saját)? (%).....	48
29. ÁBRA Kapott-e az Ön cége az elmúlt öt évben negatív visszajelzéseket – tüntetés, bojkott, bírság – a tevékenységére vonatkozóan civil szervezetektől, hatóságoktól, vevőktől? (%)	49

30. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az összességében pozitív hatással van a társadalomra, a környezetre és a gazdaságra is. (% és átlag)	50
31. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az javítja az ügyfelek/fogyasztók, vásárlók véleményét a cégről. (% és átlag).....	51
32. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az rövidtávon nem, de hosszútávon javíthatja a cég gazdasági eredményességét. (% és átlag)	52
33. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az növeli a cége alkalmazottainak elkötelezettségét a cég iránt. (% és átlag).....	53
34. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az megkülönböztető, versenyelőnyt biztosító tényezővé válik. (% és átlag).....	54
35. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az érdemi hasznot, nyereséget nem hoz, de a jótékonykodás fontos dolog. (% és átlag)	55
36. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az már rövidtávon is javíthatja a cég gazdasági eredményességét. (% és átlag)	56
37. ÁBRA Ha az Ön cége a működése során a fenntartható fejlődés szempontjait figyelembe veszi, akkor az nem javítja a cég imázsát, hiszen a magyar lakosság még nem érzékeny erre a témára. (% és átlag).....	57
38. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – előírások miatti – költségek 2010-ben (ezer Ft/alkalmazott)	59
39. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – önkéntes környezeti – költségek 2010-ben (ezer Ft/alkalmazott).....	60
40. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – előírások miatti – költségek éves átlagos változása 2011-ben (%)	61
41. ÁBRA Környezetvédelemmel összefüggő – önkéntes környezeti – költségek éves átlagos változása 2011-ben (%)	62
42. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos az előállított termékek és szolgáltatások anyag- és energiaszükségletének csökkentése? (% és átlag)	64
43. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a környezetterhelés (talaj-, víz-, levegő-, zajszennyezés) csökkentése? (% és átlag)	65
44. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a megújuló energiaforrások felhasználása? (% és átlag)	66
45. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a termékek tartósságának növelése? (% és átlag)	67
46. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos az alkalmazottak egészségügyi állapota? (% és átlag).....	68
47. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a hazai kis- és középvállalatok beszállítói, partneri szerepének erősítése? (% és átlag).....	69
48. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a transzparens működés? (% és átlag).....	70
49. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a korrupció visszaszorítása. (% és átlag)	71
50. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a távmunka, a rugalmas munkaidő lehetőségének biztosítása? (% és átlag)	72
51. ÁBRA Az Ön cége szempontjából mennyire fontos a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek foglalkoztatása? (% és átlag)	73

Amennyiben bármilyen észrevétele, kérdése merül fel a kiadvánnyal kapcsolatban, kérjük, jelezze nekünk az ffevkonyv2011@gki.hu címen!